

ปัญหาหลักการสันติวิธีในทรัพย์สินทางปัญญา
กรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book)

ปาริชาติ เตชะนिरัตติชัย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปีการศึกษา 2565

THE PROBLEM OF THE EXHAUSTION OF RIGHTS :
ELECTRONIC BOOK (E-BOOK)

PARICHART TECHANIRATTISAI

A Thematic Paper Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements for the Degree of Master of Laws

Department of Law,
Pridi Banomyong Faculty of Laws

Dhurakij Pundit University

Academic Year 2022

ใบรับรองสารนิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อสารนิพนธ์ ปัญหาหลักการสันสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา กรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK)
เสนอโดย ปาริชาติ เตชะนิตติชัย
สาขาวิชา นิติศาสตร์
หมวดวิชา กฎหมายธุรกิจและนวัตกรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ)

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล)
วันที่ ๑๕ เดือน กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๕๖๖

หัวข้อสารนิพนธ์	ปัญหาหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา กรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book)
ชื่อผู้เขียน	ปาริชาติ เตชะนิรติศัย
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตน์ชื้อสกุล
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2565

บทคัดย่อ

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ถือได้ว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทวรรณกรรมซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง โดยเป็นการดาวน์โหลดข้อมูลดิจิทัลเข้าสู่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นเพียงการอนุญาตให้ใช้สิทธิในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากหนังสือในรูปแบบเล่มที่มีรูปร่างและสามารถจับต้องได้ จึงสามารถโอนกรรมสิทธิ์ในหนังสือรูปแบบเล่มไปยังผู้ซื้อได้ แต่จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า ในแอปพลิเคชันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น Amazon, Meb, Naiin หรือ Ookbee เป็นการ “ซื้อ” หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้น จึงทำให้ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกิดความสับสนและเข้าใจว่าตนซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวแล้ว ก็สามารถมีสิทธิจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อไปได้

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และไม่กระทบต่อสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้เขียนเห็นว่า ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยนำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 32/1 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นบททั่วไป มาใช้บังคับกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วย ประกอบกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ คือ การกำหนดเงื่อนไขในสัญญาอัจฉริยะบนระบบบล็อกเชน รวมถึงนำหลักสิทธิในการจำหน่ายต่อ (Resale Rights) มาปรับใช้ให้เหมาะสมได้

คำสำคัญ: หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา, หนังสืออิเล็กทรอนิกส์, หลักสิทธิในการจำหน่ายต่อ

อาจารย์ที่ปรึกษา

Thematic Paper Title	THE PROBLEM OF THE EXHAUSTION OF RIGHTS : ELECTRONIC BOOK (E-BOOK)
Author	Parichart Techanirattisai
Thematic Paper Advisor	Assistant Professor Somchai Ratanachueskul, Ph.D
Program	Master of Laws
Academic Year	2022

ABSTRACT

Electronic books (e-books) are considered literary works protected by intellectual property rights, downloadable as digital data onto electronic devices. Unlike physical books, whose ownership can be transferred through physical transaction, access to e-books grants users license to use the content exclusively in a digital format. However, platforms such as Amazon, Meb, Naiin, and Ookbee refer to the process of obtaining e-books as "purchasing," leading to confusion among buyers regarding their resale rights. Many buyers, believing they have full ownership of these e-books, assume they also retain the right to resell them.

In order to ensure fairness for e-book buyers and prevent adverse effects on the economic benefits of copyright owners, this study proposes allowing e-book buyers to resell their purchases based on the principle of "Exhaustion of Rights." This principle, outlined in Section 32/1 of the Copyright Act of 2537 B.E. (1994), traditionally applies to tangible goods but can be extended to cover e-books. Additionally, the use of smart contract technology on blockchain systems, along with the implementation of "Resale Rights," can enhance the applicability and suitability of these solutions.

Keywords: Exhaustion of Rights, e-Books, Resale Rights

_____
Advisor

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตน์เชื้อสกุล ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ โดยให้คำปรึกษา คำแนะนำ วิธีการแก้ไขปัญหา แนวคิด และแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนตรวจทานและแก้ไขข้อบกพร่องในสารนิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเอาใจใส่ ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ พิณิจ ทิพย์มณี ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณวิภา เมื่องคำ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์ โดยท่านอาจารย์ทุกท่านได้สละเวลาอันมีค่ามาตรวจทานและดำเนินการสอบสารนิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางจนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านคณาจารย์ ณ คณะนิติศาสตร์ปริติพนมยงค์ที่ได้ถ่ายทอดวิชา ความรู้ และประสบการณ์ในด้านกฎหมายอันมีค่า ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ศึกษา ผู้แต่งตำรา ผู้เขียนบทความต่าง ๆ และวิทยานิพนธ์รวมถึงสารนิพนธ์ของทุกท่านที่ปรากฏในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณครอบครัว และบุคคลรอบข้างทุกท่านที่ช่วยส่งเสริม ให้กำลังใจ และให้ข้อเสนอแนะตลอดมา ทำให้ผู้เขียนมีโอกาสค้นคว้าในเรื่องที่ทำการศึกษาระดับปริญญาโทประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมาย

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจากความพยายามในการเขียนสารนิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าเชิงวิชาการทางการศึกษาและพัฒนาความรู้ทางกฎหมายต่อไป หากสารนิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียวและขอภัย มา ณ โอกาสนี้

ปาริชาติ เตชะนิริติศัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. หลักการ แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	6
2.1 แนวคิดหลักการเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายลิขสิทธิ์.....	15
3. หลักกฎหมายลิขสิทธิ์กรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศและประเทศไทย.....	31
3.1 องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization).....	31
3.2 สหภาพยุโรป.....	34
3.3 สหรัฐอเมริกา.....	40
3.4 ประเทศไทย.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ปัญหาทางกฎหมาย กรณีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	51
4.1 สถานะทางกฎหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	51
4.2 การจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	55
4.3 การคุ้มครองสิทธิของผู้เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	59
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	64
5.1 บทสรุป.....	64
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	66
บรรณานุกรม.....	68
ประวัติผู้เขียน.....	72

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหนังสือที่เป็นรูปเล่มกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์....	10

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.1 การสั่งซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในเว็บ Amazon	52
4.2 การสั่งซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในแอปพลิเคชัน MEB	53
4.3 การสั่งซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในเว็บนายอินทร์ (NAIIN)	53
4.4 การสั่งซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในแอปพลิเคชัน Ookbee	54

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้กับชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายออนไลน์ การบริการส่งของเดลิเวอรี่ รวมถึงการนำมาปรับใช้กับทรัพย์สินทางปัญญา เช่นในกรณีของหนังสือจากรูปแบบเล่มที่สามารถจับต้องได้ เป็นรูปแบบข้อมูลดิจิทัล คือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ที่เป็นการดาวน์โหลดข้อมูลเข้าสู่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ต่อมาเมื่อผู้ที่ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อ่านจบแล้วต้องการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น ทำให้เกิดปัญหาว่าสามารถจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่ และสามารถนำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) หรือหลักการจำหน่ายครั้งแรก (First sale Doctrine) มาปรับใช้กับการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้ เจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะได้รับความคุ้มครองมากน้อยเพียงใด

“หนังสือ” ในรูปแบบเล่ม ถือเป็น “ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 ซึ่งกำหนดว่า ทรัพย์สิน หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง โดยเนื้อหาในหนังสือซึ่งเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ จึงถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทวรรณกรรม¹ ประเภทหนึ่งที่ได้รับ ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งการบริหารจัดการลิขสิทธิ์แต่เดิมเป็นไปอย่างเรียบง่าย โดยใช้การซื้อขายหนังสือเป็นหลัก แต่เมื่อมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่งผลให้ การซื้อขายหนังสือในยุคนี้เปลี่ยนแปลงไป เราไม่จำเป็นต้องซื้อหนังสือในรูปแบบเล่มอีกต่อไป แต่ใช้การดาวน์โหลดหนังสือเป็นข้อมูลดิจิทัลเข้าสู่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือเรียกว่า “หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Book : E-book)” ซึ่งทำให้การซื้อขายสินค้าในรูปแบบดิจิทัลมีความสะดวกสบายในการ ถ่ายโอนข้อมูล การจัดเก็บ การพกพา รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายมากขึ้น ในปัจจุบัน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ยังไม่มีค่านิยามแบบเป็นทางการ ส่วนใหญ่ให้ความหมายใกล้เคียงกัน คือ เอกสารหรือหนังสือรูปเล่มที่ถูกทำมา อยู่ในรูปแบบของดิจิทัลหรืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สามารถอ่านได้ในสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต

---

¹ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 “วรรณกรรม” หมายความว่า งานนิพนธ์ที่สร้างขึ้นทุกชนิด เช่น หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ ปาฐกถา เทศนา คำปราศรัย สุนทรพจน์ และให้หมายความรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ด้วย

คอมพิวเตอร์ และเครื่องอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หรือ E-readers ซึ่งเป็นเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับอ่านหนังสือดิจิทัลหรือข้อความดิจิทัลอื่น ๆ จากคำนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะรูปแบบที่แตกต่างจากหนังสือในรูปแบบรูปเล่ม โดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อาจเป็นข้อมูลที่แปลงมาจากรูปเล่มหรือเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยตรงที่ไม่ได้แปลงมาจากข้อมูลรูปเล่มก็ได้ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิมที่ซื้อขายหนังสือแบบรูปเล่ม สามารถจับต้องได้ เป็นการซื้อขายหนังสือโดยการดาวน์โหลดข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง โดยอาศัยข้อมูลจากผู้ขายแทน ทำให้ข้อกฎหมายบางประการ อาจเห็นว่าจะไม่เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาหรือข้อจำกัดเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสถานะของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การนำหลักการสันนิษฐานในทรัพย์สินทางปัญญา มาปรับใช้ และการคุ้มครองสิทธิของผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

ประการแรก ปัญหาในเรื่องสถานะทางกฎหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ควรถือว่าเป็น “ทรัพย์สิน” ที่สามารถซื้อขายได้หรือไม่ หรือเป็นเพียงการได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเข้าถึงเนื้อหาในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น เมื่อหนังสือในรูปแบบเล่มนั้นเป็นกระดาษ (Physical copy) ซึ่งเป็นวัตถุมีรูปร่างสามารถจับต้องได้ จึงถือได้ว่าเป็น “ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอย จำหน่ายได้ดอกผล ติดตามเอาคืน และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นนำหนังสือของตนไปได้ ซึ่งแยกออกจากสิทธิตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่กฎหมายให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับการแสดงออกทางความคิด เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำซ้ำหรือดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น หรืออนุญาตให้ผู้อื่นทำซ้ำหรือดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน หรือให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง นอกจากนี้ ลิขสิทธิ์ยังถือเป็น “ทรัพย์สิน” ประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 ที่กำหนดว่า “ทรัพย์สิน หมายความรวมทั้งทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้” แต่เมื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นเพียงการดาวน์โหลดหนังสือเป็นข้อมูลดิจิทัลเข้าสู่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ไม่มีรูปร่างและไม่สามารถจับต้องได้ จึงไม่สามารถแยกสิทธิตามกฎหมายลิขสิทธิ์ออกจากตัวทรัพย์สินเช่นเดียวกับหนังสือในรูปแบบเล่มได้ การได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงอาจเป็นเพียงการอนุญาตให้ใช้สิทธิ แต่ในแอปพลิเคชันเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็น Amazon, Meb, Naiin, Ookbee ใช้เป็นคำว่า “Buy/ซื้อ” จึงทำให้ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

เกิดความรู้สึกว่าการได้มาของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกิดจากการซื้อ ดังนั้น ตนจะต้องมีสิทธิในการบริหารจัดการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ตนซื้อมาได้

ประการที่สอง ปัญหาในการนำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) หรือหลักการจำหน่ายครั้งแรก (First sale Doctrine) มาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่ เนื่องจากหนังสือในรูปแบบเล่มที่เป็นกระดาษ (Physical copy) เป็นทรัพย์สินที่สามารถจับต้องได้ เมื่อมีการซื้อขายหนังสืออย่างสมบูรณ์แล้ว สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสือดังกล่าวจะสิ้นสุดลงทันทีที่จำหน่ายหนังสือเล่มนั้นไปแล้ว ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 32/1 ที่กำหนดว่า “การจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนาอันมีลิขสิทธิ์โดยผู้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับหรือสำเนาอันมีลิขสิทธิ์นั้นโดยชอบด้วยกฎหมาย มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์” ผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับหรือสำเนาอันมีลิขสิทธิ์ที่ตนซื้อมาได้ โดยถูกต้องตามกฎหมาย ย่อมมีสิทธิที่จะจำหน่ายหนังสือเล่มดังกล่าวได้โดยไม่ต้องขออนุญาตใด ๆ จากเจ้าของลิขสิทธิ์อีก สำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่มีรูปร่างและไม่สามารถจับต้องได้ จึงไม่มีการโอนมาซึ่งกรรมสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แต่ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เข้าใจว่าตนซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตนจึงต้องมีสิทธิในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ตนซื้อมาได้

ประการสุดท้าย มาตรการทางกฎหมายและเทคโนโลยีในการคุ้มครองสิทธิในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ควรเป็นอย่างไร เพื่อมิให้กระทบต่อสิทธิทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งหากนำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาหรือหลักการจำหน่ายครั้งแรกมาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้ที่ซื้อต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ก็จะไม่ไปซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยตรงจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ทำให้กระทบต่อสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับจากการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไปในราคาที่ถูกกว่าหรือเท่ากับราคาที่ตนซื้อมาได้โดยการโอนไฟล์ต่อไป ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่สามารถบังคับได้ หรือผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อัปโหลดไฟล์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไว้บนอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้อื่นสามารถอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และไม่เป็นการต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น สารนิพนธ์ฉบับนี้ จึงมุ่งศึกษาปัญหาทางกฎหมายและหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงมาตรการในการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และเสนอมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา กรณีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย กับ สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย

1.2.4 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้เกี่ยวข้องในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) หรือหลักการจำหน่ายครั้งแรก (First sale Doctrine) สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้เช่นเดียวกับหนังสือในรูปแบบเล่ม แต่อาจกระทบต่อสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการเพิ่มมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และสามารถนำมาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในการคุ้มครองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) และหลักการจำหน่ายครั้งแรก (First sale Doctrine) รวมถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเริ่มต้นจากการศึกษา ทฤษฎี แนวความคิดเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายลิขสิทธิ์เฉพาะในส่วนของหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) และหลักการจำหน่ายครั้งแรก (First sale Doctrine) เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร หลังจากนั้นก็ศึกษาทฤษฎี แนวความคิด คำพิพากษาคดี บทความต่าง ๆ เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) และหลักการจำหน่ายครั้งแรก (First sale Doctrine) ของต่างประเทศ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดย

ศึกษาของสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาวิเคราะห์ความแตกต่างจากแนวความคิดของประเทศไทย ต่อมาก็ทำการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแต่ละประเทศ เพื่อนำมาปรับใช้กับหลักกฎหมายของประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความเหมาะสมในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1.6.2 เพื่อให้ทราบถึงการเปรียบเทียบปัญหา หลักการสันนิษฐานในทรัพย์สินทางปัญญา กรณีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย กับ สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา

1.6.3 เพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย

1.6.4 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้เกี่ยวข้อง และแนวทางการคุ้มครองสิทธิที่เหมาะสมในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

บทที่ 2

หลักการ แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2.1 แนวคิดหลักการเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

เนื่องจากเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้สื่อในการบันทึก เผยแพร่ข้อมูลของงานอันมีลิขสิทธิ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ “หนังสือ” จากเดิม ในรูปแบบเล่ม เป็นรูปแบบข้อมูลดิจิทัล หรือที่เรียกว่า “หนังสืออิเล็กทรอนิกส์” ซึ่งได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์เช่นเดียวกัน และปัจจุบันมีคนซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เนื่องจากสามารถซื้อได้ผ่าน “พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce : E-Commerce)” ซึ่งเป็นการดำเนินธุรกรรมทางการค้าผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการซื้อสินค้า จำหน่ายสินค้า จัดส่งสินค้า การแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ หรือสารสนเทศผ่านอินเทอร์เน็ต² ทำให้สามารถซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ทุกที่ทุกเวลา นอกจากนี้ ยังลดต้นทุนค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา สะดวกสบาย และสามารถอ่านได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์แสวงหาประโยชน์จากการจำหน่ายเผยแพร่งานอันมีลิขสิทธิ์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

2.1.1 ลักษณะของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2.1.1.1 ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ในปัจจุบัน ยังไม่มีคำนิยามของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นทางการ แต่มีนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ ดังนี้

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีลักษณะเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยปกติมักจะเป็นแฟ้มข้อมูลที่สามารถอ่านเอกสารผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ทั้งในระบบออฟไลน์และออนไลน์³

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง รูปแบบของการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นข้อความ ตัวเลข ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและเสียงต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้มีวิธีการเก็บในลักษณะพิเศษคือ จากแฟ้มข้อมูลหนึ่งผู้อ่านสามารถเรียกดูข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทันทีโดยข้อมูลจะอยู่ในแฟ้ม

---

² วรินทร์พิพัชร วัชรพงษ์เกษม, ‘เอกสารประกอบการสอนรายวิชา พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ Electronic Commerce’ (2560) สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, เอกสารประกอบการสอน.

³ ไพฑูรย์ ศรีฟ้า, ‘E-Book หนังสือพูดได้’ (สำนักพิมพ์ฐานบุ๊คส์ 2551)

เดียวกันหรือไม่ก็ได้ ข้อมูลที่กล่าวมา เป็นข้อมูลที่เป็นตัวอักษรหรือตัวเลข เรียกว่าไฮเปอร์เท็กซ์ และถ้าหากข้อมูลนั้นรวมถึงเสียงและภาพเคลื่อนไหวด้วยก็จะเรียกว่าสื่อประสมหรือไฮเปอร์มีเดีย⁴

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง หนังสือหรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบไฮเปอร์เท็กซ์ และไฮเปอร์มีเดียผ่านจอคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์มัลติมีเดียชนิดอื่น ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงหรือถ่ายโอนข้อมูลได้ ผู้เรียนสามารถอ่านผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาอื่น ๆ ได้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องปาล์ม หรือเครื่องอ่าน E-book เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการอ่านรูปแบบสิ่งพิมพ์ด้านอิเล็กทรอนิกส์และมัลติมีเดียที่เป็นแผ่นจานข้อมูลเสียง เช่น ซีดีรอม แผ่นซีดีรอมสามารถจัดข้อมูลได้จำนวนมากในรูปแบบหนังสือที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ตัวอักษร ลักษณะภาพดิจิทัล ภาพแอนิเมชัน วิดีโอ ภาพเคลื่อนไหวต่อเนื่อง คำพูด เสียงดนตรี และเสียงอื่น อยู่ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้ มีลักษณะการนำเสนอที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกับการอ่านหนังสือทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และทุกสถานที่ตามที่ผู้เรียนต้องการ⁵

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สำเนาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลดิจิทัลของหนังสือในรูปแบบเล่มที่สามารถอ่านได้จากคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์พกพา⁶

จากที่มีผู้ให้คำนิยามของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง เอกสารหรือหนังสือที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยเป็นแฟ้มข้อมูลที่สามารถอ่านและดูบนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ สามารถเชื่อมโยงไปยังหนังสือเล่มอื่นหรือแหล่งข้อมูลภายนอกได้

2.1.1.2 ประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) เป็นหนังสือที่อยู่ในรูปของข้อมูลดิจิทัล มีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งแตกต่างกันไปแต่ละประเภท โดยมีขั้นตอนหลักที่เหมือนกัน คือ ผู้ผลิตจะต้องเตรียมข้อมูลที่จะนำมาสร้างเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น JPG, PDF, TIF, PNG และไฟล์มัลติมีเดียต่าง ๆ เช่น AVI, MP3, MP4, WAV หรือ WMA เป็นต้น แล้วใช้โปรแกรมในการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากข้อมูลดังกล่าว เมื่อสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรียบร้อยแล้ว ให้อัปโหลด (Upload) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่แหล่งเก็บข้อมูลของตัวแทนจำหน่ายโดยผ่านระบบการเข้ารหัสไฟล์ หรือการแปลงหนังสือ

⁴ ครรชิต มัลลียงศ์, *นวัตกรรมทางเทคโนโลยีในทศวรรษ 2000*, (ซีเอ็ดยูเคชั่น 2540) 157-213.

⁵ อารีชานา สีนวนิชย์กุล, *ผลการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนรู้ด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีการศึกษา* (มหาวิทยาลัยศิลปากร 2552) 21.

⁶ Lawrence Cheung, 'Advancing Scholarship by Publishing Curriculum as an E-book' (May – August 2018) 31(2) Education for Health, 131.

ให้สามารถอ่านได้หลายรูปแบบ และกระจายไปยังผู้บริโภคผ่านช่องทางจำหน่ายต่าง ๆ เช่น แอปพลิเคชันบนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ หรือ E-readers ซึ่งผู้ผลิตสามารถเลือกสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ได้ 4 ประเภท ดังนี้

(1) แบบ HTML (Hyper Text Markup Language) เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมสูงสุด เป็นการออกแบบเพื่อใช้ในการสร้างเว็บเพจหรือข้อมูลอื่นที่เรียกดูผ่านทางเว็บ Browser เริ่มพัฒนาโดย ทิม เบอร์เนอส์ ลี (Tim Berners Lee) และเป็นมาตรฐานหนึ่งของ ISO ซึ่งจัดการโดย World Wide Web Consortium (W3C)

HTML ยังคงเป็นรูปแบบไฟล์อย่างหนึ่ง สำหรับ .html และ สำหรับ .htm ที่ใช้ใน ระบบปฏิบัติการที่รองรับรูปแบบนามสกุล 3 ตัวอักษร

(2) แบบ PDF (Portable Document Format) พัฒนาโดย Adobe System Inc เพื่อจัดเอกสารให้อยู่ในรูปแบบที่เหมือนเอกสารพร้อมพิมพ์ สามารถใช้งานได้ในระบบปฏิบัติการจำนวนมากและรวมถึงอุปกรณ์ E-Book Reader ของ Adobe ด้วยเช่นกัน และยังคงลักษณะเอกสารเหมือนต้นฉบับ สามารถจัดเก็บ ตัวอักษร รูปภาพ รูปลายเส้น ในลักษณะเป็นหน้าหนังสือ ตั้งแต่หนึ่งหน้า หรือหลายพันหน้าได้ในแฟ้มเดียวกัน PDF เป็นมาตรฐานที่เปิดให้คนอื่นสามารถเขียนโปรแกรมมาทำงานร่วมกับ PDF ได้

PDF เหมาะสมสำหรับงานที่การแสดงผลให้มีลักษณะเดียวกันกับต้นฉบับ ซึ่งแตกต่างกับการใช้งานรูป Browser แบบอื่น เช่น HTML การแสดงผลของ HTML จะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับโปรแกรมที่ใช้ และจะแสดงผลต่างกัน ถ้าใช้คอมพิวเตอร์ต่างกัน

(3) แบบ PML (Peanut Markup Language) พัฒนาโดย Peanut Press เพื่อใช้สำหรับสร้าง E-Books โดยเฉพาะอุปกรณ์พกพาต่างๆ ที่สนับสนุนไฟล์ประเภท PML นี้จะสนับสนุนไฟล์นามสกุล .pdb ด้วย

(4) แบบ XML (Extensive Markup Language) พัฒนาโดย W3C เพื่อเอาไว้ติดต่อกันในระบบที่มีความแตกต่างกัน (เช่น ใช้คอมพิวเตอร์มีระบบปฏิบัติการคนละตัว หรืออาจจะเป็นคนละโปรแกรมประยุกต์ที่มีความต้องการสื่อสารข้อมูลถึงกัน) และเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างภาษามาร์กอัปเฉพาะทางอีกชั้นหนึ่ง XML พัฒนามาจาก SGML โดยดัดแปลงให้มีความซับซ้อนลดน้อยลง XML ใช้ในแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ที่แตกต่างกัน และเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต

XML ยังเป็นภาษาพื้นฐานให้กับภาษาอื่นๆ อีกด้วย (ยกตัวอย่างเช่น Geography Markup Language (GML), RDF/XML, RSS, MathML, Physical Markup Language(PML), XHTML, SVG,

MusicXML และ cXML) ซึ่งอนุญาตให้โปรแกรมแก้ไขและทำงานกับเอกสารโดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้ในภาษานั้นมาก่อน

ทั้งนี้ หากแยกตามลักษณะความต้องการใช้งานและกลุ่มเป้าหมาย สามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

(1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) แบบ PDF เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบแรก ๆ และนำมาประยุกต์ใช้งาน โดยเริ่มต้นจากการนำหนังสือต่างๆ มาสแกนเป็นภาพดิจิทัล แล้วนำมารวบรวมเป็นรูปเล่มในฟอร์แมต PDF จึงทำได้ง่าย สะดวกเพียงการแปลงไฟล์จากต้นฉบับ สามารถย่อไฟล์ให้มีขนาดเล็ก มีหน้าตาแบบเดียวกันกับหนังสือในรูปแบบเล่ม จึงสามารถพิมพ์ลงกระดาษได้ ทำให้ละเมิดลิขสิทธิ์ได้ง่าย

(2) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) แบบ Flip eBook ซึ่งพัฒนามาจากจุดอ่อนของ PDF ที่ต้องเลื่อนหน้าด้วยเทคนิค Scroll ทำให้ไม่ได้ความรู้สึกว่ากำลังเปิดหน้าหนังสือ จึงได้มีการพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้มีลักษณะคล้าย หรือเสมือนการเปิดหน้าจริง อย่างเช่น โครงการอนุรักษ์หนังสือของ University of Illinois Library at Urbana-Champaign ได้จัดทำ Flip eBook และศูนย์บริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็ได้พัฒนา Flip eBook ด้วยเทคโนโลยี Flash เพื่อตอบรับการนำเสนอเอกสารเก่าทั้งที่อยู่ในรูปแบบเอกสารใบลาน และเอกสารตัวเล่มปกติ นอกจากนี้ยังมี Software วางจำหน่ายหลายโปรแกรมที่รองรับการจัดทำ Flip eBook เช่น FlipAlbum, Desktop Author, Flash Flip eBook เป็นต้น

(3) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) แบบมัลติมีเดีย ที่มีการลงทุนค่อนข้างมาก เนื่องจากการเพิ่มลูกเล่นเพิ่มเติมในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) จึงมีความแตกต่างกับหนังสือในรูปแบบเล่ม ไม่ว่าจะเป็นการใส่เสียงประกอบ แทรกภาพ แทรกภาพเคลื่อนไหว ทำให้มีความน่าสนใจ น่าอ่าน และไม่น่าเบื่อเหมาะกับการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ประเภทนี้ได้รับความนิยมในตลาดหนังสือมากขึ้น

(4) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) แบบ Epub เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ที่ใช้ XML ที่มีจุดเด่นในเรื่องเนื้อหาตัวอักษรสามารถตัดคำ (Word Wrap) สามารถปรับขนาดตัวอักษรได้ และสนับสนุนเทคโนโลยี DRM สำหรับใช้กับเครื่อง e-reader หรือ Iphone Ipad โดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ระบบอ่านออกเสียงได้ด้วย

2.1.1.3 ความแตกต่างระหว่างหนังสือที่เป็นรูปเล่มกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสือที่เป็นรูปเล่มกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหนังสือที่เป็นรูปเล่มกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสือที่เป็นรูปเล่ม	หนังสืออิเล็กทรอนิกส์
ใช้กระดาษ จึงสามารถจับต้องได้ เป็นชิ้นเป็นอัน คงทนกว่า ถนอมสายตาดีกว่าเมื่อเทียบกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book)	ไม่ใช้กระดาษ เป็นไฟล์ดิจิทัลเปิดในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จึงสามารถปรับขนาดตัวอักษรได้ เหมาะกับผู้มีปัญหาด้านสายตา
ข้อความและภาพประกอบธรรมดา	สร้างภาพเคลื่อนไหวได้
ไม่สามารถมีเสียงประกอบได้	มีเสียงประกอบได้
แก้ไขปรับปรุงได้ยาก	แก้ไขปรับปรุง (update) ได้ง่าย ซึ่งสามารถแจ้งความเสียหาย ชำรุดบกพร่องได้ง่ายและรวดเร็ว
สมบูรณ์ในตัวเอง	สามารถเชื่อมโยงไปยังข้อมูลภายนอกได้ ทำให้ค้นหาข้อมูลได้ง่าย
ต้นทุนการผลิตสูง จึงมีราคาแพง	ต้นทุนการผลิตต่ำ จึงมีราคาถูกกว่าหนังสือในรูปแบบเล่ม
มีขีดจำกัดในการพิมพ์	ไม่มีขีดจำกัดในการพิมพ์ สามารถทำสำเนาได้ง่าย ไม่จำกัด จึงอาจถูกละเมิดลิขสิทธิ์ได้ง่าย
เปิดอ่านจากเล่มหนังสือ จึงสะดวกต่อผู้เข้าไม่ถึงเทคโนโลยี ได้อรรถรสในการอ่าน มีความรู้สึกร่วม และไม่ต้องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าในการอ่าน	เปิดอ่านจากโทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ที่สามารถพกพาได้สะดวก
สามารถอ่านได้ 1 คน ต่อ 1 เล่ม	สามารถอ่านพร้อมกันได้จำนวนมาก
พกพาลำบาก เปลืองพื้นที่ในการจัดเก็บ	พกพาสะดวก ใช้พื้นที่ในการจัดเก็บน้อย และเก็บง่าย เนื่องจากอยู่ในรูปแบบของไฟล์คอมพิวเตอร์
ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการจัดทำ จึงอาจทำให้เกิดมลพิษจากกระบวนการทำกระดาษ และหนังสืออาจเกิดการเสื่อมสภาพ เสียหายได้	อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ซื้อได้ตามร้านหนังสือ แต่ต้องใช้ระยะเวลาในการออกไปซื้อหรือรอการจัดส่ง	ซื้อได้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้สามารถซื้อได้ทุกที่ทุกเวลา และอ่านได้โดยทันที แต่อาจถูกโจรกรรมข้อมูลได้ง่าย
สามารถจำหน่ายต่อได้ ตามหลักการจำหน่ายครั้งแรก และสามารถแบ่งปันให้ผู้อื่นอ่านหรือบริจาคได้	ยังคงมีปัญหาต้องตีความในการจำหน่ายต่อ

จะเห็นได้ว่าหนังสือในรูปแบบเล่มและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความแตกต่างกันในหลายด้าน และมีข้อดี – ข้อเสียแตกต่างกันไป ดังนั้น การปรับใช้หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงอาจต่างกับการปรับใช้กับหนังสือในรูปแบบเล่มได้ตามความเหมาะสม

2.1.2 รูปแบบการคุ้มครองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2.1.2.1 การคุ้มครองโดยเทคโนโลยี

เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลจะถูกบันทึกไว้ในระบบดิจิทัลและออนไลน์ สามารถทำสำเนาได้ง่าย ไม่จำกัดจำนวน จึงทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์อาจถูกละเมิดลิขสิทธิ์ได้ง่าย ดังนั้น เพื่อให้การจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่กระทบต่อสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์มากเกินไป จึงได้มีการคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาในการทำซ้ำในรูปแบบดิจิทัล เช่น

(1) การจัดการ DRM (Digital Rights Management) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีในการควบคุมการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยจำกัดการใช้งานข้อมูลดิจิทัลเฉพาะงานใดงานหนึ่ง กล่าวคือ ผู้ผลิตจะกำหนดว่า ผู้ซื้อสามารถทำอะไรกับสินค้าที่ซื้อได้บ้าง เพื่อปกป้องและกำกับการดูแลใช้งานข้อมูลลิขสิทธิ์ต่างๆ ทำให้ผู้อื่นไม่สามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต โดยมี 4 วิธี คือ

(1.1) Encryption (เข้ารหัส) โดยเนื้อหาของงานอันมีลิขสิทธิ์จะถูกเข้ารหัสเพื่อป้องกันการคัดลอก และนำไปใช้งานโดยไม่ได้รับอนุญาต

(1.2) Governance (กำกับดูแล) เป็นการเข้ารหัสโดยมีเงื่อนไขที่ถูกกำหนดไว้ จะสามารถใช้งานได้ต่อเมื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขเท่านั้น

(1.3) Authentication (การตรวจสอบสิทธิ) โดยผู้ใช้งานจะต้องได้รับการระบุว่าตรงตามเงื่อนไขข้อกำหนดแล้ว จึงจะได้รับสิทธิในการเข้ารหัสเนื้อหาของงานอันมีลิขสิทธิ์

(1.4) Enforcement (การบังคับใช้) เป็นการอนุญาตที่ผู้ใช้ได้รับสิทธิ โดยจะมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่ายังคงเป็นไปตามข้อกำหนดของใบอนุญาต

(2) เทคโนโลยีลายน้ำดิจิทัล (Digital Watermark) เป็นการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ไม่ให้ถูกละเมิดได้ เนื่องจากผู้อื่นจะไม่สามารถนำมาใช้ซ้ำหรือเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์

(3) การป้องกันการคัดลอกข้อมูล ไม่ว่าจะการเป็นการใช้โค้ดในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ป้องกันไม่ให้มีการคัดลอกข้อมูลโดยการคลิกขวา หรือการถ่ายภาพหน้าจอ

(4) เทคโนโลยี Forward and Delete คือ เมื่อเกิดการซื้อขายสินค้าในรูปแบบของดิจิทัล ผู้ขายจะส่งมอบสินค้าจากเครื่องคอมพิวเตอร์ของตนผ่านทางอินเทอร์เน็ตไปยังผู้ซื้อโดยผ่านโปรแกรม Forward

and Delete และเมื่อสินค้าได้ถูกส่งไปบันทึกลงยังเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ซื้อแล้ว สินค้าที่อยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ขายจะถูกลบไปโดยอัตโนมัติและการลบโดยอัตโนมัติดังกล่าวนั้น สินค้ามิได้เข้าไปอยู่ในถึงขยะของเครื่องคอมพิวเตอร์นั้นอย่างเดียวกันกับการลบแบบปกติ ซึ่งเปรียบเสมือนการซื้อขายของสินค้าที่สามารถจับต้องได้ เมื่อจำหน่ายสินค้าดังกล่าวและส่งมอบไปยังผู้ซื้อแล้ว ผู้ขายย่อมไม่ได้ครอบครองสินค้านั้นไว้อีกต่อไป นอกจากนี้ ยังมีเทคโนโลยี Aging File System ของ IBM⁷ ซึ่งเป็นการทำให้สินค้าเสื่อมสภาพได้จากจำนวนครั้งในการเข้าใช้และจากรยะเวลาเช่นเดียวกับสินค้าที่จับต้องได้ เพื่อประโยชน์ในการจำหน่ายต่อสินค้าดิจิทัลต่อไป

2.1.2.2 การคุ้มครองโดยสัญญา

ในปัจจุบันได้มีสัญญาพาดิขยอีเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร และเมื่อเทคโนโลยีมีการพัฒนาทำให้เกิดเทคโนโลยีบล็อกเชน ซึ่งเป็นระบบการจัดการฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงฐานบัญชีธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าได้ด้วยกัน รวมถึงการทำสัญญาดิจิทัลหรือเรียกว่า “สัญญาอัจฉริยะ (Smart Contract)” เป็นสัญญาทั่วไปที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้สำหรับการทำธุรกรรมต่าง ๆ ได้ตลอดเวลาและไม่จำกัดสถานที่ โดยมีแนวคิดในการนำข้อตกลงหรือสัญญาทางกฎหมายที่กำหนดความรับผิดชอบระหว่างคู่สัญญามาทำให้เป็นรูปแบบดิจิทัล และมีวัตถุประสงค์ให้สัญญาอัจฉริยะสามารถตรวจสอบได้ (verifiability) สังเกตได้ (observability) มีความเป็นส่วนตัว (privacy) และบังคับได้ (enforceability) โดยไม่ต้องมีคนกลางทำหน้าที่ในการตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง สัญญาอัจฉริยะจึงเป็นสัญญาที่โปรแกรมคอมพิวเตอร์จะเข้าทำสัญญาโดยอัตโนมัติเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขที่คู่สัญญาตกลงกัน และจะถูกบริหารจัดการอัตโนมัติโดยโค้ดคอมพิวเตอร์บนระบบบล็อกเชน แล้วแปลงโค้ดดังกล่าวเป็นภาษามนุษย์ (Human Language) เพื่อให้คู่สัญญาสามารถรับรู้ถึงเงื่อนไขในสัญญาได้ ซึ่งบล็อกเชนเป็นเทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลแบบกระจายศูนย์ในรูปแบบของการเข้ารหัส โดยไม่จำเป็นต้องมีคนกลางที่น่าเชื่อถือมาทำหน้าที่ตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของเงื่อนไขในสัญญา เช่น สัญญาการโอนเงิน ค่าลิขสิทธิ์อัตโนมัติทันทีที่เป็นไปตามเงื่อนไขที่ตกลงกับเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือสัญญาการโอนเงินทันที และทุกครั้งที่มีจำนวนผู้อ่านบทความบนเว็บไซต์เท่าจำนวนที่ตกลงกับเจ้าของลิขสิทธิ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะมีการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เป็นเงื่อนไขในสัญญาอัจฉริยะ โดยไม่จำเป็นต้องลงนามในสัญญาต่อกัน และจะมีการสำเนาแจกจ่ายไปยังผู้ใช้บริการบนเครือข่ายบล็อกเชนทุกคนเพื่อให้สามารถช่วยกันตรวจสอบไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงในภายหลังได้ จึงลดปัญหาการแก้ไขข้อมูลหรือเงื่อนไขในสัญญาจากคู่สัญญา

⁷ US Patent & Trademark Office, ‘Aging file system’ <<https://image-ppubs.uspto.gov/dirsearch-public/print/downloadPdf/20110282838>> accessed 31 october 2022.

ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ หากมีการแก้ไขเงื่อนไขในสัญญา ระบบจะแจ้งเตือนผู้ใช้บริการบล็อกเซนทุกคนให้ทราบ เพื่อตรวจสอบและยืนยันเงื่อนไขในสัญญานั้นก่อน จึงจะแก้ไขเงื่อนไขในสัญญาดังกล่าวก่อนสำเนาเงื่อนไขที่แก้ไขแล้วให้แก่ผู้ใช้บริการบล็อกเซนทุกคนต่อไป ซึ่งสัญญาอัจฉริยะดังกล่าวสามารถตรวจสอบความถูกต้อง และจำนวนผู้เข้าชมบทความตามจำนวนที่แท้จริงได้ ถือเป็นวิธีการหนึ่งในการคุ้มครองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ให้มีการละเมิดโดยการทำซ้ำเพื่อนำไปจำหน่ายต่อไป

2.1.2.3 การคุ้มครองโดยกฎหมาย

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยไม่ต้องจดทะเบียนใด ๆ ต่อมา เมื่อเทคโนโลยีได้พัฒนามากขึ้น ทำให้บทบัญญัติเดิมอาจไม่ครอบคลุมถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ในปัจจุบัน จึงได้มีแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 (ฉบับที่ 2) เกี่ยวกับการบริหารจัดการสิทธิ และมาตรการทางเทคโนโลยีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์โดยใช้วิธีทางดิจิทัล เช่น

(1) มาตรการทางเทคโนโลยี หมายความว่า เทคโนโลยีที่ใช้คุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการแสดง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁸ ซึ่งการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลทำให้มาตรการทางเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมการเข้าถึงไม่เกิดผล ให้ถือว่าเป็นการละเมิดมาตรการทางเทคโนโลยี⁹ เว้นแต่

(1.1) เป็นการกระทำซึ่งจำเป็นสำหรับการกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

(1.2) เพื่อวิเคราะห์ห้องค์ประกอบที่จำเป็นของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการใช้งานร่วมกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่น

(1.3) เพื่อประโยชน์แห่งการวิจัย วิเคราะห์ และหาข้อบกพร่องของเทคโนโลยีการเข้ารหัส โดยผู้กระทำต้องได้มาซึ่งงานหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมายและได้ใช้ความพยายามโดยสุจริตในการขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์แล้ว

(1.4) เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะในการทดสอบ ตรวจสอบ หรือแก้ไขระบบความมั่นคงปลอดภัยของคอมพิวเตอร์ ของระบบคอมพิวเตอร์ หรือของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของคอมพิวเตอร์ระบบคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ แล้วแต่กรณี

⁸ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4

⁹ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 53/4

(1.5) เพื่อระงับการทำงานของมาตรการทางเทคโนโลยีในส่วนที่เกี่ยวกับการรวบรวมหรือกระจายข้อมูลบ่งชี้ส่วนบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงกิจกรรมบนอินเทอร์เน็ตของผู้ที่เข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยการกระทำนั้นต้องไม่กระทบต่อการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์โดยบุคคลอื่น

(1.6) การกระทำโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงแห่งชาติหรือวัตถุประสงค์อื่นในทำนองเดียวกัน

(1.7) การกระทำโดยสถาบันการศึกษา หอจดหมายเหตุ ห้องสมุด หรือองค์กรแพร่เสียงแพร่ภาพสาธารณะ ที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร เพื่อเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่อาจเข้าถึงได้ด้วยวิธีอื่น

(2) ข้อมูลการบริหารสิทธิ หมายความว่า ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงผู้สร้างสรรค์ งานสร้างสรรค์ นักแสดง การแสดง เจ้าของลิขสิทธิ์ หรือระยะเวลาและเงื่อนไขการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ ตลอดจนตัวเลขหรือรหัสแทนข้อมูลดังกล่าว โดยข้อมูลเช่นว่านี้ติดอยู่หรือปรากฏเกี่ยวข้องกับงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการแสดง¹⁰ ซึ่งหากมีการลบหรือการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิโดยรู้อยู่แล้วว่าการกระทำอาจก่อให้เกิด ก่อให้เกิด ให้ความสะดวก หรือปกปิดการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธินักแสดง หรือผู้ใดรู้อยู่แล้วว่างานหรือสำเนา งานอันมีลิขสิทธิ์นั้นได้มีการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิ โดยการนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่าย หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ถือว่าเป็นการละเมิดข้อมูลการบริหารสิทธิ¹¹ เว้นแต่

(2.1) การลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หรือวัตถุประสงค์อื่นในทำนองเดียวกัน

(2.2) การลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิโดยสถาบันการศึกษา หอจดหมายเหตุ ห้องสมุด หรือองค์กรแพร่เสียงแพร่ภาพสาธารณะ ที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร

(2.3) การเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งงานหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ที่มีการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิ โดยสถาบันการศึกษา หอจดหมายเหตุ ห้องสมุด หรือองค์กรแพร่เสียงแพร่ภาพสาธารณะ ที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร

¹⁰ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4

¹¹ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 53/1 และมาตรา 53/2

(3) ข้อจำกัดความรับผิดชอบของ ISP ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าจะมีการละเมิดลิขสิทธิ์ในระบบคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการเจ้าของลิขสิทธิ์อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น¹²

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญคุ้มครองงานลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลโดยเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการทางเทคโนโลยีและข้อมูลการบริหารลิขสิทธิ์ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนไป

2.2 แนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายลิขสิทธิ์

2.2.1 ทฤษฎีสินทางปัญญาและทรัพย์สิน

ทรัพย์สินทางปัญญาในทางกฎหมาย หมายถึง “สิทธิตามกฎหมายอันเกี่ยวกับผลงานสร้างสรรค์อันเกิดจากความคิดหรือสติปัญญาของมนุษย์¹³” ซึ่งสิทธิในที่นี้ หมายถึง “สิทธิอันเกิดขึ้นจากผลิตผลทางความคิด มากกว่าจะหมายถึงตัวผลิตผลที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้น¹⁴” แสดงให้เห็นว่า ทฤษฎีสินทางปัญญาจะได้รับการรับรองและได้รับความคุ้มครองเมื่อมีบุคคลใดสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมา และผลงานดังกล่าวมีกฎหมายกำหนดให้ความคุ้มครองไว้ เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญามีสิทธิที่จะแสวงหาประโยชน์จากผลงานของตน และมีสิทธิฟ้องผู้ทำละเมิดแก่ผลงานสร้างสรรค์ของตนได้

“ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 บัญญัติไว้ว่า “ทรัพย์สินหมายความรวมถึงวัตถุมีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ ซึ่งหมายถึงสิทธิทางกฎหมายที่เจ้าของอาจใช้ขัดขวางมิให้ผู้อื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับสิ่งของของตน ซึ่งคำว่า ทรัพย์สิน แปลมาจากคำว่า “property” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “proprius” ซึ่งแปลว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของคนคนหนึ่ง¹⁵

ทรัพย์สินทางปัญญา เป็นสิทธิทางกฎหมายเช่นเดียวกับทรัพย์สินที่มีอยู่เหนือผลงานการสร้างสรรค์ของบุคคล ผู้ทรงสิทธิมีสิทธิหวงกันไม่ให้ผู้อื่นใช้ผลงานทางปัญญาที่ตนสร้างสรรค์หรือพัฒนาขึ้น ซึ่งเราเรียกสิทธินี้ว่า “สิทธิเด็ดขาด (Exclusive rights)” ซึ่งเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการนำผลงานทางปัญญาไปแสวงหาประโยชน์ทางหนึ่งทางใดภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด แต่ทั้งนี้ การมีสิทธิเด็ดขาดในผลงาน มิได้หมายความว่ารวมถึงการ

¹² พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 32/3

¹³ ยรรยง พวงราช, ‘ทรัพย์สินทางปัญญา ความหมาย ขอบเขต ความเป็นมาและความสำคัญ’ (2541) วารสารบทบัญญัติ 54, (1) 18-34.

¹⁴ ไชยยศ เหมะรัชตะ, ‘ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2539)

¹⁵ จักรกฤษณ์ ครอบพจน์, ‘กฎหมายสิทธิบัตร แนวความคิดและบทวิเคราะห์’ (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2556) 2.

มีกรรมสิทธิ์ในผลงานนั้น ซึ่งโดยทั่วไป ทรัพย์สินทางปัญญาจะไม่อยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลักษณะเฉพาะ (sui generis) สำหรับทรัพย์สินทางปัญญาเท่านั้น

แม้ทรัพย์สินทางปัญญาจะมีลักษณะบางประการที่เหมือนกับทรัพย์สินทั่วไป เช่น สิทธิในการหวงกัมนิให้ผู้อื่นเข้ามาใช้ประโยชน์ แต่ทรัพย์สินทางปัญญาก็มีลักษณะบางประการที่แตกต่างออกไปจากทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็น

2.2.1.1 เจตนารมณ์ของการคุ้มครอง ซึ่งทรัพย์สินทั่วไปเกิดจากเจตนารมณ์ในทางศีลธรรมที่จะคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน แต่การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้น มีเจตนารมณ์ในทางศีลธรรมและในทางเศรษฐกิจที่ผู้ทรงสิทธิสามารถแสวงหาประโยชน์ในผลงานทางปัญญาของตนได้

2.2.1.2 วัตถุประสงค์ สิทธิทรัพย์สินอาจเป็นสิ่งที่มีการรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างก็ได้ แต่ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นวัตถุประสงค์ไม่มีรูปร่าง เนื่องจากทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผลงานการสร้างสรรค์ทางปัญญา ความคิด การแสดงออกซึ่งความคิด ของบุคคลเท่านั้น

2.2.1.3 ลักษณะของสิทธิ ในกรณีที่เป็นทรัพย์สิน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์มีรูปร่าง กรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินจะผูกติดกับตัวทรัพย์สินเท่านั้น หากทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์สูญหาย หรือถูกทำลายไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ที่ทำให้ตัวทรัพย์สินไม่มีอยู่แล้ว กรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินย่อมระงับสิ้นไปด้วย ซึ่งแตกต่างจากทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งวัตถุประสงค์เป็นวัตถุประสงค์ไม่มีรูปร่าง ซึ่งสิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิทางกฎหมายที่แยกต่างหากออกจากสิ่งที่อยู่ภายใต้สิทธิ สิทธิไม่สูญสลายไปโดยสภาพของตัวทรัพย์สิน เช่น นาย ก เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในบทประพันธ์ที่แต่งและจัดพิมพ์ออกมาจำหน่าย ก็ไม่ได้หมายความว่า นาย ก มีสิทธิในหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่นาย ก มีสิทธิในเนื้อหาและการถ่ายทอดเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในเล่มเท่านั้น ส่วนนาย ข ผู้ซื้อหนังสือจากร้านหนังสือก็เป็นผู้ได้ไปซึ่งกรรมสิทธิ์ในหนังสือที่ตนซื้อมา นาย ข จึงมีสิทธิในการใช้สอย จำหน่ายจ่ายโอน ขัดขวางมิให้ผู้อื่นเอาไปหรือทำลายหนังสือเล่มนั้นได้ แต่ไม่มีสิทธิในเนื้อหาและการถ่ายทอดเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในเล่ม รวมถึงสิทธิในการพิมพ์หนังสือดังกล่าวด้วย

2.2.1.4 อายุการคุ้มครอง กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทั่วไป ไม่มีระยะเวลาสิ้นสุดจนกว่าวัตถุประสงค์แห่งสิทธิจะสิ้นสภาพไป เว้นแต่การครอบครองปรปักษ์ แต่ทรัพย์สินในทางปัญญาทุกประเภท กฎหมายได้กำหนดอายุการคุ้มครองเอาไว้ เนื่องจากหากผูกขาดความรู้โดยไม่มีกำหนดเวลาสิ้นสุดอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สาธารณชนได้ จึงควรกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมเพียงพอที่จะจูงใจให้ผู้ทรงสิทธิยินยอมเปิดเผยข้อมูลความรู้ของตนเพื่อแลกกับสิทธิผูกขาดนั้น

2.2.1.5 หน้าที่ในการใช้สิทธิ ในกรณีที่เป็นทรัพย์สินทั่วไป เจ้าของทรัพย์สินจะนำทรัพย์สินของตนไปใช้ประโยชน์หรือไม่ก็ได้ กฎหมายไม่ได้บังคับไว้ แต่ทรัพย์สินทางปัญญาบางประเภท กฎหมายกำหนดอย่างชัด

แจ้งว่า ผู้ทรงสิทธิต้องใช้สิทธิของตนตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครอง หากไม่ปฏิบัติตาม รัฐสามารถบังคับให้มีการใช้สิทธิได้ เช่น กฎหมายสิทธิบัตร กฎหมายเครื่องหมายการค้า

“ลิขสิทธิ์ (Copyrights)” เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองและมีมูลค่าในตัวเอง เจ้าของสามารถนำไปแสวงหาประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองได้ ซึ่งในประเทศไทยได้มีการออกกฎหมาย “พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537” และมีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ไว้

“ลิขสิทธิ์ (Copyrights)” ตามความหมายทั่วไป คือ ผลงานสร้างสรรค์อันเกิดจากความคิดของมนุษย์ในรูปแบบของงานวรรณกรรมและงานศิลปกรรม โดยผู้สร้างสรรค์งานจะได้รับการรับรองและได้รับความคุ้มครองเมื่อสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมา และเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิที่จะแสวงหาประโยชน์จากผลงานของตน และมีสิทธิฟ้องผู้ทำละเมิดแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของตนได้

ลิขสิทธิ์ตามความหมายที่คณะกรรมการ Gregory เสนอไว้ก่อนออกพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1956 ของอังกฤษ หมายถึง สิทธิที่มอบให้หรือได้รับมาจากงานที่สร้างสรรค์ขึ้น ไม่ใช่สิทธิที่มอบให้กับความคิดใหม่ๆ ลิขสิทธิ์เป็นสิทธิของนักประพันธ์ จิตรกร หรือผู้เขียนบทเพลงที่จะขัดขวางไม่ให้ผู้อื่นมาทำซ้ำงานต้นฉบับของตน ซึ่งอาจอยู่ในรูปของหนังสือ ท่วงทำนองเพลง หรือภาพวาดที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น นอกจากนี้ นักวิชาการชาวอังกฤษกล่าวว่า ลิขสิทธิ์ คือ สิทธิที่จะห้ามหรือขัดขวางบุคคลใดๆ จากการทำสำเนาหรือทำซ้ำงานของตน และลิขสิทธิ์คือสิทธิที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติทันทีที่ได้สร้างสรรค์งานที่มีลักษณะที่จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายลิขสิทธิ์¹⁶

ใน ส่วนความหมายของลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทย คือ สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะทำการใดๆ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น¹⁷ ซึ่งมีหลักการเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ที่สำคัญดังนี้

2.2.2 หลักการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์

2.2.2.1 เหตุผลในการคุ้มครองลิขสิทธิ์

จุดเริ่มต้นแห่งประวัติของกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ เกิดขึ้นในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) เริ่มตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา เกิดจากความเจริญด้านการศึกษา บรรดา นักปราชญ์และเชื้อพระวงศ์ และประชาชนในยุโรป สนใจในวรรณคดีกรีกและละติน และต่างพากัน สะสมหนังสืออย่างจริงจัง แต่ความก้าวหน้า

---

¹⁶ จีรศักดิ์ รอดจันทร์, ‘ลิขสิทธิ์ หลักกฎหมายและแนววิธีปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองและการแสวงหาประโยชน์จากงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์’ (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2555) 33.

¹⁷ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4

ทางวิทยาการต่าง ๆ ที่บันทึกอยู่ในหนังสือได้ถูกจำกัดลง เนื่องจากเอกสารต่าง ๆ ไม่สามารถทำสำเนาออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะโดยมากเป็นเอกสาร ที่เขียนด้วยมือ (manuscript) จนกระทั่งราวปี ค.ศ. 1400 การพิมพ์ได้เผยแพร่ไปถึงยุโรป โดยมีต้นกำเนิดมาจากทางจีนและเกาหลี¹⁸

ลิขสิทธิ์ คือ สิทธิแต่ผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่ถูกกฎหมายให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับการแสดงออกทางความคิดเท่านั้น โดยมีหลักการที่สำคัญในการสนับสนุนการคุ้มครองลิขสิทธิ์ คือ “หลัก Fair use” หรือที่สหราชอาณาจักรเรียกว่า “Fair Dealing” หรือ การใช้ที่เป็นธรรม คือ ความชอบธรรมในการนำงานอันมีลิขสิทธิ์มาใช้อย่างจำกัด โดยไม่ขัดต่อสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งเหตุผลในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ คือ

(1) เหตุผลว่าด้วยความเป็นธรรมตามธรรมชาติ ซึ่งผู้สร้างสรรค์เป็นผู้ทุ่มเทสติปัญญา ความชำนาญ กำลังกาย เวลา ในการสร้างสรรค์งานชิ้นหนึ่งขึ้นมา ผู้สร้างสรรค์ย่อมต้องเป็นเจ้าของงานนั้น และควรเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกำหนดเวลา รูปแบบ และสภาพการใช้งานนั้น และมีสิทธิหวงกัมนิให้ผู้อื่นเข้ามาใช้ประโยชน์ในงานที่ตนเองเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้น และสามารถนำงานนั้นไปแสวงหาประโยชน์ให้ตนเองได้

(2) เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากในการสร้างสรรค์งานจำเป็นต้องใช้การลงทุนค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นกำลังสมองและกำลังทรัพย์ ในการสร้างสรรค์และการเผยแพร่งานนั้นสู่สาธารณชน ซึ่งอาจมีค่าใช้จ่ายสูง เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมหวังที่จะได้กำไรจากการลงทุนนั้น

(3) เหตุผลทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งงานที่สร้างสรรค์ขึ้นมานี้อาจมองได้ว่าเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ ไม่ว่าจะเป็นการอบรม การสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมต่าง ๆ หรือการเป็นจุดเปลี่ยนแปลงสังคม ไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนธรรมยิ่งขึ้น

(4) เหตุผลทางด้านสังคม เนื่องจากการเผยแพร่งานไปสู่คนจำนวนมากจะทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันได้ระหว่างชนชั้น ชนชาติ และกลุ่มผู้มีวัยต่างกัน และทำให้สังคมมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ผู้สร้างสรรค์งานจึงถือได้ว่าเป็นผู้ให้บริการแก่สังคม หากว่างานของเขานั้นได้เข้าถึงประชาชนทั่วไป และสร้างความก้าวหน้าให้กับสังคมได้ อันเป็นไปตามหลักการ “Fair use” ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้สร้างสรรค์ได้รับประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ที่คิดค้นขึ้นด้วยสติปัญญาและความรู้ความสามารถของตน

¹⁸ อรรถพรณ พนัสพัฒนา, ‘อธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์’ (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2544) 18.

2.2.2.2 การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

โดยผู้เป็นเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ทันทีโดยไม่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนรับความคุ้มครองเหมือนสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า ซึ่งผู้เป็นเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์อาจมิใช่ผู้ที่สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ก็ได้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

(1) การได้มาโดยการสร้างสรรค์

ผู้สร้างสรรค์งานที่จะเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ ภายใต้เงื่อนไข¹⁹ ดังต่อไปนี้

(1.1) ในกรณีที่ยังไม่ได้มีการโฆษณางาน ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรืออยู่ในราชอาณาจักรหรือเป็นผู้มีสัญชาติหรืออยู่ในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย ตลอดระยะเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น

(1.2) ในกรณีที่ได้มีการโฆษณาแล้ว การโฆษณานั้นในครั้งแรกได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หรือในกรณีที่การโฆษณาครั้งแรกได้กระทำนอกราชอาณาจักรหรือในประเทศอื่นที่ไม่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หากได้มีการโฆษณาดังกล่าวในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่ง ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาครั้งแรก หรือผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ใน (ก) ในขณะที่มีการโฆษณานครั้งแรก

(2) การได้มาโดยการดัดแปลง

ผู้ดัดแปลงที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ของงานที่ได้ดัดแปลงนั้น ซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 11 ซึ่งวางหลักไว้ว่า “งานใดมีลักษณะเป็นการดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ให้ผู้ที่ได้ดัดแปลงนั้นมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้ดัดแปลงตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ในงานของผู้สร้างสรรค์เดิมที่ถูกดัดแปลง” ซึ่งงานที่ถูกดัดแปลงจะเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทใดก็ได้ โดยนำมาทำซ้ำโดยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม หรือจำลองงานต้นฉบับโดยไม่มีการทำงานชิ้นใหม่ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน แต่ถ้การดัดแปลงนั้นไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้ดัดแปลงจะไม่ได้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานดัดแปลงนั้น และถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์งานเดิมด้วย

¹⁹ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 8

(3) การได้มาโดยการรวบรวมงานหรือประกอบเข้าด้วยกัน

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 12 วางหลักไว้ว่า “งานใดมีลักษณะเป็นการนำเอา งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มารวบรวมหรือประกอบเข้ากันโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือเป็นการนำเอาข้อมูลหรือสิ่งอื่นใดซึ่งสามารถอ่านหรือถ่ายทอดได้โดยอาศัยเครื่องกลหรืออุปกรณ์อื่นใด มารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน หากผู้ที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากัน ซึ่งงานดังกล่าวขึ้นโดยการคัดเลือกหรือจัดลำดับในลักษณะซึ่งมิได้ลอกเลียนงานของบุคคลอื่น ให้ผู้ที่ได้ รวบรวมหรือประกอบเข้ากันนั้นมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ในงาน หรือข้อมูลหรือสิ่งอื่นใด ของผู้สร้างสรรค์เดิมที่ถูก นำมารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน” กรณีนี้ ผู้รวบรวมหรือประกอบเข้าด้วยกันจะได้รับลิขสิทธิ์ในงานดังกล่าว แต่ไม่มีสิทธิในตัวข้อมูลหรือตัววัสดุที่นำมารวบรวมหรือประกอบเข้าด้วยกัน

(4) การได้มาโดยการเป็นลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 9 วางหลักไว้ว่า “งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ลิขสิทธิ์ในงานนั้นเป็นของผู้ สรรค์สร้าง แต่นายจ้างมีสิทธิในงานนั้นออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ตามที่เป็นวัตถุประสงค์แห่งการจ้าง แรงงานนั้น” กรณีนี้ หากไม่ได้ทำหนังสือตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ผู้เป็นเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ คือ พนักงานหรือ ลูกจ้างที่เป็นผู้สร้างสรรค์งาน แต่นายจ้างมีสิทธิในการนำงานดังกล่าวออกเผยแพร่ตามสาธารณชนภายใต้ วัตถุประสงค์ในการจ้างพนักงานหรือลูกจ้าง เช่น นายจ้างจ้างลูกจ้างเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

(5) การได้มาโดยการเป็นผู้ว่าจ้างตามสัญญาจ้างทำของ

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 10 วางหลักไว้ว่า “งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ ขึ้นโดยการรับจ้างบุคคลอื่น ให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานนั้น เว้นแต่ผู้สร้างสรรค์และผู้ว่าจ้างจะได้ตกลงกัน ไว้เป็นอย่างอื่น” กรณีนี้ ต่างกับกรณีตาม (4) คือ ผู้สร้างสรรค์งานไม่ใช่พนักงานหรือลูกจ้าง แต่อยู่ใน ฐานะผู้รับจ้างที่ต้องทำงานตามผู้ว่าจ้างมอบหมายให้สำเร็จจึงจะได้ค่าตอบแทน ดังนั้น ผู้ว่าจ้างจึงเป็น เจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ เว้นแต่ได้มีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

(6) การได้มาโดยการจ้างหรือตามคำสั่งหรือความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือ หน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 14 วางหลักไว้ว่า “กระทรวง ทบวง กรม หรือ หน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นย่อมมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการจ้างหรือตามคำสั่งหรือใน

ความควบคุมของตน เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นเป็นลายลักษณ์อักษร” กรณีนี้ ไม่ว่าจะเป็นการจ้างแรงงานหรือจ้างทำของ กระทบ ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น โดยการจ้างหรือตามคำสั่งหรือในความควบคุมดูแลของตน เป็นเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น

(7) การได้มาโดยการโอนทางนิติกรรมหรือการรับมรดกตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เนื่องจากลิขสิทธิ์ ถือเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ย่อมสามารถโอนให้แก่กันได้ ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน โดยต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน โดยอาจกำหนดเวลาหรือตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ก็ได้ หากไม่มีการกำหนดไว้ ให้ถือว่ามีการกำหนดระยะเวลา 10 ปี²⁰ เมื่อครบกำหนดแล้ว ลิขสิทธิ์ในงานดังกล่าวจะกลับคืนมาเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์เดิม ทั้งนี้ ในทางมรดกนั้น ลิขสิทธิ์สามารถตกทอดหรือโอนไปยังทายาทได้เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ถึงแก่ความตาย ไม่ว่าจะเป็นทายาทโดยธรรมหรือทายาทโดยพินัยกรรมก็ตาม โดยให้นำหลักกฎหมายในบรรพ 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ

2.2.3 หลักการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

2.2.3.1 สิทธิของผู้ทรงสิทธิ

ผู้ทรงสิทธิมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (exclusive rights) ในงานที่ตนสร้างสรรค์ขึ้น หมายถึง เจ้าของลิขสิทธิ์ผู้สร้างสรรค์แต่เพียงผู้เดียวมีสิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ นำงานอันมีลิขสิทธิ์ออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น รวมทั้งอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนได้²¹ ซึ่งสิทธิดังกล่าว เป็นสิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic Rights) อาจแบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ

(1) สิทธิในการทำซ้ำ (Right to Reproduction) หรือดัดแปลง (Right to Adaptation) เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิที่จะหวงห้ามไม่ให้ผู้อื่นเข้ามาใช้ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนด้วยการทำซ้ำหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่ง “การทำซ้ำ” ให้หมายความรวมถึงคัดลอกไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ เลียนแบบ ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียงและภาพจากต้นฉบับ จากสำเนา หรือจากการโฆษณาในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้หมายความถึง คัดลอกหรือทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากสื่อบันทึกใด ไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำขึ้นใหม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน²² จึงถือว่าเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์

²⁰ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 17

²¹ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15

²² พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4

(2) สิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน (Right to Publication) เป็นสิทธิที่แยกออกมาจากสิทธิในการทำซ้ำ ซึ่ง “เผยแพร่ต่อสาธารณชน” หมายความว่า ทำให้ปรากฏต่อสาธารณชน โดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏ ด้วยเสียงและหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่าย หรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น²³ หรือก็คือการกระทำทุกอย่างที่ทำให้งานอันมีลิขสิทธิ์ปรากฏต่อสาธารณชน เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิในการควบคุมการจำหน่ายสำเนาของงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนได้ ไม่ว่าจะเป็นสำเนาที่เจ้าของลิขสิทธิ์จัดทำขึ้นเอง หรืออนุญาตให้ผู้อื่นจัดทำขึ้น รวมถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้จัดทำขึ้นโดยการละเมิดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ด้วย ดังนั้น เจ้าของลิขสิทธิ์จึงได้มีการพยายามที่จะแสวงหาประโยชน์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน โดยอาจกำหนดราคาขายขั้นต่ำ หรือกำหนดเป็นค่าลิขสิทธิ์ (Royalty fee) ก็ได้

(3) สิทธิในการให้เช่า (Right to Rental) ต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง กล่าวคือ เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการนำต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียงออกให้เช่าได้ รวมถึงมีสิทธิหวงห้ามมิให้ผู้อื่นนำงานดังกล่าวของตนไปให้ผู้อื่นเช่า หากผู้ใดนำงานดังกล่าวออกให้เช่าโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิของเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น

(4) สิทธิในการให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น กล่าวคือ เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิในการนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ เช่น จำหน่าย ให้เช่า ให้เผยแพร่ แต่ไม่รวมถึงการโอนลิขสิทธิ์

(5) สิทธิในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน กล่าวคือ เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิที่จะอนุญาตให้ผู้อื่นทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ หรือให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ของตนได้ ไม่ว่าจะอนุญาตโดยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็สามารถทำได้²⁴

นอกจากนี้ ผู้ทรงสิทธิยังมีธรรมสิทธิ (Moral Rights) คือ สิทธิในทางศีลธรรมซึ่งเป็นสิทธิอันมิใช่ตัวเงินที่มุ่งคุ้มครองชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ เช่น สิทธิในการแสดงตนว่าเป็นเจ้าของงาน สิทธิคัดค้านการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่องาน สิทธิป้องกันการแสดงออกของงานที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น²⁵ ธรรมสิทธินี้เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์เท่านั้น ไม่สามารถโอนกันได้ เจ้าของลิขสิทธิ์แต่ไม่ใช่ผู้สร้างสรรค์งานย่อมไม่ได้ธรรมสิทธิ

²³ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4

²⁴ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 8330/2549

²⁵ จีระศักดิ์ รอดจันทร์ (เชิงอรรถ 16) 90.

ทั้งนี้ งานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัล แม้กฎหมายจะไม่มีกล่าวไว้ก็ตาม แต่งานอันมีลิขสิทธิ์ที่ถูกบันทึกไว้โดยสื่อต่าง ๆ ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์เช่นกัน

2.2.3.2 หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights)

ในกฎหมายลิขสิทธิ์ มีสิทธิหลายประการที่กฎหมายกำหนดให้มีระยะเวลาในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ โดยเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการกระทำใด ๆ ในงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นตามที่กฎหมายกำหนด เจ้าของลิขสิทธิ์ก็ใช้สิทธิของตนให้เต็มที่เพื่อให้ได้ประโยชน์มากที่สุดภายในระยะเวลาที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ได้จำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ไปแล้ว ควรหรือไม่ที่เจ้าของลิขสิทธิ์จะยังมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการควบคุมการจำหน่ายนั้นต่อไปอีกตลอดระยะเวลาความคุ้มครอง หากเป็นเช่นนั้นผู้ซื้อสินค้าที่มีลิขสิทธิ์ก็ย่อมได้รับผลกระทบเพราะไม่สามารถใช้ทรัพย์สินที่ตนได้มาโดยอิสระ เช่นนี้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจำหน่ายอาจจะถือเป็นสิทธิที่มากเกินไป

หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักที่ใช้ในการจำกัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ เพื่อสร้างความสมดุลแห่งสิทธิระหว่างผู้ทรงสิทธิกับผู้ซื้อสิทธิ คือ เมื่อผู้ทรงสิทธิได้นำงานอันมีลิขสิทธิ์ออกจำหน่ายหรือยินยอมให้ผู้อื่นจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ในครั้งแรกแล้ว สิทธิที่มีอยู่เหนื่องานอันมีลิขสิทธิ์นั้นย่อมหมดสิ้นไปทันที ผู้ซื้อที่มีสิทธินำออกจำหน่ายต่อไปได้อย่างเสรี โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากผู้ทรงสิทธิได้รับผลตอบแทนจากงานอันมีลิขสิทธิ์ในการจำหน่ายหรือยินยอมให้ผู้อื่นจำหน่ายแล้ว หากผู้ทรงสิทธิยังคงมีสิทธิในการควบคุมงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวอีก ย่อมเป็นการให้สิทธิแก่ผู้ทรงสิทธิและเป็นการเอาเปรียบผู้ซื้อจนเกินไป ทั้งนี้ เฉพาะสิทธิในการจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ซื้อมาเท่านั้น ไม่รวมถึงสิทธิในการผลิต ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีการอื่นที่ไม่ใช่การจำหน่ายแต่อย่างใด โดยหลักการสิ้นสิทธิแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) หลักการสิ้นสิทธิภายในประเทศ (National Exhaustion of Rights)

หลักการสิ้นสิทธิภายในประเทศเป็นหลักการบนพื้นฐานของหลักดินแดน (Territoriality Principle) กล่าวคือ สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ได้รับในแต่ละประเทศย่อมมีอยู่อย่างสมบูรณ์ในดินแดนของประเทศนั้นเท่านั้น และไม่กระทบถึงการนำสิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ในประเทศอื่น การที่ผู้ทรงสิทธิหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากผู้ทรงสิทธิจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ในประเทศใดประเทศหนึ่ง สิทธิของผู้ทรงสิทธิจะหมดสิ้นไปเฉพาะในประเทศนั้น ผู้ซื้อสามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์ไปจำหน่ายต่อในประเทศที่ซื้อมาแต่ไม่มีสิทธิจำหน่ายต่อในประเทศอื่น มิฉะนั้นอาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งถือว่าเป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผู้ทรงสิทธิเป็นอย่างมากในการที่จะจำกัดตลาดและควบคุมงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน

(2) หลักการสิ้นสิทธิภายในภูมิภาค (Regional Exhaustion of Rights)

หลักการสิ้นสิทธิภายในภูมิภาค เป็นกรณีที่ผู้ทรงสิทธิได้จำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนในประเทศใดประเทศหนึ่งในภูมิภาค สิทธิของผู้ทรงสิทธิจะหมดสิ้นไปเฉพาะในภูมิภาคนั้น ผู้ซื้อโดยชอบย่อมมีสิทธิจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ต่อไปในประเทศอื่นใดในภูมิภาคนั้นได้โดยอิสระแต่ไม่มีสิทธินำไปจำหน่ายต่อนอกภูมิภาค

(3) หลักการสิ้นสิทธิระหว่างประเทศ (International Exhaustion of Rights)

หลักการสิ้นสิทธิระหว่างประเทศ เป็นกรณีที่ผู้ทรงสิทธิได้จำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนในประเทศใดประเทศหนึ่งแต่สิทธิของผู้ทรงสิทธิจะหมดสิ้นไปทั่วโลก ผู้ซื้อโดยชอบย่อมมีสิทธิจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นต่อไปในประเทศอื่นได้โดยอิสระ ซึ่งหลักการนี้เป็นการจำกัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิเป็นอย่างมากเพราะเมื่อใดก็ตามที่ผู้ทรงสิทธิตัดสินใจวางจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนไม่ว่าที่ใดในโลก สิทธิจำหน่ายของผู้ทรงสิทธิจะระงับทันที

การนำหลักการสิ้นสิทธิประเภทใดไปใช้ แต่ละประเทศต้องพิจารณาตามความเหมาะสม สภาพเศรษฐกิจ สังคม และพิจารณาว่าประเทศเหล่านั้นมุ่งคุ้มครองประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิหรือสาธารณชนเป็นสำคัญ เพื่อนำหลักการสิ้นสิทธิไปปรับใช้อย่างเหมาะสมในแต่ละประเทศ

หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย ปรากฏตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 32/1 ซึ่งวางหลักไว้ว่า “การจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์โดยผู้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์นั้นโดยชอบด้วยกฎหมาย มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์” ซึ่งหมายความว่า เมื่อผู้ซื้อหนังสือได้ซื้อหนังสือจากเจ้าของลิขสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว หากประสงค์จะจำหน่ายหนังสือดังกล่าวให้บุคคลอื่น ก็สามารถกระทำได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์จะไม่มีสิทธิในการควบคุมหรือห้ามมิให้จำหน่ายต่อแต่อย่างใด โดยศาลฎีกาของไทยได้มีการนำหลักดังกล่าวมาวินิจฉัยกับกรณีเครื่องหมายการค้า²⁶ ปีตตาลิเยนที่มีเครื่องหมายการค้า คำว่า "WAHL" ซึ่งโจทก์เป็นผู้ผลิตสินค้า ส่วนจำเลยเป็นผู้ซื้อสินค้าโดยถูกต้องจากตัวแทนจำหน่ายของโจทก์ที่ประเทศสิงคโปร์แล้วนำมาจำหน่ายในประเทศไทย โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การมีผู้ซื้อสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าเพื่อนำไปจำหน่ายต่อไปเป็นเรื่องปกติธรรมดาในการประกอบการค้า เมื่อผู้ผลิตสินค้าที่เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้จำหน่ายสินค้าของตนในครั้งแรกโดยได้รับประโยชน์จากการใช้เครื่องหมายการค้าขึ้นจากราคาสินค้าที่จำหน่ายไปเสร็จสิ้นแล้ว โจทก์จึงไม่มีสิทธิหวงห้ามมิให้ผู้ซื้อสินค้าซึ่งประกอบการค้าปกติ นำสินค้านั้นออกจำหน่ายอีกต่อไป

²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 2817/2543

นอกจากหลักการสันนิษฐานในทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายได้กำหนดข้อจำกัดสิทธิและข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้เพื่อประโยชน์ของสาธารณชน เมื่อมีการสร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการใช้ประโยชน์งานอันมีลิขสิทธิ์นั้น และยังมีสิทธิหวงกัน ไม่ให้ผู้อื่นใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ของตนได้ แต่กฎหมายก็มีการกำหนดข้อจำกัดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ กล่าวคือ ได้กำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้ในหมวด 1 ส่วนที่ 4 อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ซึ่งกำหนดให้ลิขสิทธิ์ทั่วไป มีอายุการคุ้มครองตลอดอายุผู้สร้างสรรค์ และมีอยู่ต่อไปอีก 50 ปี นับตั้งแต่ผู้สร้างสรรค์ผลงานถึงแก่ความตาย ซึ่งทายาทของผู้สร้างสรรค์จะหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์นี้ได้ในช่วงนั้น เมื่อพ้นห้าสิบปีแล้วงานชิ้นนี้จะตกเป็นสมบัติของแผ่นดินซึ่งรัฐจะเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ต่างๆ รวมทั้งดูแลมิให้เกิดการดัดแปลงงานดังกล่าวไปเกินขอบเขตอันควรหรือเป็นการทำลายงานชิ้นนั้น คนไทยสามารถนำไปตีพิมพ์ เผยแพร่งานต่อสาธารณชนได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์แก่ทายาทผู้สร้างสรรค์อีกต่อไปอันถือเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน งานบางประเภทที่จะมีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ต่างออกไป ได้แก่ ศิลปประยุกต์ มีอายุคุ้มครอง 25 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งาน หรือนับแต่มีการโฆษณาครั้งแรก หรือกรณีผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล ผู้สร้างสรรค์ใช้นามแฝงหรือไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียงหรืองานแพร่เสียงแพร่ภาพงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการจ้างหรือตามคำสั่งหรือในความควบคุมของหน่วยงานของรัฐ จะมีอายุคุ้มครอง 50 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งาน หรือนับแต่มีการโฆษณาครั้งแรก แต่การโฆษณาครั้งแรกนั้นจะต้องได้รับความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์และต้องโฆษณาภายใน 50 ปี นับตั้งแต่มีการสร้างสรรค์งานนั้นขึ้นมา ถ้าพ้น 50 ปีไปแล้วโดยที่ยังไม่ได้มีการโฆษณา ถือว่าลิขสิทธิ์หมดอายุการคุ้มครอง การโฆษณาในภายหลังจะไม่มีผลต่อการนับต่ออายุลิขสิทธิ์อีก ซึ่งข้อจำกัดสิทธิดังกล่าว กฎหมายได้กำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิผูกขาดในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน สามารถใช้ประโยชน์ หรือใช้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้ภายใต้ความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์ ภายในระยะเวลาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ที่ผู้อื่นไม่สามารถละเมิดสิทธิดังกล่าวของเจ้าของลิขสิทธิ์ได้

แต่หากเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ได้นำงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนไปก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและหวงกัณงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าว อาจทำให้ส่งผลกระทบต่อสังคมที่ไม่สามารถนำงานดังกล่าวไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือทักษะอื่น ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม กฎหมายจึงกำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ในหมวด 1 ส่วนที่ 6 มาตรา 32 ถึงมาตรา 43 กล่าวคือ กำหนดให้การกระทำดังต่อไปนี้ ไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

(1) การกระทำที่ไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร (มาตรา 32 วรรคแรก) ดังนี้

- (1.1) การวิจัยหรือศึกษา ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร (มาตรา 32 วรรคสอง (1))
- (1.2) การใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิท (มาตรา 32 วรรคสอง (2))
- (1.3) การตีพิมพ์ วิจารณ์ หรือแนะนำผลงานโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ (มาตรา 32 วรรคสอง (3))
- (1.4) การเสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชนโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ (มาตรา 32 วรรคสอง (4))
- (1.5) การทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาล หรือเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในการรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว (มาตรา 32 วรรคสอง (5))
- (1.6) การทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏโดยผู้สอน หรือเพื่อประโยชน์ในการสอนของตน ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร (มาตรา 32 วรรคสอง (6))
- (1.7) การทำซ้ำ ดัดแปลงบางส่วนของงาน หรือตัดทอนหรือทำบทสรุปโดยผู้สอน หรือสถาบันศึกษา เพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือในสถาบันศึกษา ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร (มาตรา 32 วรรคสอง (7))
- (1.8) การนำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ (มาตรา 32 วรรคสอง (8))
- (1.9) การทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยองค์กรที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการยอมรับเพื่อประโยชน์ของคนพิการซึ่งไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์อื่นเนื่องมาจากความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหวสติปัญญา หรือการเรียนรู้ ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร (มาตรา 32/4)
- (1.10) การกล่าว คัดลอก เลียน หรืออ้างอิงงานบางตอนตามสมควรโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ (มาตรา 33)
- (1.11) การทำซ้ำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุด ในงานบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา หรือเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร (มาตรา 34)
- (1.12) การกระทำแก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิจัย ศึกษา การตีพิมพ์ วิจารณ์ ฯลฯ ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร (มาตรา 35)

(1.13) การทำซ้ำ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการ (มาตรา 43)

(2) การจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์โดยผู้ที่ได้กรรมสิทธิ์มาโดยชอบ (มาตรา 32/1)

(3) การทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้มาโดยชอบ ตามกระบวนการตามปกติในระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา 32/2)

(4) การวาด การก่อสร้าง การแกะลายเส้น การแกะสลัก การถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ การแพร่ภาพ หรือการกระทำใด ๆ ต่องานศิลปกรรมที่เปิดเผยอยู่ในที่สาธารณะ (มาตรา 37 มาตรา 38 และ มาตรา 39)

(5) การทำซ้ำบางส่วน หรือใช้แบบพิมพ์ ภาพร่าง แผนผัง แบบจำลอง หรือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่ใช้ในการทำศิลปกรรมเดิม อันเกี่ยวกับงานศิลปกรรมที่มีบุคคลอื่นนอกจากผู้สร้างสรรค์เป็นเจ้าของอยู่ด้วย ทั้งนี้ การทำซ้ำหรือลอกเลียนไม่ใช่ส่วนอันเป็นสาระสำคัญของศิลปกรรมเดิม (มาตรา 40)

(6) การบูรณะอาคารงานสถาปัตยกรรมในรูปแบบเดิม (มาตรา 41)

(7) การนำภาพยนตร์ที่หมดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์เผยแพร่ต่อสาธารณชน (มาตรา 42)

จะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดให้ผู้อื่นสามารถใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ หากไม่ได้เป็นการใช้โดยการแสวงหาประโยชน์ (หากำไร) และไม่กระทบต่อสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์จนเกินควร และเป็นการใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

2.2.3.3 หลักการจำหน่ายครั้งแรก (First Sale Doctrine)

หลักการจำหน่ายครั้งแรกเป็นหลักการที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ได้นำสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ออกจำหน่ายหรือให้ความยินยอมในการจำหน่ายสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์นั้นในครั้งแรกแล้ว สิทธิตามลิขสิทธิ์จะสิ้นไปโดยทันที เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีสิทธิควบคุมการจำหน่ายสำเนานั้นต่อไปได้อีก เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีสิทธิที่จะกำหนดเงื่อนไขอย่างใด ๆ เอากับผู้ซื้อ นอกจากนี้ หลักการดังกล่าวยังเป็นหลักประกันแก่บุคคลที่สามารถได้รับโอนหรือซื้อต่องานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าว ให้สามารถที่จะนำงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวจำหน่ายต่อไปได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ และเป็นการให้หลักประกันต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ในการหวงกันไม่ให้ผู้อื่นแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนด้วย ซึ่งศาลในสหรัฐอเมริกาได้อธิบายหลักการจำหน่ายครั้งแรกว่า เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ได้โอนกรรมสิทธิ์ในสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ให้แก่ผู้อื่นแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมสูญเสียสิทธิในการจำหน่ายสำเนานั้นอีกต่อไป ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิในการจำหน่ายสำเนานั้นต่อไปได้ ถึงแม้ว่าหลักการจำหน่ายครั้งแรกจะถือว่าเป็นข้อจำกัดสิทธิเด็ดขาดของเจ้าของลิขสิทธิ์ก็ตาม แต่หลักการดังกล่าวก็มีข้อยกเว้นหลายประการ คือ

(1) หลักการจำหน่ายครั้งแรกนำไปใช้เฉพาะกับสำนักงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้ถูกผลิตขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ดังนั้น หากผู้ใดได้มาซึ่งสำนักงานอันละเมิดลิขสิทธิ์ และได้จำหน่ายสำนักงานนั้นต่อไป การจำหน่ายดังกล่าวถือว่าการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้นั้นจะทราบหรือไม่ว่าสำนักงานนั้นเป็นสำนักงานอันละเมิดลิขสิทธิ์

(2) งานอันมีลิขสิทธิ์ ประเภทสิ่งบันทึกเสียง หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เจ้าของสำนักงานดังกล่าวไม่อาจนำออกให้เช่า ให้เช่ายืม ให้ยืม หรือกระทำการอย่างอื่นอันมีลักษณะเดียวกัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ว่าการกระทำนั้นจะมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในทางการค้าโดยตรงหรือทางอ้อมก็ตาม เว้นแต่ การให้ยืมสำนักงานนั้นเป็นการกระทำของห้องสมุดหรือสถาบันการศึกษาที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร หรือหากเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เป็นส่วนประกอบของเครื่องจักรหรือผลิตภัณฑ์ใด ๆ ซึ่งไม่สามารถที่จะทำซ้ำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ระหว่างการปฏิบัติการหรือการใช้เครื่องจักรหรือผลิตภัณฑ์นั้นตามปกติ เจ้าของเครื่องจักรหรือผลิตภัณฑ์นั้นสามารถนำเครื่องจักรหรือผลิตภัณฑ์นั้นออกให้เช่าได้ หรือเป็นการให้เช่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีวัตถุประสงค์ของการใช้งานอันจำกัด

(3) หลักการจำหน่ายครั้งแรกจะนำไปใช้กับผู้ที่ได้กรรมสิทธิ์ในสำนักงานอันมีลิขสิทธิ์เท่านั้น หากผู้ใดได้มาเพียงแต่สิทธิในการครอบครองโดยไม่ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในสำนักงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นผู้นั้นไม่สามารถนำสำนักงานดังกล่าวออกจำหน่ายต่อไปได้

จะเห็นได้ว่าหลักการจำหน่ายครั้งแรกตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกานี้มีลักษณะที่ไม่แตกต่างไปจากหลักการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวคือ เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิในการควบคุมการจำหน่ายแต่เพียงครั้งแรกเท่านั้น เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ได้จำหน่ายสำนักงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่สามารถกำหนดเงื่อนไขอย่างใด ๆ แก่ผู้ซื้อได้ ผู้ซื้อหรือบุคคลที่สามารถที่จะจำหน่ายสำนักงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นต่อไปได้ โดยไม่ถือว่าการละเมิดลิขสิทธิ์ อย่างไรก็ตาม สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่สิ้นไปนั้นจะจำกัดแต่เฉพาะสิทธิในการจำหน่ายสำนักงานเท่านั้น ผู้ซื้อซึ่งถือว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์สำนักงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นย่อมมีสิทธิจำหน่ายสำนักงานที่ตนซื้อมาต่อไปได้แต่ไม่มีสิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลง

2.2.4 สิทธิในการจำหน่ายต่อ (Resale Rights)

ปัจจุบันในประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการจำหน่ายต่อแต่อย่างใด แต่ในกฎหมายต่างประเทศได้มีหลักการเกี่ยวกับสิทธิในการจำหน่ายต่อ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สร้างสรรคงานทัศนศิลป์ในการจำหน่ายต่อ ซึ่งผู้สร้างสรรคงานอาจจะไม่ได้รับประโยชน์ตามควรในการจำหน่ายงานของตน เนื่องจากต้องผ่านงานประมูลหรือจำหน่ายผ่านแกลเลอรี ซึ่งแตกต่างจากผู้สร้างสรรคงานประเภท

วรรณกรรม หรือนักดนตรี จึงได้เกิดหลัก “สิทธิในการจำหน่ายต่อ หรือ Resale Rights” ขึ้น เพื่อสร้างความสมดุลให้กับผู้สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ให้สามารถสร้างมูลค่าในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนได้

สิทธิในการจำหน่ายต่อ หรือ droit de suite เกิดขึ้นครั้งแรก ณ ประเทศฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1920 เพื่อให้ผู้สร้างสรรค์งานและทายาทของผู้สร้างสรรค์งานสามารถได้รับส่วนแบ่งจากมูลค่าของงานที่เพิ่มขึ้นในงานนั้น และเพื่อคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปะ สิทธิในการจำหน่ายต่อจึงได้รับการบัญญัติไว้ในอนุสัญญากรุงเบิร์น ข้อ 14ter²⁷ ซึ่งกำหนดให้ผู้สร้างสรรค์งาน หรือทายาท หรือสถาบันที่ได้รับอนุญาตจากกฎหมายของประเทศนั้น มีสิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์จากการจำหน่ายต้นฉบับงานที่สร้างสรรค์ขึ้น นอกเหนือจากการจำหน่ายครั้งแรก ซึ่งการคุ้มครองดังกล่าว อาจได้รับการคุ้มครองในประเทศของสหภาพนี้ได้ เฉพาะเมื่อได้รับอนุญาตตามกฎหมายของประเทศที่เป็นผู้เขียนและภายในขอบเขตที่ได้รับอนุญาตจากประเทศที่ร้องขอการคุ้มครอง ซึ่งขั้นตอนการรวบรวมและจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับควรได้รับการพิจารณาตามกฎหมายของประเทศนั้น

ต่อมา ในปี ค.ศ. 2001 จึงได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายของสหภาพยุโรป เป็นคำสั่งสิทธิการจำหน่ายต่อ (The Resale Rights Directive) ซึ่งประสบความสำเร็จในปี ค.ศ. 2006 สำหรับในสหรัฐอเมริกา ได้มีการเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการจำหน่ายต่อให้เป็นกฎหมายของรัฐบาลกลาง

2.2.4.1 สิทธิของผู้ทรงสิทธิ

ผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิสามารถจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ต่อไปได้ โดยเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์จะได้ส่วนแบ่งตามอัตราที่กำหนดทุกครั้งที่มีการจำหน่ายต่อ ซึ่งในยุโรป จะนำไปสิทธิในการจำหน่ายต่อไปใช้กับงานศิลปะ ภาพกราฟิก ทัศนศิลป์ รวมถึงหนังสือภาพประกอบ ภาพถ่าย และงานอันมีลิขสิทธิ์บนสื่อสตรีมมิ่ง และสื่อดิจิทัล โดยจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินราคา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะต้องให้ข้อมูลทั้งหมดแก่

---

²⁷ “[“Droit de suite” in Works of Art and Manuscripts: 1. Right to an interest in resales; 2. Applicable law; 3. Procedure]

(1) The author, or after his death the persons or institutions authorized by national legislation, shall, with respect to original works of art and original manuscripts of writers and composers, enjoy the inalienable right to an interest in any sale of the work subsequent to the first transfer by the author of the work.

(2) The protection provided by the preceding paragraph may be claimed in a country of the Union only if legislation in the country to which the author belongs so permits, and to the extent permitted by the country where this protection is claimed.

(3) The procedure for collection and the amounts shall be matters for determination by national legislation.”

เจ้าของลิขสิทธิ์ โดยสิทธิในการจำหน่ายต่อเป็นสิทธิเฉพาะตัว ไม่สามารถโอนให้บุคคลอื่นได้ เว้นแต่เจ้าของลิขสิทธิ์ถึงแก่ความตาย สิทธิในการจำหน่ายต่อจึงจะโอนไปยังทายาทโดยชอบธรรมของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้น

2.2.4.2 หลักเกณฑ์การให้ผลประโยชน์

ใน European Union law with the Resale Rights Directive (2001/84/EC) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ราคาจำหน่ายขั้นต่ำได้ แต่ไม่เกิน 3,000 ยูโร ไม่ว่าในกรณีใด ๆ และได้กำหนดค่าลิขสิทธิ์ (Royalty Rate) ในการจำหน่ายต่อไว้ ดังนี้

- (1) 4% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายไม่เกิน 50,000 ยูโร
- (2) 3% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายระหว่าง 50,000.01 ยูโร ถึง 200,000 ยูโร
- (3) 1% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายระหว่าง 200,000.01 ยูโร ถึง 350,000 ยูโร
- (4) 0.5% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายระหว่าง 350,000.01 ยูโร ถึง 500,000 ยูโร
- (5) 0.25% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายที่เกิน 500,000 ยูโร

อย่างไรก็ตาม จำนวนรวมของค่าลิขสิทธิ์ต้องไม่เกิน 12,500 ยูโร

ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกอาจใช้อัตรา 5% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายไม่เกิน 50,000 ยูโร

นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติค่าลิขสิทธิ์ในการจำหน่ายต่อของรัฐแคลิฟอร์เนีย (The California Resale Royalty Act "CRRRA") ซึ่งเป็นรัฐเดียวในสหรัฐอเมริกาที่ออกกฎหมายในปี ค.ศ. 1977 โดยให้สิทธิแก่ศิลปินในการชำระค่าลิขสิทธิ์เมื่อจำหน่ายงานศิลปะของพวกเขาต่อ หากการจำหน่ายดังกล่าวเกิดขึ้นในแคลิฟอร์เนียหรือผู้ขายอยู่อาศัยในรัฐแคลิฟอร์เนีย สำหรับการจำหน่ายรวม 1,000 ดอลลาร์ขึ้นไป โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ขายผลงานจะต้องจำหน่ายงานดังกล่าวในราคาสูงกว่าที่ตนซื้อและจะต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ในอัตราร้อยละ 5 ของราคาที่จำหน่ายต่อ หากผู้สร้างสรรค์งานเสียชีวิต เงินค่าลิขสิทธิ์จะตกเป็นของมรดกของผู้สร้างสรรค์งานหรือทายาท เป็นหน้าที่ของผู้ขายในการค้นหาผู้สร้างสรรค์งานภายใน 90 วัน นับจากวันที่จำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าว

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์ตามกฎหมายต่างประเทศ

3.1 องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization)

เนื่องจากการเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้รูปแบบงานอันมีลิขสิทธิ์เดิมได้แปรเปลี่ยนไป กฎหมายที่มีอยู่ไม่ได้มีการบัญญัติรองรับ ไม่เหมาะสม หรือครอบคลุมไม่เพียงพอสำหรับงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบของดิจิทัล จึงได้เกิดการผลักดันให้มีการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และทันสมัยมากขึ้น เพื่อปรับให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป และให้นานาประเทศมีกรอบในการพิจารณาเป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงได้เกิด “สนธิสัญญาองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกว่าด้วยลิขสิทธิ์ (WIPO Copyright Treaty: WCT)” และ “สนธิสัญญาองค์การทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการแสดงและสิ่งบันทึกเสียง องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Performances and Phonograms Treaty : WPPT)” ซึ่งทั้งสองสนธิสัญญามีชื่อเรียกรวมกันว่า “สนธิสัญญาทางอินเทอร์เน็ต (WIPO Internet Treaties)” เพื่อเป็นการขยายกรอบทางกฎหมายที่ให้การคุ้มครองลิขสิทธิ์ และสิทธิข้างเคียง แก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในยุคของเทคโนโลยีดิจิทัลและให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบที่กฎหมายยังไม่มีมารองรับ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่เผยแพร่ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ต่าง ๆ หาวิธีการที่เหมาะสม และสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก้ไขปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น สิทธิการทำซ้ำ สิทธิการเผยแพร่งานอันมีลิขสิทธิ์ต่อสาธารณชน เป็นต้น เพื่อรักษาดุลยภาพระหว่างสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์และสาธารณประโยชน์

3.1.1 หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights)

ปัจจุบันได้มีการกำหนดหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาไว้ในสนธิสัญญาลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Copyright Treaty: WCT) ซึ่งสนธิสัญญานี้เป็นฉบับแรกที่บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิการจำหน่าย (Distribution Right) โดยกำหนดไว้ในข้อ 6 (1)²⁸ บัญญัติว่า “กำหนดให้เจ้าของงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการกำหนดให้มีการเผยแพร่สู่สาธารณะใน

---

²⁸ Article 6 Right of Distribution

(1) Authors of literary and artistic works shall enjoy the exclusive right of authorizing the making available to the public of the original and copies of their works through sale or other transfer of ownership.

งานต้นฉบับและสำเนาโดยการจำหน่ายหรือการโอนกรรมสิทธิ์ด้วยวิธีอื่น” ซึ่งเป็นการกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิบริหารจัดการงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนแต่เพียงผู้เดียว แต่อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญาดังกล่าวได้มีการกำหนดหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Right) ไว้ในข้อ 6 (2)²⁹ บัญญัติว่า “ไม่มีข้อกำหนดใดในสนธิสัญญานี้ที่จะกระทบต่อความเป็นอิสระในการทำสัญญาระหว่างคู่สัญญาในการกำหนดเงื่อนไขภายใต้หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานำมาปรับใช้หลังจากการจำหน่ายครั้งแรกหรือการโอนกรรมสิทธิ์ในรูปแบบอื่นในงานต้นฉบับหรือสำเนาที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์” กล่าวคือ ประเทศภาคีสามารถกำหนดเงื่อนไขอันทำให้สิทธิในการจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์สิ้นไปภายหลังการจำหน่ายหรือภายหลังการโอนกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ในครั้งแรกโดยการจำหน่ายของผู้สร้างสรรค์เองหรือบุคคลอื่นที่ได้รับอนุญาตจากผู้สร้างสรรค์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ สิทธิของผู้สร้างสรรค์ในการจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ย่อมสิ้นไปภายหลังการจำหน่ายหรือการโอนกรรมสิทธิ์งานในครั้งแรก โดยต้องเข้าหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ มีการจำหน่ายหรือโอนกรรมสิทธิ์ในครั้งแรก และต้องเป็นการกระทำโดยผู้สร้างสรรค์หรือได้รับอนุญาตจากผู้สร้างสรรค์ นอกจากนี้ ตามข้อตกลงที่เกี่ยวกับมาตรา 6 ได้ขยายความว่า งานดังกล่าวภายใต้มาตรา 6 คู่ครองเฉพาะงานที่มีรูปร่างและสามารถจับต้องได้เท่านั้น (Tangible Objects) และให้อิสระแก่คู่สัญญาในการกำหนดเงื่อนไข แต่โดยหลักแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์มักเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงดังกล่าว ดังนั้น เจ้าของลิขสิทธิ์จึงมักจะกำหนดข้อตกลงให้มีการยกเว้นหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาไว้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง และทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์ยังคงมีอำนาจในการควบคุมงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นอยู่

ในสนธิสัญญาไม่ได้มีการกล่าวถึง “สิทธิในการทำซ้ำ” ไว้โดยตรง แต่มีข้อ 1 (4) ที่กำหนดให้นำบทบัญญัติข้อ 1 – 21 ในอนุสัญญากรุงเบอร์เนา มาใช้ได้ ซึ่งรวมถึงสิทธิในการทำซ้ำตามข้อ 9 ที่ให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการอนุญาตหรือห้ามมิให้ผู้อื่นทำซ้ำในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน ซึ่งรวมถึงการทำซ้ำในงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลด้วย

“หลักการใช้อย่างเป็นธรรม” ได้บัญญัติไว้ในข้อ 10 ว่า “ให้สิทธิแก่ภาคีในการกำหนดข้อจำกัดและยกเว้นสิทธิต่าง ๆ ที่ให้แก่ผู้สร้างสรรค์ ภายในกฎหมายของภาคี สำหรับในบางกรณีที่ไม่ขัดต่อการแสวงหา

²⁹ Article 6 Right of Distribution

(2) Nothing in this Treaty shall affect the freedom of Contracting Parties to determine the conditions, if any, under which the exhaustion of the right in paragraph (1) applies after the first sale or other transfer of ownership of the original or a copy of the work with the authorization of the author.

ประโยชน์จากงานตามปกติและไม่กระทบต่อประโยชน์ต่าง ๆ อันชอบด้วยกฎหมายของผู้สร้างสรรค์” เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นโครงข่ายดิจิทัล ซึ่งจะเห็นได้ว่า หากการทำซ้ำในงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์และไม่กระทบต่อประโยชน์ต่าง ๆ ของเจ้าของลิขสิทธิ์ ย่อมได้รับการยกเว้นการละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียว

อีกทั้ง สนธิสัญญาฉบับดังกล่าว ยังกำหนดมาตรการทางเทคโนโลยีในการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งบัญญัติไว้ในข้อ 11 โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องมีการคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเพียงพอและมีการเยียวยาทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยง หรือทำลายมาตรการทางเทคโนโลยี ซึ่งมาตรการทางเทคโนโลยีในการควบคุมการทำซ้ำนั้น ส่งผลต่อการจำหน่ายต่อของผู้ใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัล เนื่องจากการส่งต่องานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลจะหลีกเลี่ยงการทำซ้ำได้ยาก

นอกจากนี้ ยังมีสนธิสัญญาองค์การทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการแสดงและสิ่งบันทึกเสียง องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Performances and Phonograms Treaty: WPPT) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาฉบับแรกที่มีการพูดถึงสิทธิในการจำหน่าย (Distribution of Right) ของนักแสดงไว้ โดยให้นักแสดงมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจำหน่ายต้นฉบับและสำเนาการแสดงที่บันทึกลงในสิ่งบันทึกเสียงออกสู่สาธารณชน รวมถึงสิทธิในการจำหน่ายและการโอนกรรมสิทธิ์ ซึ่งในสนธิสัญญาฉบับดังกล่าวได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับหลักการคืนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาไว้ในลักษณะใกล้เคียงกับสนธิสัญญา WCT และให้อิสระคู่สัญญาในการทำข้อตกลงระหว่างกัน

3.1.2 หลักสิทธิในการจำหน่ายต่อ (Resale Rights)

สิทธิการจำหน่ายต่อของผู้สร้างสรรค์งานหรือที่เรียกว่า Droit de Suite ได้มีการใช้อย่างแพร่หลายในกว่า 80 ประเทศ แม้ว่าภาคีสัญญาหลายฝ่ายของอนุสัญญาเบิร์นจะยอมรับอนุสัญญานี้ แต่มาตรา 14ter (1) ของอนุสัญญานี้ไม่ได้บังคับให้ประเทศต่างๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของ Berne Union ใช้สิทธิในการจำหน่ายต่อของผู้สร้างสรรค์งานในกรอบกฎหมายของประเทศของตน ในกรณีที่รัฐสมาชิกเลือกที่จะรับรองสิทธิในการจำหน่ายต่อในกฎหมายของประเทศนั้น รัฐนั้นยังมีอิสระที่จะใช้กฎของการแลกเปลี่ยนกับบุคคลจากประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ประเทศของตนที่ให้การคุ้มครองในระดับที่แตกต่างกันหรือไม่ยอมรับสิทธิในการจำหน่ายต่อในกฎหมายภายในประเทศของตนได้³⁰

³⁰ Catherine Jewell, ‘The artist’s resale right : a fair deal for visual artists’ (2017) WIPO MAGAZINE 5 <https://www.wipo.int/export/sites/www/wipo_magazine/en/pdf/2017/wipo_pub_121_2017_03.pdf> accessed 7 January 2023.

ในปี ค.ศ. 2015 ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับสิทธิในการจำหน่ายต่อของศิลปินซึ่งได้รับการเสนอโดยเซเนกัลและคองโกในระหว่างการประชุมของคณะกรรมการด้านลิขสิทธิ์และสิทธิที่เกี่ยวข้อง (SCCR) ครั้งที่ 31 และตั้งแต่นั้นมาก็อยู่ภายใต้หัวข้อวาระการประชุม “เรื่องอื่นๆ” การอภิปรายเกี่ยวกับสิทธิในการจำหน่ายต่อใน SCCR รวมถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจของสิทธิดังกล่าว ในระดับชาติและระดับนานาชาติ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการรับรู้สิทธิในการจำหน่ายต่อนี้ ต่อมาในปี ค.ศ. 2017 ได้มีการจัดการประชุมระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิในการจำหน่ายต่อของผู้สร้างสรรค์งานที่เจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ ก่อนการประชุมของคณะกรรมการด้านลิขสิทธิ์และสิทธิที่เกี่ยวข้อง (SCCR) โดยที่ประชุมได้สำรวจความสามารถของสิทธิในการจำหน่ายต่อเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สร้างสรรค์งานและติดตามความสำเร็จของงาน ซึ่งการอภิปรายในวันนี้ช่วยส่งเสริมความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิในการจำหน่ายต่อในระดับโลก โดยพิจารณาจากมุมมองทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ โดยผู้เข้าร่วมประกอบด้วยผู้กำหนดนโยบายระดับสูงจากประเทศสมาชิก WIPO ผู้สร้างสรรค์งาน องค์กรการจัดการโดยรวมนักวิชาการและสมาชิกของภาคเอกชน เช่น ภัณฑารักษ์และแกลเลอรี และโรงประมูล ซึ่งเมื่อวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ. 2023 ได้มีการประชุม “WIPO Toolkit on Artist’s Resale Right”³¹ ขึ้น ณ เจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ ขึ้น โดยกล่าวถึง ARRR “หรือ Author’s Resale Royalty Right” เพื่อให้ผู้สร้างสรรค์งานมีส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายผลงานที่ตามมา ซึ่งจะช่วยให้การแก้ไขสถานการณ์ที่ทายาทของผู้สร้างสรรค์งานที่เสียชีวิตอาจตกอยู่ในความยากจน ในขณะที่งานของผู้สร้างสรรค์งานเดิมจำหน่ายได้ในราคาน้อย แต่ปัจจุบันกลับสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น แต่ผู้สร้างสรรค์งานหรือทายาทกลับไม่ได้รับผลประโยชน์ใด

3.2 สหภาพยุโรป

สหภาพยุโรป (European Union หรือ EU) เป็นองค์กรระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศในภาคพื้นยุโรป จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1993 มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนส่งเสริมและขยายความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในด้านต่างๆ สำหรับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามีกฎหมายของสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้อง คือ กฎหมายที่เป็นความตกลงระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญากรุงเบอร์ลินว่าด้วยการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม (Berne Convention for the Protection of Literary and

---

³¹ Sam Ricketson, ‘WIPO TOOLKIT ON ARTIST’S RESALE RIGHT’ (Standing Committee on Copyright and Related Rights, Forty-Third Session Geneva, March 13 to 17, 2023) <https://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/sccr_43/sccr_43_inf_2.pdf> accessed 28 April 2023.

Artistic Works) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศภาคีให้การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ภายใต้หลักการที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กำหนดประเภทของงานลิขสิทธิ์ที่ประเทศภาคีจะต้องให้การคุ้มครอง ซึ่งมีหลักการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.2.1 หลักการพื้นฐานอื่น ๆ โดยมีเงื่อนไขที่จะได้รับการคุ้มครอง คือ

3.2.1.1 ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นคนชาติของประเทศภาคีประเทศใดประเทศหนึ่งหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศภาคีประเทศใดประเทศหนึ่ง ไม่ว่างานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์จะได้รับการโฆษณาแล้วหรือไม่

3.2.1.2 หากผู้สร้างสรรค์มิใช่คนชาติหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศภาคีประเทศใดประเทศหนึ่ง งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์จะต้องถูกโฆษณาครั้งแรกในประเทศภาคี หรือถ้าได้มีการโฆษณาครั้งแรกในประเทศอื่นที่ไม่ใช่ประเทศภาคี จะต้องได้มีการโฆษณาในประเทศซึ่งเป็นประเทศภาคีในขณะเดียวกัน งานอันมีลิขสิทธิ์จะถูกพิจารณาว่าได้มีการโฆษณาในขณะเดียวกันในหลายประเทศถ้างานดังกล่าวได้โฆษณาในประเทศอื่นภายใน 30 วัน นับจากวันที่ได้มีการโฆษณาครั้งแรก

อย่างไรก็ตามอนุสัญญาดังกล่าวยังได้กำหนดหลักข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ ดังนี้

(1) กฎหมายภายในของประเทศภาคีสามารถกำหนดให้สิทธิในการทำซ้ำ (Reproduction) งานลิขสิทธิ์ได้ในกรณีพิเศษบางกรณี ทั้งนี้ การทำซ้ำนั้นจะต้องไม่ขัดกับการใช้ประโยชน์ของงานตามปกติ และต้องไม่เป็นการเสื่อมเสียแก่ประโยชน์อันชอบด้วยกฎหมายของผู้สร้างสรรค์เกินสมควร

(2) การใช้งานลิขสิทธิ์เพื่อการอ้างอิงจากงานที่ได้เผยแพร่ต่อสาธารณชนแล้วโดยการใช้งานนั้นจะต้องเป็นการใช้อย่างเป็นธรรมและมีปริมาณการใช้ไม่เกินสมควรสำหรับวัตถุประสงค์ในการใช้ และให้รวมถึงการอ้างอิงจากบทความในหนังสือพิมพ์และนิตยสารด้วย

(3) กฎหมายภายในของประเทศภาคีและข้อตกลงระหว่างประเทศ สามารถกำหนดขอบเขตจุดมุ่งหมายในการใช้งานลิขสิทธิ์ วรรณกรรมและศิลปกรรมเพื่อการอธิบายใน สื่อสิ่งพิมพ์ การแพร่เสียงแพร่ภาพ บันทึกเสียงหรือบันทึกภาพเพื่อการสอนโดยเป็นการใช้งานอย่างเป็นธรรมได้

(4) กฎหมายภายในประเทศภาคีสามารถกำหนดการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ ตามมาตรา 10 (1) และ (2) จะต้องแสดงการรับรู้ถึงแหล่งที่มาและชื่อผู้สร้างสรรค์ที่ปรากฏอยู่ที่ตัวงานด้วยเสมอ

นอกจากนี้ สหภาพยุโรปยังมีกฎหมายกลางในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ คือ Directive 2001/29/EC of The European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on The Harmonization of Certain Aspects of Copyright and Related Rights in The Information Society (Copyright Directive) ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ คือ เจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการ

(1) สิทธิในการทำซ้ำ (Reproduction Right)

ประเทศสมาชิกต้องจัดให้ผู้สร้างสรรค์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวหรือห้ามกระทำการไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ไม่ว่าจะชั่วคราวหรือถาวรซึ่งการทำซ้ำโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างไร แม้จะเป็นการทำซ้ำชั่วคราว (การทำซ้ำเพื่อส่งต่อข้อมูล หรือการทำซ้ำชั่วคราวที่เกิดขึ้นตามธรรมดาของกระบวนการทางเทคนิค) หากไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ ก็จะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

(2) สิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนและสิทธิในการทำให้ปรากฏต่อสาธารณชน (Right of Communication to The Public of Works and Right of Making Available to The Public Other Subject Matter)

ประเทศสมาชิกต้องจัดให้ผู้สร้างสรรค์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการอนุญาตหรือห้ามมิให้มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชนในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนไม่ว่าโดยทางสายหรือไร้สาย ซึ่งรวมถึงวิธีการจัดให้สาธารณชนสามารถเลือกที่จะเข้าถึงการแสดงเหล่านั้นในเวลาและสถานที่ต่างๆ ได้

(3) สิทธิในการจำหน่าย (Distribution Right)

ประเทศสมาชิกต้องจัดให้ผู้สร้างสรรค์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนา งานอันมีลิขสิทธิ์โดยการจำหน่ายหรือวิธีอื่นหรือสิทธิในการห้ามมิให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าว โดยกฎหมายกำหนดให้สิทธิในการควบคุมการจำหน่ายนั้นครอบคลุมเฉพาะงานที่มีรูปร่างและจับต้องได้เท่านั้น

ในสหภาพยุโรปประสบปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์กับผู้บริโภค เนื่องจากธรรมเนียมการปฏิบัติในการซื้อขายสินค้าที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัล มีความแตกต่างจากการซื้อขายสินค้าที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบที่จับต้องได้ เพราะเจ้าของลิขสิทธิ์จะจำหน่ายตัวสินค้าไปควบคู่ไปกับสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ ซึ่งมีข้อจำกัดสิทธิของผู้ซื้อไม่ให้มีการจำหน่ายจ่ายโอนต่อไป นอกจากนี้ในประเทศเยอรมนีและประเทศออสเตรียได้มีธุรกิจรูปแบบใหม่ คือ การซื้อขายสัญญาอนุญาตให้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้แล้ว (Used Software) โดยผู้ซื้อต่อสามารถดาวน์โหลดโปรแกรมคอมพิวเตอร์และสัญญาอนุญาตให้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้จากเว็บไซต์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นโดยตรง ซึ่งสัญญาอนุญาตให้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์อาจเป็นสัญญาอนุญาต

หนึ่งสัญญาต่อการอนุญาตให้ใช้งานคนเดียว (Single-user License) หรือสัญญาอนุญาตหนึ่งสัญญาต่อผู้ใช้งานหลายคน (Multipleuser License) โดยผู้ซื้อคนแรกที่ไม่ต้องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นแล้วสามารถจำหน่ายสัญญาอนุญาตโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้แก่บริษัทคนกลางในการจำหน่ายโปรแกรมคอมพิวเตอร์และบริษัทคนกลางในการจำหน่ายจะนำสัญญาอนุญาตให้ใช้นั้นไปจำหน่ายต่อให้ผู้ที่ต้องการซื้อต่อไป ซึ่งกรณีดังกล่าวมีข้อโต้แย้งจากเจ้าของลิขสิทธิ์ว่าไม่อาจทำการซื้อขายโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในลักษณะนี้ได้ เนื่องจากผู้ซื้อโปรแกรมคอมพิวเตอร์รายแรกนั้นได้รับสิทธิเพียงการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์เท่านั้น โดยมีได้เป็นเจ้าของโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นแต่อย่างใด และในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิได้กำหนดข้อตกลงห้ามมิให้จำหน่ายจ่ายโอนต่อไปได้อีกด้วย ดังนั้น การจำหน่ายจ่ายโอนต่อดังกล่าวจึงละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์

ในสหภาพยุโรป หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้มาจากการดาวน์โหลดเพื่อการใช้งานถาวรนั้นถือเป็นการสื่อสารสู่สาธารณะ (communication to the public) มากกว่าเป็นการจำหน่ายสู่สาธารณะ (distribution to the public) ถือเป็นบริการที่จัดหาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น การดาวน์โหลดหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นเพียงการได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเข้าถึงเนื้อหาในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากเจ้าของลิขสิทธิ์เพื่อการสื่อสารสู่สาธารณะ

3.2.2 หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights)

หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักเกณฑ์ที่ถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่เกิดขึ้นจากคำพิพากษาของศาลที่ทำให้สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์กับผู้ซื้องานอันมีลิขสิทธิ์ได้รับความคุ้มครองและเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งในสหภาพยุโรป เรียกว่า “หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights)” ซึ่งในสหรัฐอเมริกาจะมีหลักที่มีเจตนารมณ์คล้ายคลึงกัน เรียกว่า “หลักการจำหน่ายครั้งแรก” (First Sale Doctrine)

หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่บังคับใช้ในสหภาพยุโรปนั้น ได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา 4 (2)³² แห่ง Copyright Directive ซึ่งกำหนดให้สิทธิในการจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนาจะไม่สามารถสูญสิ้นไปภายในสหภาพยุโรป เว้นแต่เป็นการจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนาครั้งแรกหรือโอนกรรมสิทธิ์งานนั้นในสหภาพยุโรปโดยผู้ทรงสิทธิหรือโดยความยินยอมของผู้ทรงสิทธิ แต่สิทธิดังกล่าวไม่สูญสิ้นไปนอกเหนือสหภาพยุโรป กล่าวคือ สิทธิในการจำหน่ายสำเนาอันมีลิขสิทธิ์จะไม่สูญสิ้นไป เว้นแต่สำเนาอันมีลิขสิทธิ์นั้นได้

³² EU Directive 2001/29/EC Article 4 (2) “The distribution right shall not be exhausted within the Community in respect of the original or copies of the work, except where the first sale or other transfer of ownership in the Community of that object is made by the rightholder or with his consent.”

จำหน่ายครั้งแรกในสหภาพยุโรปโดยเจ้าของลิขสิทธิ์หรือด้วยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งการคุ้มครองดังกล่าวรวมถึงสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการควบคุมการจำหน่ายงานที่อยู่ในรูปของวัตถุที่จับต้องได้ ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในสหภาพยุโรป สามารถใช้ได้กับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่เป็นวัตถุจับต้องได้เท่านั้น ซึ่งมีคำตัดสินของศาลในคดี Art & Allposters International BV v. Stichting Pictoright ที่ยืนยันหลักการที่ว่าหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นนำไปใช้เฉพาะกับงานที่อยู่ในวัตถุที่จับต้องได้เท่านั้น

สหภาพยุโรปมีการนำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในระดับภูมิภาค (Regional Exhaustion) มาใช้กับสิทธิจำหน่ายในกฎหมายลิขสิทธิ์ คือ เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์วางจำหน่ายสินค้าของตนแล้ว ไม่ว่าจะในประเทศสมาชิกใด สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการควบคุมจำหน่ายของเจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมหมดไป แต่เพื่อความเป็นเอกภาพและลดความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน สหภาพยุโรปจึงได้พยายามสร้างระบบกฎหมายให้แก่ประเทศสมาชิกเพื่อให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันโดยการออก EU Directive 2001/29/EC ซึ่งมีการยกเว้นสิทธิจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ ในข้อ 4(2) ว่าสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมสิ้นสุดไปหลังการจำหน่ายครั้งแรกในสหภาพยุโรป ซึ่งหลักการดังกล่าวนำมาปรับใช้กับสินค้าซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์โดยที่ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะว่าต้องเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้มีการแสดงออกในรูปแบบใด แต่สำหรับกรณีของงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น สหภาพยุโรปได้กำหนดกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะใน EU Directive 2009/24 on the legal protection of computer program โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องคุ้มครองโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยกฎหมายลิขสิทธิ์ในฐานะงานวรรณกรรมตามความหมายของอนุสัญญาเบอร์นะ ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกับสนธิสัญญา WCT

ทั้งนี้ ได้มีคดีที่น่าสนใจเกี่ยวกับการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คือ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2562 ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (Court of Justice of the European Union-CJEU) มีคำตัดสินว่าการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มือสองไม่สามารถทำได้ ถือเป็น การละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งต่างจากการจำหน่ายหนังสือในลักษณะรูปเล่ม โดยจำเลยในคดีนี้ (Tom Kabinet) ได้ยกหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of right) ขึ้นต่อสู้ ซึ่งเป็นหลักที่ได้รับการยอมรับใน Copyright Treaty ของ WIPO ด้วย ในขณะที่โจทก์ (กลุ่มตัวแทนของเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งรวมทั้งผู้แต่งและสำนักพิมพ์) ฟ้องจำเลยต่อศาลในกรุงอัมสเตอร์ดัม เมื่อคดีมาถึงศาลอุทธรณ์ที่กรุงเฮก ศาลได้ร้องขอให้ศาลยุติธรรมแห่งยุโรป (CJEU) ชี้ขาดในประเด็นเรื่องการสิ้นสุดของสิทธิ ซึ่งโจทก์เห็นว่า การกระทำของจำเลยเป็นการละเมิดหลักการเผยแพร่ (งานอันมีลิขสิทธิ์) ต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นสิทธิเฉพาะของเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้นตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหภาพ

ยุโรป โดยศาล CJEU พิจารณาแล้วเห็นว่า หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาไม่สามารถใช้กับกรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะไม่มีการเสื่อมสภาพลง ต่างจากหนังสือแบบรูปเล่มที่สามารถมีการเสื่อมสภาพ หรือเก่าไปได้ ดังนั้น การจำหน่ายต่อจึงเปรียบเสมือนหนังสือใหม่ที่ทดแทนหนังสือของเจ้าของลิขสิทธิ์ ถือเป็นการเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น การจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงกระทบกับสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ด้วย³³

3.2.3 หลักสิทธิในการจำหน่ายต่อ (Resale Right)

ปัจจุบัน สหภาพยุโรปให้การคุ้มครองสิทธิในการจำหน่ายต่อของศิลปิน (Artists' Resale Right) ตามที่กำหนดใน Directive 2001/84/EC โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2006 เพื่อให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานได้รับสิทธิประโยชน์ โดยมีระยะเวลาคุ้มครองสิทธิตลอดชีวิตของผู้สร้างสรรค์ผลงานและต่อไปอีก 70 ปี ซึ่งสิทธินี้เป็นสิทธิทางเศรษฐกิจประการหนึ่งของผู้สร้างสรรค์ที่จะได้ส่วนแบ่งจากการจำหน่ายงานต้นฉบับในครั้งต่อ ๆ ไป หลังจากการจำหน่ายครั้งแรกของเจ้าของลิขสิทธิ์ตามอัตราที่กำหนดทุกครั้งที่มีการจำหน่ายต่อ และผู้ซื้องานอันมีลิขสิทธิ์สามารถจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ต่อไปได้ ซึ่งในสหภาพยุโรปได้นำสิทธิดังกล่าวไปใช้กับงานศิลปะ ภาพกราฟิก ทัศนศิลป์ รวมถึงหนังสือภาพประกอบ ภาพถ่าย และงานอันมีลิขสิทธิ์บนสื่อสตรีมมิ่งและสื่อดิจิทัล โดยจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินราคา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะต้องให้ข้อมูลทั้งหมดแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ โดยสิทธิในการจำหน่ายต่อเป็นสิทธิเฉพาะตัว ไม่สามารถโอนให้บุคคลอื่นได้ เว้นแต่เจ้าของลิขสิทธิ์ถึงแก่ความตาย สิทธิในการจำหน่ายต่อจึงจะโอนไปยังทายาทโดยชอบธรรมของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้น ซึ่งอาจนำสิทธิในการจำหน่ายต่อมาปรับใช้กับการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้

โดย European Union law with the Resale Rights Directive (2001/84/EC) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ราคาจำหน่ายขั้นต่ำได้ แต่ไม่เกิน 3,000 ยูโร ไม่ว่าในกรณีใด ๆ และได้กำหนดค่าลิขสิทธิ์การจำหน่ายต่อไว้³⁴ ดังนี้

3.2.3.1 4% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายไม่เกิน 50,000 ยูโร

³³ Court of Justice of the European Union PRESS RELEASE No 159/19, “The sale of second-hand e-books through a website constitutes a communication to the public that is subject to authorisation by the author” Luxembourg, 19 December 2019 (Judgment in Case C-263/18 Nederlands Uitgeversverbond and Groep Algemene Uitgevers v Tom Kabinet Internet BV and Others) < The sale of second-hand e-books through a website constitutes a communication to the public that is subject to authorisation by the author (europa.eu)> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2555

³⁴ Herbert I. Lazerow, ‘Art Resale Royalty Options’ 63 J. (San Diego Legal Studies Paper 15(198) < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2675393 > accessed 28 May 2023.

- 3.2.3.2 3% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายระหว่าง 50,000.01 ยูโร ถึง 200,000 ยูโร
  - 3.2.3.3 1% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายระหว่าง 200,000.01 ยูโร ถึง 350,000 ยูโร
  - 3.2.3.4 0.5% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายระหว่าง 350,000.01 ยูโร ถึง 500,000 ยูโร
  - 3.2.3.5 0.25% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายที่เกิน 500,000 ยูโร
- อย่างไรก็ตาม จำนวนรวมของค่าลิขสิทธิ์ต้องไม่เกิน 12,500 ยูโร
- ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกอาจใช้อัตรา 5% สำหรับส่วนของราคาจำหน่ายไม่เกิน 50,000 ยูโร

3.3 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายของประเทศอังกฤษ และได้บัญญัติถึงลิขสิทธิ์ไว้ในรัฐธรรมนูญโดยรัฐจะส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และศิลปะ โดยคุ้มครองสิทธิภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ จึงออกกฎหมายเฉพาะขึ้น คือ “The Copyright Act” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคและเผยแพร่งานโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก และเพื่อเป็นรางวัลให้แก่ผู้สร้างสรรคงานนั้น

กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ไว้ในมาตรา 102(a) โดยกำหนดให้ ผู้สร้างสรรคจะได้รับความคุ้มครองต่อเมื่อได้ริเริ่มสร้างสรรคงานนั้นด้วยตนเอง (Originality) และบันทึกงานนั้นลงบนสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สามารถทำให้งานนั้นปรากฏออกมาได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือใช้วิธีอื่นใด ซึ่งมาตรา 102(b) กำหนดว่า การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ ไม่รวมถึงแนวคิด ขั้นตอนกระบวนการ ระบบ วิธีการดำเนินการ หลักการ หรือการค้นพบใดๆ ไม่ว่าจะแสดงในปรากฏในรูปแบบใดก็ตาม โดยเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ มีสิทธิในการ

- (1) ทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยการคัดลอกหรือบันทึกเสียง
- (2) การดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์
- (3) การจำหน่ายสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ รวมถึงการโอน เช่า ยืม หรือแลกเปลี่ยนโดยวิธีการอื่นใด
- (4) การนำงานวรรณกรรม ดนตรีกรรม นาฏกรรม ละครใบ้ ประติมากรรม งานภาพยนตร์และงานโสตทัศนวัสดุอื่น ๆ ออกแสดงต่อสาธารณชน
- (5) งานวรรณกรรม ดนตรีกรรม ละครใบ้และการออกแบบทำเต็น งานภาพวาด ภาพกราฟิกและงานประติมากรรม งานภาพยนตร์และงานโสตทัศนวัสดุสามารถนำงานนั้นออกแสดงต่อสาธารณชน

(6) การนำงานบันทึกเสียงออกแสดงต่อสาธารณะโดยวิธีดิจิทัล

แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดข้อยกเว้นที่ทำให้การละเมิดลิขสิทธิ์นั้นถือเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีที่มาจากคดี Folsom v. Marsh ไว้ ซึ่งต่อมาในภายหลังได้มีการพัฒนาของกฎหมายโดยการนำมาบัญญัติอยู่ในกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 107 ซึ่งถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติโดยทั่วไป คือ หลักการใช้งานที่เป็นธรรม หรือ Fair Use ซึ่งในหลักการดังกล่าวจะถือเสมือนให้การใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นถือเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ถ้าได้การกระทำในปริมาณที่เหมาะสม นอกจากนี้ ยังได้มีการระบุไว้ในมาตรา 108 ถึงมาตรา 118 เช่น การดำเนินการของบรรณารักษ์ไม่ว่าจะในห้องสมุดหรือในสถานที่อื่นเป็นที่เก็บรักษาเอกสารที่มีความสำคัญ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถทำซ้ำงานนั้นได้เพียง 1 ชุดเท่านั้น หรือสามารถนำงานนั้นออกเผยแพร่ ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวจะต้องมิได้เป็นการกระทำเพื่อการค้า เป็นต้น

โดยทั่วไป สำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น เจ้าของลิขสิทธิ์จะอนุญาตให้ผู้ดาวน์โหลดหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เข้าถึงผลงานแทนที่จะจำหน่ายสำเนา เมื่อรวมกับข้อเท็จจริงที่ว่า การส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับสิทธิเฉพาะตัวอื่นๆ เช่น สิทธิในการผลิตซ้ำ การแสดง การเผยแพร่ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วย Kindle ซึ่งจะเป็นเพียงการได้รับใบอนุญาตเท่านั้นโดยไม่มีสิทธิในการถ่ายโอนเนื้อหาไปยังบุคคลอื่น

ในสหรัฐอเมริกา ยังมีข้อถกเถียงกันว่าการซื้อขายงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัล เป็นการซื้อขายเสร็จเด็ดขาด หรือเป็นสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิความเป็นเจ้าของที่จะสามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์ไปจำหน่ายต่อได้หรือไม่ การซื้อขายงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลนั้น มีความแตกต่างจากการซื้อขายงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้ เนื่องจากงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบจับต้องได้ เช่น หนังสือ (ที่เป็นกระดาษ) แผ่นซีดีเพลง เมื่อมีการซื้อขายก็จะมีกรรมสิทธิ์ในตัวงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวไปยังผู้ซื้อและผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะใช้งานได้ตามความต้องการอย่างผู้เป็นเจ้าของสินค้านั้นภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ สามารถโอนหรือจำหน่ายต่อได้ ไม่มีการจำกัดสิทธิการใช้งานของผู้ซื้อไว้ เว้นแต่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้ สำหรับงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัล เนื่องจากผู้ซื้อไม่ใช่เจ้าของสินค้าที่แท้จริง (ไม่ใช่เจ้าของลิขสิทธิ์) ทั้งนี้ การซื้อขายสินค้าในรูปแบบดิจิทัลโดยผ่านทางออนไลน์ในยุคปัจจุบันนั้น เจ้าของลิขสิทธิ์มักจะกำหนดข้อจำกัดสิทธิในการจำหน่ายต่อไว้ในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ ซึ่งผู้ซื้อไม่มีอำนาจจะเปลี่ยนข้อตกลงดังกล่าวก่อนทำการซื้อ และวิธีการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบดิจิทัลในสหรัฐอเมริกามีสองรูปแบบด้วยกัน คือ การจำหน่ายผ่านระบบคนกลางและการจำหน่ายระหว่างกันเองโดยตรงของผู้ซื้อคนแรกกับผู้ซื้อต่อ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพยายามพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อที่จะนำมาใช้กับการจำหน่ายต่อสินค้าในรูปแบบดิจิทัลดังกล่าว

ให้ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อมิให้เป็นการละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งเจ้าของเทคโนโลยีเหล่านี้มักจะเป็นบริษัทที่เป็นคนกลางในการจำหน่ายจ่ายโอนต่อสินค้าในรูปแบบดิจิทัลมือสอง แต่ตามความเป็นจริงการส่งมอบสินค้าในรูปแบบดิจิทัลนั้นจะหลีกเลี่ยงการทำซ้ำสินค้าอันใหม่ได้ยาก แม้จะมีเทคโนโลยีอันทันสมัยที่ได้รับการพัฒนาเพื่อนำมาปรับใช้กับการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบดิจิทัลเป็นการเฉพาะก็ตาม

(1) การจำหน่ายต่อผ่านระบบคนกลาง โดยบริษัทที่เป็นคนกลางสำหรับการจำหน่ายต่อสินค้าในรูปแบบดิจิทัลในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นเจ้าของเทคโนโลยีสำหรับการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบดิจิทัลมือสองโดยเฉพาะ

(2) การจำหน่ายต่อระหว่างผู้ซื้อรายแรกและผู้ซื้อต่อโดยตรง ซึ่งปัจจุบันมีการนิยมซื้อสินค้าในรูปแบบดิจิทัลโดยการดาวน์โหลดมากขึ้น และหากไม่ต้องการใช้สินค้าดังกล่าว เจ้าของสินค้าย่อมต้องการจำหน่ายหรือโอนให้ผู้อื่นในโรงงานต่อ จึงได้มีการกำหนดให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะจำหน่ายให้ผู้ซื้อต่อได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านระบบคนกลางที่มีเทคโนโลยีสูงกว่าการซื้อขายกันเอง แต่การซื้อขายโดยมีวิธีส่งมอบไฟล์สินค้าจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ซื้อคนแรกไปยังอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ซื้อต่อ นั้น ถือว่าเป็นการทำซ้ำเพราะเกิดไฟล์สินค้าในที่จัดเก็บของผู้ซื้อต่อ และไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า ผู้ซื้อคนแรกได้ลบไฟล์สินค้าทิ้งไปจากที่จัดเก็บของตนเองหลังจากการจำหน่ายนั้นแล้ว ซึ่งแตกต่างจากการซื้อสินค้าผ่านระบบคนกลางซึ่งจะมีเทคโนโลยีเข้ามาลบไฟล์ดังกล่าวทิ้งโดยอัตโนมัติเมื่อมีการจำหน่ายกันเรียบร้อยแล้ว เพื่อป้องกันมิให้ผู้ซื้อคนแรกสามารถเข้าใช้งานนั้นได้อีกต่อไป

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสำหรับการจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์จึงจะกำหนดห้ามมิให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะจำหน่ายต่องานอันมีลิขสิทธิ์ไว้ในข้อตกลงในการใช้งาน ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการทางสัญญาอย่างหนึ่งที่เจ้าของลิขสิทธิ์นำมาปรับใช้ เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งสิทธิในการควบคุมการจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน

3.3.1 หลักการจำหน่ายครั้งแรก (First Sale Doctrine)

สหรัฐอเมริกาได้บัญญัติหลักการสิ้นสุดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาหรือหลักการจำหน่ายครั้งแรกไว้ใน Copyright Act of 1976 มาตรา 109 ซึ่งมาจากคำพิพากษาในคดี *Bobbs-Merrill Company v. Straus* ปี ค.ศ. 1908 ว่า “เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีสิทธิที่จะกำหนดเงื่อนไขเพื่อจำกัดสิทธิในการจำหน่ายจ่ายโอนต่องานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้ซื้อหลังจากการจำหน่ายครั้งแรกที่ชอบด้วยกฎหมายนั้นแล้ว ผู้ซื้อที่ได้ซื้อหนังสือจากการจำหน่ายของเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิที่จะนำหนังสือไปจำหน่ายต่อได้ เนื่องจากเจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับค่าตอบแทนไปแล้วจากการจำหน่ายครั้งแรก ซึ่งทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีอำนาจที่จะกำหนด หรือควบคุมการจำหน่ายสินค้านั้นอีกต่อไป จึงทำให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะจำหน่าย ให้ หรือกระทำการอย่างใด ๆ กับสินค้านั้นดังกล่าวก็ได้โดยไม่เป็นการ

ละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์แต่อย่างใด” ซึ่งสามารถนำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้กับสินค้าซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้หลังจากการจำหน่ายครั้งแรกที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หลักการจำหน่ายครั้งแรกตามกฎหมายลิขสิทธิ์สำหรับสินค้าที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้จึงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

หลักการจำหน่ายครั้งแรกมีความสำคัญต่อระบบกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเป็นหลักประกันแก่บุคคลที่สาม ซึ่งรับโอนสินค้านั้นในภายหลัง แล้วได้จำหน่ายสินค้านั้นต่อไป โดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ในทางกลับกัน หลักการจำหน่ายครั้งแรกก็เป็นหลักประกันแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ซึ่งมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานนั้น สามารถกีดกันไม่ให้บุคคลอื่นแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1976 สหรัฐอเมริกาได้ปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ครั้งสำคัญ โดยสภาองเกรสได้ออกกฎหมายลิขสิทธิ์ ฉบับปี ค.ศ.1976 (Copyright Act of 1976) โดยนำหลักตามแนวคำพิพากษาของศาล มาบัญญัติเป็นกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมาตรา 106(3)³⁵ ได้บัญญัติถึงสิทธิเด็ดขาดในการจำหน่ายสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ซึ่งศาลสหรัฐอเมริกา ได้อธิบายหลักการจำหน่ายครั้งแรกว่า เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ได้อนุญาตสิทธิในสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ให้แก่บุคคลใดแล้วเจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมสูญเสียสิทธิในการจำหน่ายสำเนานั้นอีกต่อไป ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิในการจำหน่ายสำเนานั้นต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา ฉบับปี ค.ศ. 1976 ก็มีหลักการที่เป็นข้อยกเว้นของหลักการจำหน่ายครั้งแรกหลายประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง หลักการจำหน่ายครั้งแรก นำไปใช้เฉพาะกับสำเนาอันชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น หากเป็นงานอันละเมิดลิขสิทธิ์แล้วและได้จำหน่ายงานต่อไป ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

ประการที่สอง ในกรณีงานอันมีลิขสิทธิ์เป็นสิ่งบันทึกเสียงหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เจ้าของสำเนาไม่อาจนำออกให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ยืม หรือกระทำอันมีลักษณะเดียวกัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่หลักการนี้มีข้อยกเว้น คือ หากการให้ยืมสำเนานั้นเป็นการกระทำของห้องสมุดหรือสถาบันการศึกษาที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร นอกจากนั้นหลักการนี้ยังมีข้อยกเว้นอีก 2 กรณีคือ กรณีแรก หากโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นส่วนประกอบของเครื่องจักรหรือผลิตภัณฑ์ใด ๆ ซึ่งไม่สามารถที่จะทำซ้ำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ระหว่างการปฏิบัติการหรือการใช้เครื่องจักรหรือผลิตภัณฑ์นั้นตามปกติ เจ้าของเครื่องจักรหรือผลิตภัณฑ์นั้นสามารถนำเครื่องจักรหรือผลิตภัณฑ์นั้นออกให้เช่าได้ กรณีที่สองคือ การให้เช่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีวัตถุประสงค์ของการใช้งานอันจำกัด

ประการที่สาม หลักการจำหน่ายครั้งแรกจะนำไปใช้กับบุคคลที่ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์เท่านั้น

³⁵ Copyright act of 1976 s.106(3) “to distribute copies or phonorecords of the copyrighted work to the public by sale or other transfer of ownership, or by rental, lease, or lending;”

ประการที่สี่ หลักการจำหน่ายครั้งแรกไม่นำไปใช้กับการนำเข้าสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ซึ่งได้มาจากนอกสหรัฐอเมริกาตามมาตรา 602(a) ซึ่งกำหนดว่าการนำเข้าสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้มาจากนอกสหรัฐอเมริกา โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจำหน่ายสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ เว้นแต่การอนุญาตให้นำเข้าสำเนาอันมีลิขสิทธิ์ จะต้อง

- (1) การนำเข้านั้นได้รับอนุญาตจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาหรือเป็นการนำเข้าเพื่อใช้ในกิจการของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา
- (2) การนำเข้าเพื่อใช้สอยส่วนตัว มิใช่เพื่อจำหน่าย
- (3) การนำเข้าโดยองค์กรทางการศึกษาหรือศาสนา ซึ่งไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร

หลักการจำหน่ายครั้งแรกเป็นหลักกฎหมายเฉพาะของสหรัฐอเมริกาที่จำกัดสิทธิของผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในการควบคุมงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนหลังจากที่มีการจำหน่ายครั้งแรกไปแล้ว ทำให้ผู้ซื้อสินค้านั้นคนแรกมีอิสระที่จะทำการใดๆ กับงานนั้นก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการให้ยืม เอาออกจำหน่ายต่อไป และ/หรือทำลาย ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลได้รับความนิยมนมากขึ้น (ในกรณีของ DMCA) โดยถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์อนุญาตให้บางคนคัดลอกงานของเขาแล้ว เช่น อนุญาตให้ดาวน์โหลด ก็จะทำให้ผู้คัดลอกนั้นสามารถนำงานดังกล่าวไปจำหน่ายหรือให้เช่าได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องกำหนดห้ามมิให้มีการทำสำเนาหรือคัดลอกงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนไว้ในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ โดยมีคดีที่น่าสนใจคือ คดี Vernor v. Autodesk, Inc ระหว่าง บริษัท AutoDesk ผู้ผลิตซอฟต์แวร์ AutoCAD ที่ฟ้องร้อง นาย Vernor พ่อค้า E-Bay ที่นำโปรแกรม AutoCAD มาตั้งประกาศจำหน่ายไว้ในอินเทอร์เน็ต ซอฟต์แวร์ดังกล่าวเป็นของมีลิขสิทธิ์ถูกต้อง ซึ่งนาย Vernor ซื้อต่อมาจากบริษัทที่ยกเลิกการใช้งานซอฟต์แวร์ตัวนี้ เพราะมีการปรับปรุงเป็นเวอร์ชันใหม่ไป แต่ AutoDesk ยืนยันว่า การกระทำนี้เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์อย่างชัดเจน เพราะทั้งตัวบริษัท และนาย Vernor ต่างไม่ใช่เจ้าของซอฟต์แวร์ ในขณะที่ฝ่าย Vernor เองก็ยก “หลักการจำหน่ายครั้งแรก” (First-sale Doctrine) มาเป็นข้อต่อสู้ ซึ่งว่าด้วยสิทธิการใช้งานสินค้าต่างๆ ทั้งหมดนั้น จะตกอยู่กับผู้บริโภคทันทีหลังเกิดการซื้อขาย นั่นหมายถึง เขาสามารถนำไปใช้งาน ทำลาย จำหน่ายต่อ หรือบริจาคก็ได้ ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับเวลาที่เราซื้อรถยนต์ หรือหนังสือนั่นเอง โดยศาลพิพากษาให้บริษัท AutoDesk ชนะคดี โดยให้ยึดตามข้อตกลงการใช้งานของบริษัท AutoDesk ที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรก ว่าการจำหน่ายซอฟต์แวร์ มิใช่การให้สิทธิครอบครอง แต่เป็นสิทธิการใช้งาน เมื่อผู้ซื้อไม่ใช่เจ้าของสินค้า ก็ไม่มีสิทธิในการจำหน่ายต่อแต่อย่างใด เป็นการผิดข้อตกลงในการใช้งาน และไม่สามารถนำหลักการจำหน่ายครั้งแรกมาปรับใช้กับกรณีนี้ได้

3.3.2 สิทธิในการจำหน่ายต่อ (Resale Right)

ในปัจจุบัน สิทธิในการจำหน่ายต่อยังไม่ได้รับการยอมรับในสหรัฐอเมริกา ดังนั้น ศิลปินชาวอเมริกันหรือศิลปินที่จำหน่ายผลงานของพวกเขาในสหรัฐอเมริกาจึงไม่ได้รับการจ่ายค่าลิขสิทธิ์ ศิลปินภาพเช่นเดียวกับผู้เขียนคนอื่นๆ ได้รับสิทธิพิเศษมากมายรวมถึงสิทธิในการทำซ้ำ เผยแพร่ และดัดแปลงผลงานของพวกเขา อย่างไรก็ตาม สิทธิเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลต่อการจำหน่ายผลงานต้นฉบับ ซึ่งให้เป็นไปตามหลักการจำหน่ายครั้งแรก ซึ่งอนุญาตให้เจ้าของงานที่มีลิขสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมาย “ขายหรือจำหน่ายสิ่งที่ครอบครองสำเนา” และ “แสดงสำเนานั้นต่อสาธารณะ” โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้สร้างสรรค์งาน

รัฐแคลิฟอร์เนียเป็นรัฐเดียวในสหรัฐอเมริกาที่ออกกฎหมายในปี ค.ศ. 1977 ภายใต้พระราชบัญญัติค่าลิขสิทธิ์ในการจำหน่ายต่อของรัฐแคลิฟอร์เนีย (The California Resale Royalty Act “CRRA”) (มาตรา 986)³⁶ โดยให้สิทธิแก่ศิลปินในการชำระค่าลิขสิทธิ์เมื่อขายงานศิลปะของพวกเขาต่อ หากการจำหน่ายดังกล่าวเกิดขึ้นในแคลิฟอร์เนียหรือผู้ขายอยู่อาศัยในรัฐแคลิฟอร์เนีย สำหรับการขายรวม 1,000 ดอลลาร์ขึ้นไป โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ขายผลงานจะต้องจำหน่ายงานดังกล่าวในราคาสูงกว่าที่ตนซื้อและจะต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ในอัตราร้อยละ 5 ของราคาที่จำหน่ายต่อ หากผู้สร้างสรรค์งานเสียชีวิต เงินค่าลิขสิทธิ์จะตกเป็นของมรดกของผู้สร้างสรรค์งานหรือทายาท เป็นหน้าที่ของผู้ขายในการค้นหาผู้สร้างสรรค์งานภายใน 90 วันนับจากวันที่จำหน่าย หากไม่พบผู้สร้างสรรค์งานหรือทายาท ผู้ขายจะต้องชำระเงินให้กับ California Arts Council ซึ่งจะระงับการชำระเงินที่เรียกเก็บสำหรับผู้สร้างสรรค์งาน 7 ปี ในกรณีที่ California Arts Council ไม่สามารถหาผู้สร้างสรรค์งานคนใดคนหนึ่งได้ หรือผู้สร้างสรรค์งานไม่สามารถเรียกร้องค่าลิขสิทธิ์ที่เรียกเก็บได้ในช่วงเวลานั้น เงินที่รวบรวมได้จะถูกแจกจ่ายไปยัง โครงการ Art in Public Places ของ เมืองแซคราเมนโต ซึ่งสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานในการรับค่าลิขสิทธิ์นั้นไม่สามารถสละสิทธิ์ได้เต็มจำนวน สามารถแก้ไขได้โดยทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรโดยกำหนดให้ชำระค่าลิขสิทธิ์เกินกว่า 5% ของมูลค่าจำหน่ายต่อที่กฎหมายกำหนดได้

อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 2012 พระราชบัญญัติค่าลิขสิทธิ์ในการจำหน่ายต่อของรัฐแคลิฟอร์เนียถูกยกเลิก เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวขัดกับมาตราการพาณิชย์ของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา และสำนักงานลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่ “ประกาศการสอบถาม” เกี่ยวกับการกำหนด “สิทธิในการจำหน่ายต่อ” ของผู้สร้างสรรค์งานในสหรัฐอเมริกา รายงานฉบับต่อมาของสำนักงานลิขสิทธิ์รับรอง “การพิจารณาของสภาองเกรสเกี่ยวกับสิทธิในการจำหน่ายต่อ” ซึ่งจะมอบเปอร์เซ็นต์ของจำนวนเงินที่จ่ายให้กับผู้สร้างสรรค์งานทุก

³⁶ CIVIL CODE – CIV, ‘California Legislative Information’ <https://leginfo.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?lawCode=CIV&sectionNum=986> accessed 3 May 2023.

ครั้งที่มีการจำหน่ายต่อโดยบุคคลอื่น” ต่อมา ในปี ค.ศ. 2014 มีการออกกฎหมาย American Royalties Too Act แต่ถูกต่อต้านอย่างหนักจากโรงประมูล

ในปี ค.ศ. 2018 ศาลอุทธรณ์ภาคเก้าแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Court of Appeals for the Ninth Circuit) ตัดสินให้พระราชบัญญัติค่าลิขสิทธิ์ในการจำหน่ายต่อของรัฐแคลิฟอร์เนียอยู่ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ซึ่งเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลาง ไม่รับรองสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานในการจำหน่ายต่อ แสดงให้เห็นว่า การกำหนดสิทธิในการจำหน่ายต่อของผู้สร้างสรรค์งานในสหรัฐอเมริกาต้องผ่านกฎหมายของรัฐบาลกลางก่อน ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์งานและทายาทในสหรัฐอเมริกาจะไม่ได้รับค่าลิขสิทธิ์หากงานดังกล่าวถูกจำหน่ายต่อในสหรัฐอเมริกาได้

ทั้งนี้ในปัจจุบัน การเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการจำหน่ายต่อในสหรัฐอเมริกายังไม่เป็นที่ยุติ ซึ่งมี The collective CARFAC (Canadian Artists Representation) ซึ่งเป็นกลุ่มตัวแทนศิลปินในแคนาดา และ Quebec counterpart RAAV (Regroupement des artistes en arts visuels du Québec) กลุ่มตัวแทนในควิเบก มองว่า หากในสหภาพยุโรป อังกฤษ ออสเตรเลีย แคนาดา และกว่า 90 ประเทศสามารถยอมรับหลักการนี้ได้ สหรัฐอเมริกาก็ย่อมสามารถยอมรับหลักการนี้ได้เช่นกัน ซึ่งในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2021 รัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม ได้มีคำสั่งให้พิจารณาร่วมกันกับรัฐมนตรีกระทรวงมรดกแห่งแคนาดา เพื่อแก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ในการปกป้องศิลปิน ผู้สร้างสรรค์ ผู้ถือลิขสิทธิ์ รวมถึงการอนุญาตให้จำหน่ายต่อสำหรับศิลปินด้วย³⁷ นอกจากนี้ ยังมีกลุ่ม American Society of Illustrators Partnership (ASIP) ซึ่งเป็นการรวมตัวของสมาคมนักวาดภาพประกอบมืออาชีพที่เห็นด้วยกับการนำหลักสิทธิในการจำหน่ายต่อมาใช้ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเห็นได้ว่า แนวโน้มในการที่สหรัฐอเมริกาออกกฎหมายเกี่ยวกับหลักสิทธิการจำหน่ายต่อในอนาคตเป็นไปได้สูง

---

³⁷ Hugh L. Stephens, ‘Will the “Artists’ Resale Right” Come to Canada and the US?’ (Hugh Stephens Blog Insights on International Copyright Issues October 11, 2022) <
https://hughstephensblog.net/2022/10/11/will-the-artists-resale-right-come-to-canada-and-the-us/#_ednref1> accessed 10 May 2023.

3.4 ประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ คือ “พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537” ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ คือ

3.4.1 ประเภทของงานที่ได้รับการคุ้มครอง จะต้องเป็นงานที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 6 และต้องมีองค์ประกอบที่เป็นหลักสากลทั่วไป คือ

3.4.1.1 งานสร้างสรรค์ดังกล่าวจะต้องเป็นงานที่ได้แสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างใดแล้วตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

3.4.1.2 งานอันมีลิขสิทธิ์ที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นจะต้องเป็นงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มของตัวผู้สร้างสรรค์เอง

3.4.1.3 งานอันมีลิขสิทธิ์ที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นจะต้องเป็นงานที่กฎหมายรับรอง

3.4.1.4 งานอันมีลิขสิทธิ์ที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นจะต้องเป็นงานที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย

3.4.1.5 งานอันมีลิขสิทธิ์ที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นจะต้องเป็นงานที่เกิดจากความวิริยะอุตสาหะของผู้สร้างงาน

3.4.2 เจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการ

3.4.2.1 สิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลง

การทำซ้ำนั้น มีความหมายที่กว้างมาก อาจเป็นการคัดลอกจากต้นฉบับหรือสำเนาหรือจากการโฆษณาอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ที่สำคัญต้องเป็นส่วนอันเป็นสาระสำคัญของงานนั้นด้วยจึงถือว่าเป็นการทำซ้ำ ซึ่งในปัจจุบันสามารถทำซ้ำได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เนื่องจากมีเทคโนโลยีและอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกมากขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ต smartphone และแท็บเล็ต เป็นต้น ส่วนการดัดแปลงนั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งของการทำซ้ำแต่มิใช่เป็นการทำซ้ำให้เหมือนต้นฉบับแต่เพียงอย่างเดียว อย่างมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบปรับปรุง เพิ่มเติม ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญโดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำงานชิ้นใหม่

3.4.2.2 สิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน

เป็นสิทธิในการทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงและหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่าย หรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น

3.4.2.3 สิทธิในการให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง

เจ้าของลิขสิทธิ์เป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง หากเป็นงานประเภทอื่นนอกเหนือจากงาน 4

ประเภทนี้แล้ว ผู้ได้มาซึ่งต้นฉบับหรือสำเนาสามารถนำต้นฉบับหรือสำเนานั้นออกให้เขาได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

3.4.2.4 สิทธิในการให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น

การให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่นเป็นการที่เจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนเองโดยไม่มีลักษณะเป็นการโอนลิขสิทธิ์ อนุญาตให้ใช้ ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชนหรือให้ใช้งานบางประเภท

3.4.2.5 สิทธิในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน หรือให้ผู้อื่นเช่าต้นฉบับหรือสำเนา

การที่เจ้าของลิขสิทธิ์ในฐานะผู้อนุญาต (Licensor) ยินยอมให้ผู้อื่นกระทำการอันเกี่ยวกับสิทธิที่เจ้าของลิขสิทธิ์มีอยู่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยคิดค่าตอบแทนหรือค่าแห่งสิทธิ (Royalties) ไม่ว่าจะเป็สิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลง สิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนและสิทธิในการให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนา โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียง โดยผู้อนุญาตจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดหรือไม่ก็ได้ แต่เงื่อนไขดังกล่าวจะกำหนดในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมไม่ได้ นอกจากนี้ การที่เจ้าของลิขสิทธิ์อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์ในฐานะผู้อนุญาตยังคงเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์อยู่และสามารถที่จะอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิอื่นๆ ได้อีกด้วย เว้นแต่หนังสืออนุญาตได้ระบุเป็นข้อห้ามไว้ ทำให้ผู้ได้รับอนุญาต (Licensee) มีอำนาจกระทำการใดตามที่ได้รับอนุญาตโดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ และทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับประโยชน์หรือค่าตอบแทนจากงานอันมีลิขสิทธิ์เป็นจำนวนมาก การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธินี้ไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบในการอนุญาตเอาไว้ ดังนั้น เจ้าของลิขสิทธิ์จึงสามารถอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในลิขสิทธิ์โดยวาจา โดยปริยายหรือทำเป็นหนังสือก็ได้ การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิเด็ดขาด สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่เด็ดขาดและสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิกึ่งเด็ดขาดหรือใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว

สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิเด็ดขาด (Exclusive Licensing Agreement) เป็นสัญญาที่เจ้าของลิขสิทธิ์อนุญาตให้ผู้รับอนุญาตมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการใช้สิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนในการแสวงหาประโยชน์ โดยที่เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีสิทธิที่จะอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิได้อีกและตัวเจ้าของลิขสิทธิ์เองก็ไม่มีสิทธิที่จะใช้งานของตนรบกวนเท่าที่สัญญายังมีผลบังคับใช้อยู่ สัญญาประเภทนี้ถือเป็นการอนุญาตโดยสมบูรณ์หรือโดยเด็ดขาด สิทธิของผู้รับอนุญาตมีลักษณะคล้ายกับผู้รับโอน แต่ทั้งนี้อำนาจในความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ยังคงอยู่กับผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิเช่นเดิม การอนุญาตให้ใช้สิทธิเด็ดขาดนี้อาจเป็นการอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยเด็ดขาดในทุกสิทธิของผู้อนุญาตหรือเฉพาะบางสิทธิก็ได้ แล้วแต่เงื่อนไขที่ตกลงกัน

สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่เด็ดขาด (Non-Exclusive Licensing Agreement) เป็นสัญญาที่เจ้าของลิขสิทธิ์อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน แต่เจ้าของลิขสิทธิ์ยังมีสิทธิอนุญาตให้บุคคลอื่น ๆ นอกเหนือจากผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นได้อีกโดยไม่จำกัดจำนวนครั้งและจำนวนบุคคล รวมทั้งเจ้าของลิขสิทธิ์ก็ยังคงมีสิทธิใช้งานอันมีลิขสิทธิ์นั้นเองเพื่อแสวงหาประโยชน์ได้ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์นิยมทำสัญญาประเภทนี้มากที่สุด เนื่องจากสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่มิได้ถูกตัดขาดออกไปอย่างสิ้นเชิง แต่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิมักจะไม่นิยมให้ทำสัญญาประเภทนี้เพราะเหตุว่าเจ้าของลิขสิทธิ์อาจอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิได้อีกซึ่งก่อให้เกิดการแข่งขันทั้งด้านคุณภาพและราคาย่อมเป็นอุปสรรคในการใช้ประโยชน์ทางการค้าจากสิทธิที่ได้รับอนุญาตมา ดังนั้น ผู้ขออนุญาตใช้สิทธิจึงจะเสนอค่าตอบแทนในการใช้สิทธิในอัตราที่สูงมากเพื่อจูงใจให้เจ้าของลิขสิทธิ์ยินยอมทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบเด็ดขาด เพื่อให้ตนเองสามารถใช้สิทธิได้แต่เพียงผู้เดียว ทำให้ควบคุมราคาและปริมาณของสินค้าได้

สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิถึงเด็ดขาดหรือใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Sole Licensing Agreement) เป็นสัญญาที่นำเอาลักษณะของสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบเด็ดขาดและแบบไม่เด็ดขาดมารวมกัน กลายเป็นสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิถึงเด็ดขาด โดยเจ้าของลิขสิทธิ์อนุญาตให้ผู้อื่นหนึ่งผู้ใดใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ของตนแต่ผู้เดียว โดยตัดสิทธิเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะอนุญาตให้บุคคลอื่น ๆ ใช้สิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น แต่เจ้าของลิขสิทธิ์ยังคงมีสิทธิใช้งานอันมีลิขสิทธิ์นั้นเองได้ในระหว่างอายุของสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ

3.4.3 หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights)

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถปกป้องงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนที่อยู่ในรูปแบบงานดิจิทัล คือ การจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ในกรณีที่ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 32/1) กรณีการทำซ้ำชั่วคราวที่จำเป็นในระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา 32/2) และกรณีการละเมิดลิขสิทธิ์โดยผู้ให้บริการซึ่งไม่ใช่ผู้ควบคุมริเริ่มหรือสั่งการให้มีการละเมิดลิขสิทธิ์ในระบบคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ (มาตรา 32/3)

มาตรา 32/1 กำหนดว่า “การจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์โดยผู้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์นั้นโดยชอบด้วยกฎหมาย มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์” ซึ่งกรณีนี้เป็นกรณีนำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) ของสหภาพยุโรปและหลักการจำหน่ายครั้งแรก (First Sale Doctrine) ของสหรัฐอเมริกา มากำหนดเป็นข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อให้

เกิดความชัดเจนแก่ประชาชนว่าการนำงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ตนได้กรรมสิทธิ์มาโดยชอบด้วยกฎหมายและนำไปจำหน่ายต่อ ไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

3.4.3.1 ต้องเป็นการจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ หากเป็นการจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนาที่ไม่มีลิขสิทธิ์หรือที่ได้มาจากการละเมิดลิขสิทธิ์แล้วจะไม่ได้รับความคุ้มครอง

3.4.3.2 ต้องได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในงานดังกล่าวโดยชอบด้วยกฎหมาย หากสิ่งที่ได้มาเป็นเพียงสิทธิครอบครอง สิทธิในการเช่า หรือสิทธิอื่นใดอันมิใช่กรรมสิทธิ์แล้วย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง

3.4.3.3 หากเข้าเงื่อนไข 2 ประการแล้ว มิให้ถือว่าการจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนาต่อไป เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

บทที่ 4

ปัญหาทางกฎหมาย กรณีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และสามารถนำมาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในการคุ้มครองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) หรือหลักการจำหน่ายครั้งแรก (First sale Doctrine) รวมถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์ เห็นว่าปัจจุบันมีปัญหาทางกฎหมายในประเด็น ดังนี้

4.1 สถานะทางกฎหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสือในรูปแบบเล่มซึ่งเป็นวัตถุมีรูปร่างสามารถจับต้องได้ จึงถือได้ว่าเป็น “ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 เมื่อผู้ซื้อได้ซื้อหนังสือในรูปแบบเล่มไป กรรมสิทธิ์ในหนังสือดังกล่าวจึงโอนไปยังผู้ซื้อ ผู้ซื้อถือได้ว่าเป็นเจ้าของหนังสือเล่มดังกล่าวจึงมีสิทธิใช้สอย จำหน่าย ได้ดอกผลติดตามเอาคืน และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นนำหนังสือของตนไปได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ซึ่งเป็นสิทธิในทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แยกออกจากสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ซึ่งให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับการแสดงออกทางความคิด ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำซ้ำหรือดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งผู้ซื้อหนังสือในรูปแบบเล่มไม่มีสิทธิตามกฎหมายลิขสิทธิ์เนื่องจากมิใช่เจ้าของลิขสิทธิ์ที่เป็นผู้สร้างสรรค์เนื้อหาในหนังสือดังกล่าว

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะแตกต่างจากหนังสือในรูปแบบเล่ม เนื่องจากเป็นการดาวน์โหลดหนังสือเป็นข้อมูลดิจิทัลเข้าสู่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างและไม่สามารถจับต้องได้ ไม่สามารถแยกสิทธิตามกฎหมายลิขสิทธิ์ออกจากตัวทรัพย์สินเช่นเดียวกับหนังสือในรูปแบบเล่มได้ เมื่อพิจารณาสิทธิตามกฎหมายลิขสิทธิ์ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน รวมถึงการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจในงานของตน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงมีเพียงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยทรัพย์สินทางปัญญาจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลักษณะเฉพาะ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่ในบางกรณีที่กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญานั้นไม่มีบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ก็อาจนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้โดยอนุโลมในฐานะที่เป็นกฎหมายใกล้เคียงกันอย่างยิ่ง ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญามีลักษณะบางประการที่แตกต่างไปจากทรัพย์สินทั่วไป เช่น เจตนารมณ์ในการคุ้มครองของทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งคุ้มครองทั้งในทางศีลธรรมและทางเศรษฐกิจ วัตถุประสงค์ สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเพียงวัตถุประสงค์ไม่มีรูปร่าง

เท่านั้น เนื่องจากการสร้างสรรค์ผลงานทางความคิดหรือการพัฒนาโดยบุคคลเท่านั้น อายุการคุ้มครองที่ทรัพย์สินทางปัญญากฎหมายจะกำหนดอายุการคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน หน้าที่ในการใช้สิทธิที่หากผู้ทรงสิทธิไม่ใช่สิทธิ รัฐสามารถบังคับใช้มีการใช้สิทธิได้ ซึ่งรวมถึงลักษณะของสิทธิซึ่งเจ้าของทรัพย์สินมีกรรมสิทธิ์ผูกติดกับตัวทรัพย์สิน หากทรัพย์สินสูญสลาย หรือถูกทำลายไป กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินย่อมระงับสิ้นไปด้วย แต่ทรัพย์สินทางปัญญา เป็นสิทธิเด็ดขาดเหนือผลงานการสร้างสรรค์ทางปัญญาของบุคคล สิทธิดังกล่าวย่อมไม่สูญสลายไปโดยสภาพของตัวทรัพย์สิน แต่ถูกจำกัดไว้ด้วยระยะเวลาคุ้มครองสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด แต่ไม่รวมถึงการมีกรรมสิทธิ์ในผลงานการสร้างสรรค์ทางปัญญาดังกล่าว

จากการศึกษาลักษณะการได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่าเป็นการซื้อขายหรือการอนุญาตให้ใช้สิทธินั้นพบว่า การซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 กำหนดไว้ว่า “อันว่าซื้อขายนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้ซื้อ และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย” โดยทรัพย์สินที่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ได้นั้น หมายความรวมทั้งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุที่มีรูปร่างและวัตถุที่ไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ เมื่อพิจารณาความหมายของการซื้อขาย คือ ผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไปยังผู้ซื้อ โดยได้รับชำระราคาทรัพย์สินดังกล่าว และในแอปพลิเคชันเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็น Amazon, Meb, Naiin, Ookbee เมื่อผู้ซื้อกดเลือกหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แล้ว ในแอปพลิเคชันจะให้ผู้ซื้อกดดำเนินการซื้อ / Buy ทำให้ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกิดความสับสนและเข้าใจว่าตนเองซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อเป็นการซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้ซื้อจึงอาจมีสิทธิในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ กรณีนี้ จึงต้องพิจารณาว่า ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์หรือไม่

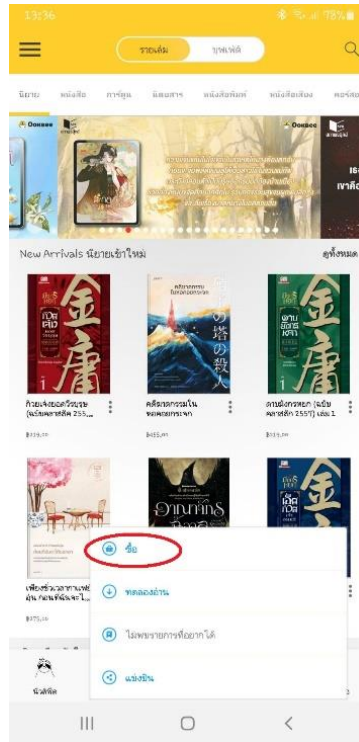
ภาพที่ 4.1 การสั่งซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในเว็บ Amazon

ภาพที่ 4.2 การสั่งซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในแอปพลิเคชัน MEB

ภาพที่ 4.3 การสั่งซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในเว็บไซต์นายอินทร์ (NAIIN)

ภาพที่ 4.4 การสั่งซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในแอปพลิเคชัน Ookbee

จากการศึกษาพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการดาวน์โหลดข้อมูลดิจิทัลลงในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ในการอ่านเนื้อหาในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสิทธิเด็ดขาดเหนือผลงานการสร้างสรรค์ทางปัญญาของบุคคลผู้สร้างสรรค์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ขึ้น เจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงมีสิทธิในเนื้อหาและการเผยแพร่เนื้อหาสู่สาธารณชน แต่ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีเพียงสิทธิในการอ่านเนื้อหาเท่านั้น จึงไม่ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น การได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงไม่ใช่การได้มาจากการซื้อขายเนื่องจากการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเกิดขึ้น

เมื่อการได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่การได้มาจากการซื้อขาย ดังนั้น ผู้เขียนจึงพิจารณาต่อไปว่า การได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นการได้มาโดยสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือไม่ ซึ่งสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิคือ การที่เจ้าของลิขสิทธิ์อนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนและคิดค่าตอบแทน โดยมีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้ผู้ได้รับอนุญาตใช้สิทธิอย่างจำกัดภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ ซึ่งการอนุญาตให้ใช้สิทธิแตกต่างจากการโอนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นการเปลี่ยนตัวผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ การอนุญาตให้ใช้สิทธินั้นเป็นเพียงการที่เจ้าของลิขสิทธิ์ยินยอมให้ผู้ได้รับอนุญาตใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด โดยไม่ละเมิดต่อสิทธิของผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น เจ้าของลิขสิทธิ์ยังคงมีสิทธิเด็ดขาดในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่มีสิทธิในการทำซ้ำหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนแต่อย่างใด

ในมุมมองของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา นั้น เห็นว่า การได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลนั้นทำเป็นสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ ไม่ใช่การซื้อขาย จึงส่งผลให้ผู้ใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้กรรมสิทธิ์ในงานนั้น เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่สามารถแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ ประกอบกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ง่าย เจ้าของลิขสิทธิ์จึงกำหนดมาตรการหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อควบคุมและป้องกันมิให้มีการละเมิดลิขสิทธิ์โดยเป็นสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแทนการทำสัญญาซื้อขาย

สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีข้อสรุปหรือแนวคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงหรือเป็นที่แน่ชัดว่าการได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นการได้มาในลักษณะใด แต่เมื่อพิจารณาจากบริบทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้ใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ กรณีนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า การได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นเพียงสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเข้าถึงเนื้อหาในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น ไม่ใช่เป็นการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

4.2 การจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ถึงแม้ว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทงานวรรณกรรมเช่นเดียวกับหนังสือในรูปแบบเล่ม แต่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์และหนังสือในรูปแบบเล่ม ยังมีข้อแตกต่างกัน กล่าวคือ หนังสือในรูปแบบเล่ม มีรูปร่างจับต้องได้เมื่อผู้ซื้อได้ซื้อมาแล้ว กรรมสิทธิ์ในหนังสือเล่มดังกล่าวโอนไปยังผู้ซื้อ สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสือดังกล่าวจะสิ้นสุดลงทันทีที่จำหน่ายหนังสือเล่มนั้นไปแล้ว ทำให้ผู้ซื้อสามารถนำไปจำหน่ายต่อได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ตามมาตรา 32/1 ผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสำเนาอันมีลิขสิทธิ์ที่ตนซื้อมาโดยถูกต้องตามกฎหมาย ย่อมมีสิทธิที่จะจำหน่ายหนังสือเล่มดังกล่าวได้โดยไม่ต้องขออนุญาตใด ๆ จากเจ้าของลิขสิทธิ์อีก แต่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นเพียงสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเข้าถึงเนื้อหาในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น ไม่ใช่เป็นการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จึงไม่มีการโอนมาซึ่งกรรมสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แล้วกรณีเช่นนี้จะสามารถนำหลักการสิ้นสุดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่นั้น

การจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ไม่ได้มีความแตกต่างจากต่างประเทศ ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์นิยมนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนจำหน่ายผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ และมีแนวโน้มที่จะวางจำหน่ายในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็ว และลดค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์และขนส่งหนังสือให้แก่ผู้ซื้อ แต่ยังคงมีปัญหาในการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เช่นเดียวกันในทุกประเทศ โดยมีการละเมิดลิขสิทธิ์มากขึ้น กล่าวคือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถทำซ้ำได้อย่างง่ายดาย รวดเร็ว และ

สามารถเผยแพร่ได้ที่ละจำนวนมาก ไม่มีขอบเขตจำกัด เช่น การแชร์ไฟล์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้บุคคลอื่น การอัปโหลดไฟล์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์บนอินเทอร์เน็ตให้ผู้อื่นเข้ามาดาวน์โหลดไปใช้งาน แม้มิได้มีการเรียกค่าตอบแทน ก็เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แล้ว

ผู้เขียนเห็นว่าผู้ใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายในการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้ง ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 32/1 ที่กำหนดว่า “การจำหน่ายต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์โดยผู้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์นั้นโดยชอบด้วยกฎหมาย มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์” เป็นมาตราทั่วไป ที่ควรจะใช้บังคับได้กับงานอันมีลิขสิทธิ์ทั้งหมด ไม่เฉพาะเพียงหนังสือในรูปแบบเล่มเท่านั้น แต่หากผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถนำไปจำหน่ายต่อได้ตามมาตรา 32/1 โดยไม่มีมาตรการทางเทคโนโลยีมาใช้บังคับ อาจทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม และกระทบต่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ เจ้าของลิขสิทธิ์จึงจะกำหนดห้ามมิให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะจำหน่ายต่องานอันมีลิขสิทธิ์ไว้ในข้อตกลงในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการทางสัญญาอย่างหนึ่งที่เจ้าของลิขสิทธิ์นำมาปรับใช้ เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งสิทธิในการควบคุมการจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ของตน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการยกเว้นหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในกฎหมายลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปที่ยกเว้นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจำหน่ายของเจ้าของลิขสิทธิ์เพื่อมิให้กระทบกระเทือนต่อกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้อที่พึงจะได้รับ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าปัญหาการจำหน่ายต่อสินค้าในรูปแบบดิจิทัลในประเทศไทยจะยังมีข้อโต้แย้งระหว่างกันจนเกิดคดีความฟ้องร้องขึ้น แต่เมื่อพิจารณาแล้วว่าช่องทางจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์โดยการดาวน์โหลดผ่านทางอินเทอร์เน็ตจะได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นในยุคปัจจุบัน เพราะการซื้อขายสามารถทำได้โดยง่าย ทั้งสามารถที่จะซื้อสินค้าในเว็บไซต์ต่างประเทศได้โดยปราศจากค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในกระบวนการขนส่งสินค้า รวมถึงการดาวน์โหลดหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากเว็บไซต์ต่างประเทศ ด้วยปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ในประเทศไทยมีผู้ครอบครองสินค้าอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลจำนวนมากขึ้นตามลำดับ แต่ผู้ครอบครองเหล่านั้นน้อยคนนักที่จะรู้ว่าการครอบครองสินค้าที่ตนดาวน์โหลดมานั้นตนเองมีสิทธิในสินค้านั้นมากน้อยเพียงใด หากตนไม่ต้องการสินค้านั้นแล้วสามารถที่จะจำหน่ายต่อไปให้ผู้อื่นได้หรือไม่ ในขณะที่เจ้าของกล่าวอ้างว่าการจำหน่ายต่อไปนั้นเป็นการละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของตน ทั้งในแง่สิทธิในการทำซ้ำและสิทธิในการจำหน่าย

สำหรับกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทย แม้ว่าจะมิได้บัญญัติให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลไว้เป็นการเฉพาะ นอกเหนือการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบจับต้องได้อย่างในสหรัฐอเมริกาที่ได้นำสนธิสัญญา WIPO Internet Treaties มาปรับใช้กับกฎหมายลิขสิทธิ์ของตน ประกอบกับ

ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางการค้าที่ดีกับสหรัฐอเมริกา จึงได้พยายามจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีขึ้น โดยมีการยกประเด็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญามากกล่าวถึงเสมอ เพื่อต้องการยกระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศคู่ค้าให้มีมาตรฐานเดียวกับของสหรัฐอเมริกา ซึ่งทำให้นักวิชาการในประเทศไทยมีการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับหลักการสันนิษฐานในทรัพย์สินทางปัญญาของงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัล ตามสนธิสัญญา WIPO Copyright Treaty และ WIPO Performances and Phonograms Treaty ซึ่งกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจำหน่ายนำต้นฉบับสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ ทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถควบคุมการจำหน่ายต่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้รัดกุมมากขึ้น แต่การกำหนดดังกล่าว ทำให้ผู้ซื้องานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลถูกจำกัดสิทธิ ไม่สามารถจำหน่ายต่อไปให้ผู้อื่นได้ ดังนั้น หลักการสันนิษฐานในทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายลิขสิทธิ์จึงไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้กับงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลในปัจจุบันได้อีกต่อไป ซึ่งแตกต่างจากการซื้อขายงานอันมีลิขสิทธิ์ที่สามารถจับต้องได้ กล่าวคือ หากมีการซื้อสินค้าซึ่งเป็นงานลิขสิทธิ์ เช่น หนังสือจากร้านขายหนังสือ ผู้ซื้อสามารถที่จะจำหน่ายหนังสือหรือจะมอบให้แก่บุคคลอื่นได้โดยเจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสือเล่มนั้นสันนิษฐานที่จะทำการควบคุมการจำหน่ายต่อหนังสือดังกล่าวอีกต่อไป ในทางกลับกันการซื้อขายในยุคดิจิทัลจะเห็นได้ว่าสิทธิในการควบคุมการจำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นยังคงมีอยู่ ทำให้ผู้ซื้องานอันมีลิขสิทธิ์ไม่สามารถจำหน่ายต่องานดังกล่าวได้ แมตตนเองจะเป็นผู้ซื้อมาแล้วก็ตาม ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ซื้อ และเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าของลิขสิทธิ์มากเกินไป หากประเทศไทยจะนำหลักตามสนธิสัญญาดังกล่าวมาปรับใช้ ควรมีการกำหนดข้อยกเว้นในเรื่องหลักสันนิษฐานในทรัพย์สินทางปัญญาให้ชัดเจน และสามารถนำมาปรับใช้กับงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบดิจิทัลได้ เพื่อไม่ให้เป็นการคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์มากเกินไป โดยคำนึงถึงสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย

ซึ่งจากคดีของ Tom Kabinet ซึ่งศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (Court of Justice of the European Union-CJEU) มีคำตัดสินว่า การจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มือสองไม่สามารถทำได้ ถือเป็น การละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะไม่มี การเสื่อมสภาพลง ต่างจากหนังสือแบบรูปเล่มที่สามารถมีการเสื่อมสภาพ หรือเก่าไปได้ ดังนั้น การจำหน่ายต่อจึงเปรียบเสมือนหนังสือใหม่ที่ทดแทนหนังสือของเจ้าของลิขสิทธิ์ ถือเป็น การเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น การจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงกระทบกับสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ด้วย ซึ่งคำตัดสินดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อ การตีความหลักการสันนิษฐานในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเยอรมัน หรือ

กฎหมายในเนเธอร์แลนด์³⁸ โดยจำกัดการตีความเพียงแค่ว่าทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถจับต้องได้ เช่น หนังสือ แผ่นซีดี เท่านั้น ไม่รวมถึงทรัพย์สินทางปัญญาแบบดิจิทัล ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า คำตัดสินดังกล่าวพิจารณาเป็นหลักว่าการเผยแพร่ต่อสาธารณชนเป็นสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น และการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์กระทบต่อสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในทางกลับกัน หากเจ้าของลิขสิทธิ์อนุญาตให้ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว โดยกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายนั้น ก็ได้เป็นการจำหน่ายโดยละเมิดลิขสิทธิ์และกระทบต่อสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์น้อยลง อีกทั้ง ยังเป็นการช่วยเผยแพร่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักในสังคมมากขึ้น

หากสามารถทำได้ จะทำโดยวิธีการใดที่จะทำให้ไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะหลีกเลี่ยงการทำซ้ำได้ยาก ซึ่งแตกต่างจากการจำหน่ายต่อหนังสือในรูปแบบเล่มที่ การจำหน่ายต่อไม่เป็นการทำซ้ำขึ้นใหม่ เพียงแค่ส่งต่อหนังสือในรูปแบบเล่มก็ถือว่าเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในหนังสือเล่มนั้นแล้ว หากผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถจำหน่ายต่อได้ อาจถือได้ว่าสิทธิของผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้รับความคุ้มครองน้อยกว่าผู้ซื้อหนังสือในรูปแบบเล่มที่สามารถจำหน่ายต่อได้โดยไม่ต้องได้รับการอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ทั้งที่เป็นไปได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกัน หรือในกรณีที่ผู้ใช้วิธีการให้รหัส account ของผู้ชาย (ผู้ซื้อเดิม) ในการโหลดหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อ่าน จะถือเป็นการ “ทำซ้ำ” หรือไม่ หากผู้จำหน่ายต่อ (ผู้ซื้อเดิม) จำหน่าย account ที่ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ต่อไปให้คนอื่นไปทั้ง account สามารถทำได้หรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีซื้อขายเครื่องคอมพิวเตอร์มือสองที่มีโปรแกรมต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย ผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์จะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร หรือเป็นกรณีที่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวถูกลบข้อมูลไปจากผู้ชาย (ผู้ซื้อเดิม) ในทันทีที่ผู้ซื้อดาวน์โหลดข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ซื้อขายกันเรียบร้อยแล้ว ผู้ชาย (ผู้ซื้อเดิม) มีสิทธิจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่เช่นเดียวกับ Steam game ที่ศาลสูงกรุงปารีสมีคำตัดสินให้บริษัทเกม (Steam) ต้องยินยอมให้ผู้ซื้อดาวน์โหลด เกมมาเล่น มีสิทธิจำหน่ายเกมนั้นได้ (จำหน่ายเกมมือสอง) โดยเห็นว่า การห้ามจำหน่ายต่อเกมกระทบต่อสิทธิของผู้บริโภค (anti-consumer rights activities)

ผู้เขียนเห็นว่า การจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สามารถดำเนินการได้โดยนำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาหรือหลักการจำหน่ายครั้งแรกตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 32/1 ซึ่ง

³⁸ Ansgar Kaiser, ‘Exhaustion, Distribution and Communication to the Public – The CJEU’s Decision C-263/18 – Tom Kabinet on E-Books and Beyond’ May 2020, 69 (5) , GRUR International 489–495 <<https://academic.oup.com/grurint/article/69/5/489/5854748>> accessed 6 June 2023.

เป็นมาตราที่เป็นหลักการทั่วไป ที่ควรนำมาใช้บังคับกับงานอันมีลิขสิทธิ์ทั้งหมด ไม่เฉพาะเพียงหนังสือในรูปแบบเล่มเท่านั้น มาปรับใช้กับการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ ทำให้ผู้ซื้อจึงมีสิทธิที่จะจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อได้ โดยไม่ถือว่าละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ เช่นเดียวกับ Steam game ที่ศาลสูงกรุงปารีสมีคำตัดสินดังกล่าวข้างต้น แต่การจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อาจจะต้องมีการกำหนดวิธีการขายไว้เป็นการเฉพาะโดยอาจนำเทคโนโลยีที่มีอยู่หรือกำลังพัฒนาเข้ามาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสม

4.3 การคุ้มครองสิทธิของผู้เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการคุ้มครองสิทธิของผู้เกี่ยวข้องในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จึงควรพิจารณากรณีมาตรการทางกฎหมายและเทคโนโลยีในการคุ้มครองสิทธิในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อมิให้กระทบต่อสิทธิทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยแบ่งเป็นในส่วนของเจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถนำหลักการในการจำหน่ายต่อ (Resale Rights) และหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) มาใช้กับการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

4.3.1 เจ้าของลิขสิทธิ์

4.3.1.1 หลักสิทธิในการจำหน่ายต่อ Resale Rights

ในสหภาพยุโรปได้นำสิทธิดังกล่าวไปใช้กับงานศิลปะ ภาพกราฟฟิก ทัศนศิลป์ รวมถึงหนังสือ ภาพประกอบ ภาพถ่าย และงานอันมีลิขสิทธิ์บนสื่อสตัทส์และสื่อดิจิทัล โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินราคา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะต้องให้ข้อมูลทั้งหมดแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ สิทธิในการจำหน่ายต่อเป็นสิทธิเฉพาะตัว ไม่สามารถโอนให้บุคคลอื่นได้ เว้นแต่เจ้าของลิขสิทธิ์ถึงแก่ความตาย สิทธิในการจำหน่ายต่อจึงจะโอนไปยังทายาทโดยชอบธรรมของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้น

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทงานวรรณกรรม ซึ่งหากนำหลักสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามมาตรา 32/1 มาใช้โดยตรง ทำให้กระทบต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และไม่เป็นธรรมต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่หากไม่มีหลักการจำหน่ายครั้งแรก หรือหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ก็ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ซื้อที่ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แล้วไม่สามารถดำเนินการจำหน่ายต่อได้ ต้องเก็บหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวไว้ตลอด ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการนำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และหลักการจำหน่ายต่อมาปรับใช้กับการจำหน่ายต่อหนังสือ

อิเล็กทรอนิกส์ควมคุ้มกันให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับประโยชน์ในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยได้ส่วนแบ่งจากการที่ผู้ซื้อจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในครั้งต่อ ๆ ไป ตามอัตราที่กำหนดไว้ทุกครั้งที่มีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และผู้ซื้อสามารถจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้กับผู้อื่นได้โดยไม่ต้องเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

4.3.1.2 Blockchain เกี่ยวกับสิทธิในการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

Blockchain คือเทคโนโลยีการประมวลผลและจัดเก็บข้อมูลแบบกระจายศูนย์ หรือที่เรียกว่า Distributed Ledger Technology (DLT) ซึ่งเป็นรูปแบบการบันทึกข้อมูลที่ใช้หลักการ Cryptography ร่วมกับกลไก Consensus ทำให้ผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องเชื่อตัวกลางคนใดคนหนึ่งอีกต่อไปโดยข้อมูลที่ถูกบันทึกในระบบ Blockchain นั้นจะสามารถทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ยาก ช่วยเพิ่มความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งมีประโยชน์ คือ

(1) Ownership ความเป็นเจ้าของ กล่าวคือ Blockchain ทำให้เราสามารถเก็บทรัพย์สินหรือเงินกับตัวเองได้จริง ๆ สามารถดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของเราได้ทันที โดยไม่ต้องขออนุญาตหรือแจ้งผู้อื่นให้ดำเนินการ

(2) Open & Neutral ความเป็นระบบเปิดและเท่าเทียม กล่าวคือ ทุกคนมีสิทธิในการใช้ Blockchain ได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีลำเอียงหรือสองมาตรฐาน

(3) Transparency & Immutability ความโปร่งใสและข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขไม่ได้ กล่าวคือ ข้อมูลบน Blockchain นั้นสามารถเชื่อถือได้โดยทุกฝ่าย ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้เอง และข้อมูลดังกล่าวยังคงอยู่ถาวร

(4) Security ความปลอดภัย กล่าวคือ Blockchain ทำให้ข้อมูลกระจายไปทั่วโลก ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ใดผู้หนึ่ง ทำให้เกิดความปลอดภัย ไม่สามารถลักลอบเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย

(5) Borderless ความไร้พรมแดน กล่าวคือ Blockchain ทำให้เราสามารถใช้งานระบบได้ทุกที่ ทุกเวลา ไม่จำกัดเพียงต้องอยู่ภายในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเท่านั้น เพียงเรามีอินเทอร์เน็ต ก็สามารถใช้งานในระบบได้ทันที

(6) Cut Cost ลดค่าใช้จ่าย กล่าวคือ เมื่อไม่จำเป็นต้องใช้ตัวกลางในการจัดเก็บข้อมูล ทำให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการลดลง

นอกจากนี้ ยังสามารถนำเทคโนโลยี Blockchain มาปรับใช้กับระบบต่าง ๆ ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Twitter, Uber, Amazon eBay รวมถึงระบบแอปพลิเคชันในการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิดความสะดวกและง่ายดายมากขึ้น โดยอาจกำหนดเงื่อนไขไว้ในข้อตกลงการใช้แอป

พลีเคชัน โดยการนำสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contract) ซึ่งเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์บนเทคโนโลยี Blockchain มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ทำให้สามารถแก้ปัญหาระหว่างคู่สัญญาในเรื่องของการฉ้อโกง การบิดเบือนสัญญา รวมถึงการตีความเนื้อหาในสัญญาที่มักจะเป็นข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญา ทั้งนี้ การนำ Smart Contract มาใช้ในงานต่าง ๆ ต้องศึกษาข้อดี และข้อจำกัดของ Smart Contract ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำ Smart Contract ไปใช้งานได้อย่างเหมาะสม ซึ่ง Smart Contract มีจุดเด่นดังนี้

(1) ความปลอดภัย (Security) เนื่องจาก Smart Contract จากการใช้เทคโนโลยี Blockchain จะถูกกระจายไปยังสมาชิกอื่น ๆ ที่อยู่ในเครือข่าย ทำให้มั่นใจได้ว่า Smart Contract ดังกล่าว จะไม่สูญหายหรือถูกเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคู่สัญญา

(2) ความเป็นอัตโนมัติ (Automation) เนื่องจาก Smart Contract จะดำเนินการตามข้อตกลงโดยอัตโนมัติทันทีเมื่อเกิดเหตุการณ์ตามเงื่อนไขในสัญญาซึ่งได้มีการระบุไว้ล่วงหน้าแล้ว

(3) ความเป็นมาตรฐาน (Standardization) เนื่องจากการนำ Smart Contract มาใช้งานในระบบใด ๆ คือ การที่ระบบดังกล่าวจะต้องทำงานภายใต้เงื่อนไข หรือข้อตกลงที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งระบบตามที่ได้กำหนดไว้ใน Smart Contract

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า เราสามารถนำ Smart Contract บนระบบบล็อกเชน มาปรับใช้กับการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในระบบจึงมีความเหมาะสมเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดเงื่อนไขในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ ว่า เจ้าของลิขสิทธิ์อนุญาตให้ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวได้ โดยผู้จำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะต้องแบ่งส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ตามอัตราที่กำหนดไว้ เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบต่อสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ ยังต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มากำหนดในเงื่อนไขของสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิเพิ่มเติม สำหรับกรณีที่ตรวจพบว่ามีกรจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ผู้จำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะต้องแจ้งให้ระบบทราบเพื่อให้เจ้าของลิขสิทธิ์ทราบในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวนั้น และสามารถหักส่วนแบ่งจากการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางระบบได้ทันทีตามอัตราที่ตกลงกันใน Smart Contract และเมื่อมีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แล้ว ข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ซื้อจะถูกกลับไปโดยอัตโนมัติ ไม่สามารถกู้คืนข้อมูลดังกล่าวได้ หรืออาจจะมีการนำเทคโนโลยีอื่นๆ เข้ามาปรับใช้โดยกำหนดใน Smart Contract ตั้งแต่เริ่มต้นที่มีการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น และคู่สัญญาไม่สามารถโต้แย้งได้ และเพื่อมิให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้ขาย (ผู้ซื้อเดิม) กับเจ้าของลิขสิทธิ์ และเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์และสาธารณประโยชน์ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของกฎหมายลิขสิทธิ์

ปัจจุบัน Amazon ได้มีการจดสิทธิบัตร “ตลาดสินค้าดิจิทัลมือสอง” ซึ่งเป็นระบบสำหรับใช้ในการขายแลกเปลี่ยน ถ่ายโอนสินค้าดิจิทัลมือสอง ซึ่งรวมถึงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วย ซึ่งสิทธิบัตรฉบับนี้ ได้ยื่นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2009 และได้รับการจดทะเบียนเมื่อปี ค.ศ. 2013³⁹ โดยจะกำหนดเงื่อนไขในการถ่ายโอนข้อมูลและการใช้งาน รวมถึงการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการคัดลอกและลบข้อมูลของผู้จำหน่ายออก โดยเมื่อผู้จำหน่ายได้จำหน่ายสำเนาของสินค้าดิจิทัลไปแล้ว สำเนาสินค้าดิจิทัลของผู้จำหน่ายจะถูกลบออกจากระบบของผู้จำหน่าย โดยอาจมีการจำกัดจำนวนการถ่ายโอนข้อมูลดิจิทัลได้⁴⁰

4.3.2 ผู้ซื้อ

หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights)

หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) หรือหลักการจำหน่ายครั้งแรก (First Sale Doctrine) คือ การที่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้นำสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ออกจำหน่ายหรือให้ความยินยอมในการจำหน่ายสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์เป็นครั้งแรกแล้ว สิทธิตามลิขสิทธิ์จะสิ้นไปโดยทันที เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีสิทธิควบคุมการจำหน่ายสำเนางานนั้น หรือจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ กับผู้ซื้อต่อไปได้อีก ซึ่งเป็นการรับรองว่าบุคคลที่สามที่เป็นผู้ซื้องานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวไม่ได้กระทำการอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ และสามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวจำหน่ายต่อไปได้ นอกจากนี้ หลักดังกล่าวยังเป็นหลักประกันต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ในการหวงกันไม่ให้ผู้อื่นแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนด้วย ถึงแม้ว่าหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะถือว่าเป็นข้อจำกัดสิทธิเด็ดขาดของเจ้าของลิขสิทธิ์ก็ตาม แต่หลักการดังกล่าวก็มีข้อยกเว้นหลายประการ คือ จะต้องใช้เฉพาะกับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ขอบด้วยกฎหมาย และจะต้องเป็นผู้ที่ได้กรรมสิทธิ์ในสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์เท่านั้น หากได้มาเพียงแต่สิทธิครอบครองโดยไม่ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ ผู้นั้นไม่สามารถนำสำเนางานดังกล่าวออกจำหน่ายต่อไปได้ หรือสามารถกล่าวได้ว่า เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิควบคุมการจำหน่ายสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์เพียงครั้งแรกเท่านั้น เมื่อได้จำหน่ายสำเนางานดังกล่าวออกไปแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่สามารถดำเนินการควบคุมหรือกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ในงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวต่อผู้ซื้อหรือบุคคลที่สามได้อีกต่อไป ผู้ซื้อหรือบุคคลที่สามสามารถจำหน่ายต่อสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวได้ โดยไม่ถือ

³⁹ Todd Bishop, ‘Amazon wins broad patent on reselling and lending ‘used’ digital goods’ < <https://www.geekwire.com/2013/amazon-wins-patent-reselling-lending-used-digital-goods/>> accessed 12 May 2023.

⁴⁰ Nate Hoffelder, ‘Newly Awarded Patent Suggests Amazon is Interested in Selling Used eBooks’ < <https://the-digital-reader.com/newly-awarded-patent-suggests-amazon-is-interested-in-selling-used-ebooks/>> accessed 12 June 2023.

ว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ แต่สิทธิดังกล่าวจำกัดเฉพาะเพียงสิทธิในการจำหน่ายต่อสำนักงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น ไม่รวมถึงสิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงใด ๆ

หากผู้ซื้อได้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มาแล้วไม่สามารถจำหน่ายต่อได้ ก็จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น จึงควรกำหนดกฎหมายที่แสดงให้เห็นว่าผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยนำหลักการสันนิษฐานในทรัพย์สินทางปัญญา ตามมาตรา 32/1 ซึ่งวางหลักไว้ว่า “การจำหน่ายต้นฉบับหรือสำนักงานอันมีลิขสิทธิ์โดยผู้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในต้นฉบับหรือสำนักงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นโดยชอบด้วยกฎหมาย มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์” มาปรับใช้ กล่าวคือ เมื่อผู้ซื้อหนังสือได้ซื้อหนังสือจากเจ้าของลิขสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว หากประสงค์จะจำหน่ายหนังสือดังกล่าวให้บุคคลอื่น ก็สามารถกระทำได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์จะไม่มีสิทธิในการควบคุมหรือห้ามมิให้จำหน่ายต่อแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ในปัจจุบัน มีแอปพลิเคชันจำนวนมากในการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และในแอปพลิเคชันดังกล่าว สามารถซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้จำนวนไม่จำกัด ทำให้ผู้ใช้งานหนึ่งรหัสการใช้งานสามารถมีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้มากกว่าหนึ่งเล่ม หากผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อ่านเรียบร้อยแล้ว มีความประสงค์ต้องการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์บางเล่มในแอปพลิเคชันนั้น ในปัจจุบันวิธีการที่พบเห็นโดยทั่วไป คือ ผู้ใช้งานดังกล่าวจำหน่ายต่อไปทั้งรหัสการใช้งาน ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการยุ่งยากที่จะจำหน่ายทั้งรหัสการใช้งานแล้วตั้งรหัสการใช้งานใหม่ แล้วดำเนินการซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เล่มที่ต้องการจะเก็บไว้ใหม่เพื่อที่จะจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ต้องการเก็บออกไป จึงเห็นควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปรับปรุงระบบเพื่อให้เกิดความสะดวกและง่ายตายมากขึ้น โดยอาจกำหนดเงื่อนไขไว้ในข้อตกลงการใช้แอปพลิเคชัน (Smart Contract) ซึ่งอาจกำหนดให้ผู้ซื้อสามารถเลือกจำหน่ายเฉพาะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ตนประสงค์จะจำหน่ายต่อไป ไม่จำเป็นต้องจำหน่ายต่อไปทั้งรหัสการใช้งาน โดยแจ้งการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในระบบ เมื่อมีผู้สนใจซื้อต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ระบบจะดำเนินการจำหน่ายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวไปโดยไม่กระทบต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เล่มอื่นๆ ในรหัสการใช้งานนั้น และระบบจะดำเนินการแจ้งต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ เพื่อหักส่วนแบ่งตามอัตราที่กำหนด และเงินส่วนที่เหลือก็นำส่งให้แก่ผู้ที่จำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อไป ซึ่งจากมีระบบดังกล่าว จะทำให้เกิดความสะดวกในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประหยัดเวลา และไม่เกิดความยุ่งยากในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งกับเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว โดยไม่เกิดการโต้แย้งสิทธิระหว่างกัน

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การเผยแพร่ซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ในหลายรูปแบบ ไม่จำกัดเพียงแต่วัตถุที่สามารถจับต้องได้ เช่น หนังสือในรูปแบบเล่มกระดาษเท่านั้น แต่มีการเผยแพร่ในรูปแบบของข้อมูลดิจิทัล คือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นการดาวน์โหลดข้อมูลดิจิทัลมาอ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีความสะดวกสบายในการถ่ายโอนข้อมูล จัดเก็บพกพาง่าย รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายมากขึ้น แต่ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ก็มีวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้เหมือนกัน ซึ่งแม้ไม่สามารถจับต้องได้ แต่ก็มีงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวอยู่จริง ซึ่งสามารถทำซ้ำ ทำลาย หรือโอนข้อมูลให้แก่อีกได้ง่าย

ข้อแตกต่างประการหนึ่งของหนังสือในรูปแบบเล่มกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ คือ การได้มาซึ่งเนื้อหาในหนังสือหรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหนังสือในรูปแบบเล่มเป็นทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 ซึ่งการได้มาเป็นไปอย่างเรียบง่าย โดยใช้การซื้อขายเป็นหลักตามวิธีทั่วไป ผู้ซื้อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในหนังสือ จึงมีสิทธิใช้สอย รวมถึงมีสิทธิในการจำหน่ายหนังสือดังกล่าวโดยการโอนกรรมสิทธิ์และส่งมอบหนังสือเล่มดังกล่าว แต่ก็เป็นเพียงสิทธิเฉพาะในหนังสือเล่มดังกล่าวเท่านั้น ไม่รวมถึงสิทธิตามกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น แต่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นเพียงการดาวน์โหลดข้อมูลดิจิทัล เป็นทรัพย์สินทางปัญญา จึงไม่สามารถแยกสิทธิตามกฎหมายลิขสิทธิ์ออกจากตัวทรัพย์สินเช่นเดียวกับหนังสือในรูปแบบเล่มได้ ซึ่งในหลายประเทศไม่ว่าจะเป็น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ก็เห็นว่า การได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ซื้อ ไม่เป็นการซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แต่อย่างใด ผู้ใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงไม่ได้กรรมสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น แต่ผู้ใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้สอยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้เท่าที่เจ้าของลิขสิทธิ์อนุญาตตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิเท่านั้น

ในแอปพลิเคชันการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็น Amazon, Meb, Naiin, Ookbee ใช้เป็นคำว่า “Buy/ซื้อ” ซึ่งทำให้ผู้ใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายในการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เข้าใจว่าตนเองได้ดำเนินการซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ต้องมีสิทธิในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามหลักการสิ้นสุดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาหรือหลักการจำหน่ายครั้งแรกที่กำหนดในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 32/1 อีกทั้ง มาตรา 32/1 เป็นมาตราที่เป็นหลักการทั่วไปควรนำมาใช้บังคับกับงานอันมีลิขสิทธิ์ทั้งหมด ไม่เฉพาะเพียงหนังสือในรูปแบบเล่มเท่านั้น ซึ่งเมื่อคำนึงถึงการที่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นข้อมูลดิจิทัลที่สามารถทำซ้ำ ดัดแปลงและเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ง่าย จนอาจก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งกระทบต่อการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์จึงกำหนดให้สิทธิในการเข้าถึงเนื้อหาในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีสิทธิเพียงแต่การอ่านเท่านั้น ซึ่ง

การกำหนดดังกล่าวเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์เพียงฝ่ายเดียว และเห็นว่าเป็นการเอาเปรียบ
 ผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกินสมควร เนื่องจากเจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับค่าตอบแทนในการการอนุญาตให้เข้าถึง
 เนื้อหาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรียบร้อยแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์จึงควรสิ้นสิทธิในสำเนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่
 อนุญาตให้ผู้ใช้อิเล็กทรอนิกส์ดาวน์โหลดสำเนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวแล้ว

ซึ่งผลจากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาข้างต้น พบว่า

5.1.1 สถานะทางกฎหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่ทรัพย์สินที่สามารถซื้อขายกันได้เนื่องจาก
 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่มีกรรมสิทธิ์ในตัวทรัพย์สินเอง แต่เป็นการได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเข้าถึงเนื้อหา
 ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น เจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีสิทธิในเนื้อหา
 และการเผยแพร่เนื้อหาสู่สาธารณชน ส่วนผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีเพียงสิทธิในการดาวน์โหลดข้อมูลเนื้อหา
 ลงในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ในการอ่านเนื้อหาในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น จึงไม่ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์
 ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น การได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงไม่ใช่การได้มาจากการซื้อขายเนื่องจากไม่
 มีการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเกิดขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ พบว่า เจ้าของลิขสิทธิ์ใน
 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการกำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 ดังกล่าว โดยได้รับค่าตอบแทนในการอนุญาตให้ใช้สิทธิ กรณีนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็น
 เพียงสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเข้าถึงเนื้อหาในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น ไม่ใช่เป็น
 การซื้อขายหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

5.1.2 การนำหลักสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) มาปรับใช้กับหนังสือ
 อิเล็กทรอนิกส์ ผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำหลักสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.
 2537 มาตรา 32/1 ซึ่งเป็นมาตราที่เป็นหลักการทั่วไป ที่ควรนำมาใช้บังคับกับงานอันมีลิขสิทธิ์ทั้งหมด มาปรับ
 ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ ไม่เฉพาะเพียงหนังสือในรูปแบบเล่มเท่านั้น ทำให้ผู้ซื้อจึงมีสิทธิที่จะจำหน่าย
 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อได้ โดยไม่ถือว่าละเมิดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยให้กำหนดเป็น
 เงื่อนไขในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิว่า เจ้าของลิขสิทธิ์ยินยอมให้ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถจำหน่ายต่อ
 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวได้ โดยแบ่งส่วนแบ่งรายได้ให้กับเจ้าของลิขสิทธิ์ตามอัตราที่กำหนด ก็ไม่ทำให้
 กระทบต่อสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์จนเกินไป

5.1.3 ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายและเทคโนโลยีในการคุ้มครองสิทธิในการจำหน่าย
 ต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และไม่
 กระทบต่อสิทธิทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยควรนำหลักสิทธิในการจำหน่ายต่อ (Resale Rights) มา
 ปรับใช้กับการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถกำหนดเงื่อนไขในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิว่า กรณีที่
 มีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้จำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต้องแบ่งรายได้จากการจำหน่ายต่อ

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในครั้งต่อ ๆ ไป ให้เจ้าของลิขสิทธิ์ตามอัตราที่กำหนดไว้ทุกครั้งที่มีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และนำมาตรการทางเทคโนโลยีมาปรับใช้ โดยกำหนดเพิ่มเติมในเงื่อนไขของสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิว่า กรณีที่มีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แล้ว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้จำหน่ายต่อจะต้องหายไปและไม่สามารถกู้ข้อมูลกลับมาได้อีกต่อไป เว้นแต่จะไปซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ฉบับนั้นอีกครั้งหนึ่ง สำหรับมาตรการทางกฎหมายของผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิความเป็นธรรมต่อผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เห็นควรให้นำหลักสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights) ซึ่งกำหนดในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 32/1 ซึ่งเป็นบทกฎหมายทั่วไปมาปรับใช้การจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ ทำให้ผู้ซื้อสามารถจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้กับผู้อื่นได้โดยไม่ต้องเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา คำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ สนธิสัญญาระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศไทย พบว่ามีประเด็นปัญหาตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า จำเป็นต้องวิเคราะห์ว่าการได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ซื้อเป็นการซื้อขาย หรือเป็นเพียงสิทธิตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ และสามารถนำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามาปรับใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นหัวใจหลักของกฎหมายลิขสิทธิ์ นั้น ควรดำเนินการ ดังนี้

5.2.1 หากการได้มาซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้ซื้อ เป็นการได้มาโดยสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบไม่มีกำหนดระยะเวลาซึ่งเงื่อนไขในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิสามารถตกลงกันได้ กรณีนี้จึงเห็นว่า เจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อาจกำหนดเงื่อนไขในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ โดยให้ผู้ซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีสิทธิในการจำหน่ายต่อเฉพาะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ คือ เมื่อมีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวแล้ว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เล่มดังกล่าวในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้จำหน่ายจะต้องสูญหายหรือถูกทำลายไป ให้คงเหลือแต่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในเครื่องผู้รับซื้อต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวนั้น กรณีนี้จะไม่ถือว่าเป็นการทำซ้ำ และเป็นผลให้สามารถนำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามมาตรา 32/1 มาใช้บังคับต่อไปได้

5.2.2 เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบต่อสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวควรนำ “หลักสิทธิในการจำหน่ายต่อ (Resale Rights)” มาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยกำหนดเงื่อนไขในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ ในกรณีที่มีการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แล้ว ระบบจะต้องหักค่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่จำหน่ายต่อได้ส่วนหนึ่ง (ตามอัตราค่าลิขสิทธิ์ (Royalty Rate) ที่กำหนด) โอนให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ เพื่อเป็นค่าลิขสิทธิ์ในการจำหน่ายต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลธิดา เต๋นวิทยานันท์, ‘อีบุ๊ก’ โอกาสที่มากับความท้าทายของธุรกิจสิ่งพิมพ์ไทย’ (PwC Thailand Blogs, 28 มิถุนายน 2561) <<https://www.pwc.com/th/en/pwc-thailand-blogs/blog-20180628.html>> สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2565.
- ครรชิต มาลัยวงศ์, *นวัตกรรมทางเทคโนโลยีในทศวรรษ 2000*, (ซีเอ็ดยูเคชั่น 2540)
- จักรกฤษณ์ คชรพจน์, *กฎหมายสิทธิบัตร แนวความคิดและบทวิเคราะห์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2556).
- , และนันทน์ อินทนนท์, *ลิขสิทธิ์ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล มาตรการทางเทคโนโลยีและทางเลือกสำหรับประเทศไทย*, (เอกสารวิชาการหมายเลข 12, โครงการ WTO Watch จับกระแส องค์การการค้าโลก, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550).
- จิรประภา มากลิน, *คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2560).
- จิรศักดิ์ รอดจันทร์, *ลิขสิทธิ์ หลักกฎหมายและแนววิธีปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองและการแสวงหาประโยชน์จากงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2555).
- ไชยยศ เหมะรัชตะ, *ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา* (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2539).
- เพิ่มพล โพธิ์เพิ่มเหม, บรรณาธิการ, “ปฏิวัติ e-book ฤๅจะเป็นจุดจบของหนังสือ?” (Marketeer 2543)
- ไพฑูรย์ ศรีฟ้า, ‘E-Book หนังสือพูดได้’ (สำนักพิมพ์ฐานบุ๊คส์ 2551)
- ยรรยง พวงราช, “ทรัพย์สินทางปัญญา ความหมาย ขอบเขต ความเป็นมาและความสำคัญ” (2541) 54(1)วารสารบทบัณฑิตย.
- วรินทร์พิพัชร วัชรพงษ์เกษม, “เอกสารประกอบการสอนรายวิชา พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ Electronic Commerce” (สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2560)
- วัส ดิงสมิตร, *ลิขสิทธิ์ : ด้วบทพร้อมข้อสังเกตเรื่องมาตราและคำพิพากษาศาลฎีกา* (พิมพ์ครั้งที่ 4, สำนักพิมพ์นิติธรรม 2551).
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, *การบริหารจัดการสิทธิประโยชน์ด้านลิขสิทธิ์ของศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ฉบับที่ 1*. (องค์การคำของ สกสค. 2552)
- , *การบริหารจัดการสิทธิประโยชน์ด้านลิขสิทธิ์ของศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ฉบับที่ 2*. (องค์การคำของ สกสค. 2552)

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุพิศ ประณีตพลกรัง, *หลักวิธีปฏิบัติปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง* (พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์อศตยา มิเลนเนียม 2546).

สุรางคณา วายุภาพ, 'Digital economy - Digital Contents' <http://www.forbesthailand.com/article_detail.php?article_id=483> สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2566

อรพรรณ พันธ์พัฒนา, *อธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์* (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2544)

อวิชชา สีนวนิชย์กุล, ผลการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนรู้ด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีการศึกษา (มหาวิทยาลัยศิลปากร 2552) 21.

โอเวน ลินเนตต์, *คู่มือธุรกิจลิขสิทธิ์* (งามพรรณ เวชชาชีวะ ผู้แปล, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 2543)

Ansgar Kaiser, 'Exhaustion, Distribution and Communication to the Public – The CJEU's Decision C-263/18 – Tom Kabinet on E-Books and Beyond' May 2020, 69 (5) , GRUR International 489–495 <<https://academic.oup.com/grurint/article/69/5/489/5854748>> accessed 6 June 2023.

Catherine Jewell, 'The artist's resale right : a fair deal for visual artists' (WIPO MAGAZINE 5 2017) <https://www.wipo.int/export/sites/www/wipo_magazine/en/pdf/2017/

CIVIL CODE – CIV, 'California Legislative Information' <https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?lawCode=CIV&sectionNum=986> accessed 3 May 2023.

Court of Justice of the European Union PRESS RELEASE No 159/19, "The sale of second-hand e-books through a website constitutes a communication to the public that is subject to authorisation by the author" Luxembourg, 19 December 2019 (Judgment in Case C-263/18 Nederlands Uitgeversverbond and Groep Algemene Uitgevers v Tom Kabinet Internet BV and Others) < The sale of second-hand e-books through a website constitutes a communication to the public that is subject to authorisation by the author (europa.eu)> accessed 24 June 2012.

Herbert I. Lazerow, 'Art Resale Royalty Options' 63 J. (San Diego Legal Studies Paper 15(198) < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2675393 > accessed 28 May 2023.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Hugh L. Stephens, 'Will the "Artists' Resale Right" Come to Canada and the US?' (Hugh Stephens Blog Insights on International Copyright Issues October 11, 2022) <https://hughstephensblog.net/2022/10/11/will-the-artists-resale-right-come-to-canada-and-the-us/#_ednref1> accessed 10 May 2023.

Lawrence Cheung, 'Advancing Scholarship by Publishing Curriculum as an E-book' (May – August 2018) 31(2) Education for Health, 131.

Nate Hoffelder, 'Newly Awarded Patent Suggests Amazon is Interested in Selling Used eBooks' <<https://the-digital-reader.com/newly-awarded-patent-suggests-amazon-is-interested-in-selling-used-ebooks/>> accessed 12 June 2023.

Sam Ricketson, '*WIPO TOOLKIT ON ARTIST'S RESALE RIGHT*' (Standing Committee on Copyright and Related Rights, Forty-Third Session Geneva, March 13 to 17, 2023) <https://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/sccr_43/sccr_43_inf_2.pdf>

Todd Bishop, 'Amazon wins broad patent on reselling and lending 'used' digital goods' <<https://www.geekwire.com/2013/amazon-wins-patent-reselling-lending-used-digital-goods/>> accessed 12 May 2023.

US Patent & Trademark Office, 'Aging file system' <<https://image-ppubs.uspto.gov/dirsearch-public/print/downloadPdf/20110282838>> Retrieved on October 31, 2022. [wipo_pub_121_2017_03.pdf](https://image-ppubs.uspto.gov/dirsearch-public/print/downloadPdf/wipo_pub_121_2017_03.pdf)> accessed 7 January 2023.

